

TARIM VE MÜHENDİSLİK

TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YAYIM ORGANI

SAYI: 94-95/2011

ISSN-1300-0071

SEÇİM ve TARIM

ÖZLÜK HAKLARIMIZ

GIDA KRİZİ DÜNYAYI VURUYOR

PAMUK FİYATLARI ZİRVEDE!

ŞEKERDE TEHLİKE ÇANLARI!..

ÖZLÜK HAKLARIMIZ

6

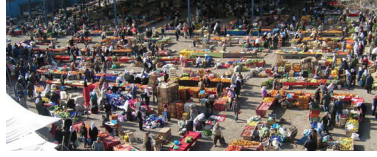
SEÇİM BEYANNAMELERİNDE TARIM!

22

**TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASININ
SİYASİLERDEN TALEPLERİ**

29

GIDA FİYATLARI REKOR KIRDI!

32

**KÜRESELLEŞME VE TARIM:
DÜNYA VE TÜRKİYE TARIMI NEREYE GİDİYOR?**

33

GIDA KRİZİ DÜNYAYI VURUYOR...

35

PAMUK FİYATLARI ZİRVEDE!

37

SÖYLEŞİ: NBŞ SAĞLIĞIMIZI TEHDİT EDİYOR

41

SÜT FİYATLARI DÜŞÜYÜR, YEM FİYATLARI HIZLA YÜKSELİYOR

45

ÇİĞ SÜTTE KRİZ BAŞLADI

48

SUNUŞ

Merhaba Sevgili Meslektaşlarım,

Tarım ve Mühendislik Dergisi'nin elinize ulaşan 94 ve 95. sayıları ile sizlerle yeniden buluşmaktan büyük mutluluk duyuyorum. Hepinize, şahsım ve Yönetim Kurulu Üyesi arkadaşlarım adına, içtenlikle sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Geçtiğimiz dönemde tarım sektörü ve ziraat mühendisliği alanında yaşanan önemli gelişmeler ve ODA'mızın yürüttüğü çalışmaları, Dergimiz aracılığıyla sizlere iletmeye devam ediyoruz.

ODA'mızın 42. Dönem III. Danışma Kurulu Toplantısı, Yönetim Kurulu Üyelerimiz, Onur Kurulu Üyelerimiz, Denetleme Kurulu Üyelerimiz, TMMOB temsilcimiz, önceki dönem yöneticilerimiz, şube başkanlarımız ve bazı il temsilcilerimizin katılımıyla, 6-8 Mayıs 2011 tarihlerinde Konya'da gerçekleştirildi. Danışma Kurulumuzun 6 Mayıs 2011 Cuma günü yapılan ilk gün çalışmaları kapsamında; "Tarımsal Yayım ve Danışmanlık" ile "Siyasi Partilerin Tarım Politikaları" konuları ele alındı. Toplantının resmi açılışının yapıldığı 7 Mayıs 2011 Cumartesi günü de, "Bitki Koruma ve Gıda Sektöründe Yaşanan Gelişmeler, Hukuksal Çalışmalar, Yeni Açılan ve Devam Eden Davalar, Bilirkişilik Sorunları, Özlük Hakları ve İstihdam Sorunları, Yönetim ve Mali İşler, Türkiye Gündemi ve Oda Politikaları" değerlendirildi.

Danışma Kurulu ile eş zamanlı olarak Saymanlar Toplantısı ve Onur Kurulu Toplantısı da yapıldı. Danışma Kurulu kapsamında 8 Mayıs 2011 Pazar günü

Mevlana Müzesi ziyaret edildi ve Konya merkezi gezildi. Ayrıca Çumra Şeker Fabrikası, Asya Lale tesisi ve Çatalhöyük'te incelemelerde bulunuldu.

ODA'mız fiziki altyapısını güçlendirme çalışmalarını tüm hızıyla sürdürmektedir. Niğde İl Temsilciliğimizin hizmet binası, 26 Şubat 2011 Cumartesi günü törenle açılmıştır. Bolu İl Temsilciliğimizin hizmet binası da, 5 Mart 2011 Cumartesi günü törenle hizmete girmiştir. Törende Önceki Dönem Başkanımız Doç. Dr. Gökhan GÜNAYDIN "Gelecek İçin Tarım; Sorunlar ve Olanaklar" konusunda bir konferans vermiştir. Konya Şubemizin satın aldığı yeni hizmet binası, Danışma Kurulu toplantımız için Konya'da bulunan Genel Merkez, Şube ve Temsilcilik yöneticilerimizin katılımıyla 6 Mayıs 2011 tarihinde açılmıştır.

Meslek İçi Eğitim Merkezimiz, çalışmalarını etkin biçimde sürdürmektedir.

ODA'mızca meslektaşlarımızın istekleri doğrultusunda HACCP/ISO, GlobalGAP/İyi Tarım Uygulamaları, Damla Sulama Sistemlerinin Tasarımı, Tarım Makinaları ve Toprak Koruma Projesi eğitimleri verilmektedir. Ayrıca Tarımsal Yayım ve Danışmanlık sertifikasına sahip üyelerimiz için Serin İklim Tahılları, Meyve Ağaçlarında Budama Teknikleri, Zeytincilik,

Peynir Yapım Teknolojisi, Genel Toprak Bilgisi ve Meyvecilik, Organik Tarım ve İyi Tarım Uygulamaları gibi alanlarda tamamlayıcı eğitimler gerçekleştirilmiştir.

Tarımsal Yayım ve Danışmanlık eğitimlerini kaldıran Yönetmelik değişikliğine karşı açtığımız dava devam etmektedir. Ancak Tarım ve Köyişleri Bakanlığı TEDGEM, 10 Nisan 2011 tarihinde ikinci kez Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Sınavı düzenlemiştir.

ODA'mız, söz konusu sınava yönelik olarak, iptal ve yürütmenin durdurulması istemiyle yargı yoluna başvurmuştur.

ODA'mızın Tarımsal Yayımlar ve

Danışmanlık Komisyonu da, 5 Mart 2011 Cumartesi günü bir toplantı yaparak, sistemin işleyişi konusunda bir model oluşturmak üzere görüş alışverişinde bulunmuştur. Konu Danışma Kurulu'na da taşınarak, örgütümüze bilgi verilmiştir.

Sevgili Üyelerimiz,

5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'nun 13 Aralık 2010 tarihinde yürürlüğe girmesiyle birlikte küçük işletmelerde sorumlu yöneticilik kurumu ortadan kalkmıştır. Halk sağlığını büyük bir tehlikeye atan bu yasa, 7500 ziraat mühendisi arkadaşımızın işini kaybetmesine ve aileleriyle birlikte 30 bin kişinin ekonomik sıkıntı içine düşmesine neden olmuştur.

ODA'mız bütün gücüyle yapmış olduğu mücadeleye rağmen maalesef Sorumlu Yönetici uygulamasının yasa ile kaldırılmasını engelleyememiştir. Meslektaşlarımızın iş kaybından kaynaklanan mağduriyetlerinin vicdani sorumluluğunu taşıması gerekenler, bütün gayretlerimize rağmen tek taraflı bakışlarını değiştirmemişlerdir. Yasa ile getirilen istihdamı zorunlu personel uygulamasının meslektaşlarımızın menfaatini koruyacak şekilde şekillenmesi için ODA'mız mücadelesini sürdürmektedir.

Bu kapsamda, Gıda Mühendisleri Odası Başkanı Petek ATAMAN ve

Kimya Mühendisleri Odası Başkanı Mehmet BESLEME'nin de katılımıyla 5 Nisan 2011 Salı günü bir toplantı yapılarak, sorumlu yönetici olarak çalışan meslektaşlarımızın sorunları ve gündemdeki son gelişmelerle ilgili görüş alışverişinde bulunulmuştur.

Değerli Meslektaşlarım,

Üreticilere, tohum, gübre, ilaç ve fide başta olmak üzere çeşitli tarım girdilerini sağlamakla görevli ziraat bayilerinin yaşadıkları sorunlara çözüm bulmak amacıyla, 28-30 Ocak 2011 tarihlerinde Antalya'da **1. Ziraat Bayileri Zirvesi** gerçekleştirilmiştir. Zirvede ele alınan sorunlar ve çözüm yollarına ilişkin olarak hazırlanan sonuç bildirgesi, basın açıklaması yoluyla kamuoyuna duyurulmuş ve yetkili makamlara iletilmiştir.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'na 2010 yılının son çeyreğinde hazırlanan ve ODA'mıza da gönderilen **Bitki Koruma Ürünlerinin Toptan ve Perakende Satılması ile Depolanması Hakkında Yönetmelik Taslağı**'nda bayi ve toptancı izin belgesi alacak ziraat mühendislerinin sınava girmesine ilişkin herhangi bir hüküm bulunmadığı halde, yürürlüğe giren yönetmelikte meslektaşlarımıza yine sınav zorunluluğu getirilmiştir. 10.03.2011 gün ve 27870 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan yeni Yönetmelik, ODA'mızın görüşlerinin Bakanlıkça dikkate alınmadığı ve Bakanlığın "yönetmeliklerin meslek kuruluşlarının da görüşleri doğrultusunda hazırlandığı" savının gerçekleri yansıtmadığını açıkça ortaya koymuştur.

ODA'mız konuyla ilgili olarak tüm üyelerimize e-mail yoluyla bilgi vermiş; web sayfasında bir protesto metni

yayınlanmış ve Bakanlık tarafından görüşe sunulan taslaklara bundan sonra yanıt vermenin bir anlam taşımadığı görüşüne vararak, bunu bir yazıyla Bakanlığa da ilettiştir.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nce ODA'mıza cevaben gönderilen 1.4.2011 tarih ve 6210 sayılı yazıda ise "bayi standartlarının yükseltilmesi amacıyla sınav koşulu getirildiği ve yönetmelikte ZMO'nun da görüşlerinin dikkate alındığı" öne sürülmüştür.

Bunun üzerine ODA'mız, Bakanlığa bir yazı daha yazarak, "sınav koşulunun tarımsal yükseköğrenim ve ziraat mühendisliği mesleğine yönelik bir hakaret niteliği taşıdığını" tekrar belirtmiş ve "mesleki haklarımızın gasp edilmesine karşı hukuki mücadelemizi sürdüreceğimizi" bildirmiştir.

Yeni yönetmeliğe karşı da iptal ve yürütmenin durdurulması istemiyle dava açılmıştır.

Konuyla ilgili belgeleri bir dosya halinde Dergimiz aracılığıyla sizlerin bilgisine sunuyoruz.

Sevgili Arkadaşlarım,

ZMO, **tarım topraklarının korunması** yönündeki çalışmalarını kararlılıkla sürdürmektedir. Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun amacı doğrultusunda uygulanması, bu kapsamda toprak ve arazi varlığına ilişkin temel belirlemelerin yapılması, bu belirlemelere dayalı arazi sınıflamalarının gerçekleştirilmesi ve tarım arazilerinin korunarak amacı yönünde kullanılması konuları Toprak Koruma Kurulları'ndaki temsilcilerimiz aracılığıyla gündemde tutulmaktadır.

Ülke genelinde Toprak Koruma Kurullarının işleyişindeki sıkıntılar ve tarım arazilerine yönelik kamu yararına aykırı yanlış kullanım kararlarını etkinlikle izleyen ODA'mız, hukuki platformda da gerekli mücadeleyi vermektedir. Bu kapsamda ODA'mızın açtığı davalar sonucu, Adana-Pozantı, Adana-Seyhan, Antalya-Kırcami, Antalya-Kovanlık/Selimiye, Balıkesir, Bolu, Çanakkale-Biga, Çanakkale-İçdaş, Çanakkale-Gelibolu, Düzce, İstanbul ve Muğla'da tarım arazilerini yapılaşmaya açan Toprak Koruma Kurulu kararları mahkemeler tarafından iptal edilmiştir.

SUNUŞ

ODA'mız ayrıca Adana'daki 35 yıllık **Zeytin Gen Bahçesi'nin** katledilmesinin de önüne geçmiştir. Bilindiği üzere, Adana'da bir hayırsever tarafından 16 derslikli fen lisesinin yapımı için Çukurova Üniversitesi zeytin gen bahçesi seçilmiş ve 1 Nisan 2011 günü bahçede ağaç sökümüne başlanmıştır. Bunun üzerine Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğretim Üyeleri, Adana Şube Yönetim Kurulumuz ve üyelerimiz bahçeye gelerek söküm işlemini protesto etmiştir. Ancak TKB Müsteşarı sayın Vedat MİRMAHMUTOĞULLARI ve TEDGEM Genel Müdürü sayın Osman ŞİMŞEK ile yaptığımız görüşmelere karşın çabalarımız sonuçsuz kalmıştır.

Bunun üzerine Adana Şubemiz yargı yoluna başvurmuş ve nihayet zeytin bahçesi Adana 1. İdare Mahkemesi'nin 8 Nisan 2011 tarihli yürütmenin durdurulması kararıyla 'şimdilik' kurtulmuştur. ODA'mız konuyu yakından izlemektedir.

Adana 1. İdare Mahkemesi de Adana İli Çevre Düzeni Planı'na karşı açtığımız davada, yürütmenin durdurulmasına karar vermiştir.

ODA'mız geçtiğimiz dönemde Yalova TİGEM arazisinin Yalova Üniversitesi'ne tahsis edilmesine karşı dava açmıştır. Ayrıca 1/100.000 Ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı Değişikliği ve 1/25.000 Ölçekli İstanbul Kuzey Marmara Otoyolu Nazım İmar Planı'na karşı yargı yoluna başvurulmuştur.

Giresun-Bulancak, Edirne, Mersin-Tarsus ve Afyon'da verimli toprakları tarım dışına çıkartan kararlara karşı da dava açılmıştır.

Değerli Üyelerimiz,

ODA'mızın Tarımsal Öğretim Başlangıcının 165. Yıldönümü nedeniyle düzenlediği "Tarım-Çevre-Gelecek" konulu sempozyum, 13 Ocak 2011 günü Çankaya Belediyesi Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde gerçekleştirilmiştir. Sempozyum büyük bir ilgiyle karşılanmıştır. Sempozyumda ODA'mızın Özel Ödülü, Bilim, Hizmet ve Teşvik Ödülleri ile Basın Ödülü de törenle sahiplerine verilmiştir. Etkinliklerimiz kapsamında ayrıca Briç Turnuvası, Türk Sanat ve Halk Müziği konserleri ile Başak Balosu düzenlenmiştir.

Tarımsal Öğretime Başlanmasının 165 inci yıldönümü nedeniyle Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nde 10 Ocak 2011 tarihinde yapılan törene de katılım sağlanarak, ODA'mız görüşleri iletilmiştir.

18. Adalet ve Demokrasi Haftası etkinlikleri kapsamında ODA'mızca düzenlenen Demokratik "Cumhuriyet İçin Tarihsel, Hukuksal, İktisadi ve Siyasal Süreç" konulu açıkoturum, 29 Ocak 2011 Cumartesi günü Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde gerçekleştirilmiştir.

Torba Yasanın TBMM Genel Kurulu'ndaki görüşmeleri sırasında, 3 Şubat 2010 Perşembe günü "81 İlden

Geliyoruz, TBMM'yi Kuşatıyoruz" eylemi yapılmıştır.

Tüketici Hakları Derneği Başkanı Turhan ÇAKAR ve beraberindeki heyet, 4 Şubat 2011 Cuma günü ODA'mızı ziyaret etmişlerdir.

3. Geleneksel Gıdalar Sempozyumu Düzenleme Kurulu II. Toplantısı 17 Şubat 2011 Perşembe günü Konya'da yapılmıştır.

CHP'nin daveti üzerine 21 Şubat 2011 tarihinde TMMOB ve bağlı Oda Başkanlarının, CHP Genel Başkanı Kemal KILIÇDAROĞLU ile yaptığı kahvaltılı toplantıya ODA'mız da katılım sağlamıştır.

ZMO Mehmet Yüceler Toplantı Salonu'nda 12 Mart 2011 günü "Kırsal Sorunlar ve Tarım Politikası Çalıştayı" gerçekleştirilmiştir.

ODA'mız, 17 Şubat 2011 tarihinde İzmir'de "6. İktisat Günleri"ne; 23 Mart 2011 günü de Çanakkale'de "Sularımıza

El Koyuyorlar” başlıklı Panele katılım sağlamıştır.

Dünya Su Günü nedeniyle TÜSKOOP-BİR ve KÖY-KOOP ile ortaklaşa olarak 21 Mart 2011 tarihinde panel düzenlenmiştir.

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Müsteşarı Vedat MİRMAHMUTOĞULLARI, 24 Mart 2011 günü ODA'mızı ziyaret ederek, Başkanımız Dr. Turhan TUNCER ile görüşmüştür. ODA Başkanımız görüşmede, meslektaşlarımızın çeşitli alanlarda yaşadıkları sorunları aktararak, sorunların çözümü için adım atılmasını istemiştir.

TMMOB 41. Dönem 2. Danışma Kurulu Toplantısı, Yönetim Kurulu üyelerimiz, TMMOB temsilcimiz, Denetleme

Kurulu üyelerimiz, Genel Merkez yöneticilerimiz, bazı şube başkanlarımız ve il temsilcilerimizin katılımıyla, 9 Nisan 2011 Cumartesi günü yapılmıştır.

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nin 18 Nisan 2011 tarihli Kariyer Günleri etkinliğinde ODA'mız ve çalışmalarımız hakkında öğrencilere bilgi verilmiştir.

ODA'mız TMMOB'un 15 Mayıs 2011 Pazar günü "Haklarımız, geleceğimiz, halkımız, ülkemiz için söyleyecek sözümüz var" çağrısıyla Ankara Sıhhiye Meydanı'nda düzenlediği mitinge de etkin katılım sağlamıştır.

Sevgili Meslektaşlarımız,

XXIV. Dönem Milletvekili Genel Seçimi 12 Haziran 2011 tarihinde yapılacaktır. Seçim sürecinde, ODA'mız her zamanki dikkatli, sorumluluk alan, ülke ve emekten yana olan tutumunu özenle sürdürmekte ve gerekli durumlarda özlük haklarımız ve tarım sektörü ile ekonomik ve siyasal yaşama yönelik katkı ve müdahalelerini ortaya koymaktadır. Bu amaçla TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası olarak, seçimler öncesinde bazı siyasi partilerin tarım konusundaki vaat ve politikalarının ayrıntılı biçimde incelendiği bir çalışmayı meslektaşlarımızın bilgisine sunuyoruz. Ayrıca, ODA'mızın siyasilerden neler

beklediğini de Dergimiz aracılığıyla kamuoyuna aktarıyoruz.

Değerli Arkadaşlarım,

İçinde bulunduğumuz dönemde gıda fiyatları, geçen yıla oranla yüzde 36 oranında artmış ve dünya çapında 44 milyon insanın daha yoksullaşmasına neden olmuştur. Gıda fiyatlarının artması başta ücretli ve dar gelirli aileler olmak üzere yoksulları vurmakta ve yaşam kalitesinin giderek düşmesine yol açmaktadır. Bu krizin temelinde “petrol fiyatları, kuraklık ve tarımsal ürün yetersizliği” gibi nedenlerin yattığı iddia edilse de, asıl olarak mali spekülasyonun bu artışlarda büyük rol oynadığı bilinmektedir. Bu konuda hazırladığımız inceleme yazısının yanı sıra, **Prof. Dr. Korkut BORATAV** ve Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Başkanı **Abdullah AYSU**'nun makalelerini de dergimizde bulabilirsiniz.

Dergimizde ayrıca pamuk ve süt fiyatları konularını işliyoruz.

İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi **Prof. Dr. Kenan DEMİRKOL** ile Nişasta Bazlı Şeker (NBS) konusunda yaptığımız röportajı da Dergimizde bulabilirsiniz.

Sayın Meslektaşlarımız,

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, 56 yıllık birikimiyle, bilimin ışığında, mesleki – teknik bir temelde, yurtsever ve kararlı tutumunu sürdürmektedir.

Büyüyen ve gelişen bir örgüt yapısı ve giderek içselleşen örgütlülük bilinci, en büyük güvencemizdir.

ZMO bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da, tarım sektörü, Oda ve üye hukukunun korunması ve geliştirilmesi, özlük haklarımıza yönelik sistemli aşındırma girişimlerinin savuşturulması konusundaki çalışmalarını etkinlik ve kararlılıkla sürdürecektir.

Selam ve saygılarımla,

Dr. Turhan TUNCER

Başkan

ÖZLÜK HAKLARIMIZ - 1

TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI'NCA ODA'MIZ GÖRÜŞÜNE SUNULAN YÖNETMELİKLER HAKKINDA

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nca hazırlanan çeşitli yönetmelik taslakları, Resmi Gazete'de yayımlanmadan önce ODA'mız görüşüne sunulmaktadır.

Görüşümüze sunulan bu yönetmelik taslakları, ülke tarımıyla ilgili hiçbir kesimin mağduriyetine yer vermeyecek hassasiyetle incelenmektedir.

Ne yazık ki Bakanlık, özveri ve iyi niyetle hazırlanan bu görüşlere kayıtsız kaldığı gibi, görüşe sunduğu tasarlarda bulunmayan hükümleri de yayımladığı yönetmeliklere ilave etmektedir.

Bugüne kadar Bakanlığa iletmış olduğumuz hiçbir görüşün dikkate alınmadığının bilinmesinde yarar görüyoruz. Son olarak 10.03.2011 gün, 27870 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak, yürürlüğe giren Bitki Koruma Ürünlerinin Toptan ve Perakende Satılması İle Depolanması Hakkında Yönetmelik de bunun kanıtıdır. (EK:1). ODA'mıza gönderilen taslak yönetmelikte, bayi ve toptancı izin belgesi alacak ziraat mühendislerinin sınava girmesine ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır (EK:2). ODA'mız da bu doğrultuda yönetmeliğe ilişkin görüşlerini hazırlamış ve Bakanlığa iletilmiştir.(EK:3) Ancak yürürlüğe giren yönetmelikle sınav zorunluluğu getirilmiştir.

Tüm bunlara karşın Bakanlık, yönetmeliklerin meslek kuruluşlarının da görüşleri doğrultusunda hazırlandığını belirterek kamuoyunu yanıltmaktadır.

Yukarıda izah edilen durum kapsamında ODA'mız Bakanlık tarafından görüşe sunulan tasarlara bundan sonra yanıt vermenin bir anlam taşımadığı görüşüne vararak, bunu bir yazıyla Bakanlığa da iletmıştır. (EK:4)

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nce ODA'mıza cevaben gönderilen 1.4.2011 tarih ve 6210 sayılı yazıda ise "bayi standartlarının yükseltilmesi amacıyla sınav koşulu getirildiği ve yönetmelikte ZMO'nun da görüşlerinin dikkate alındığı" öne sürülmüştür. (EK:5)

Bunun üzerine ODA'mız, Bakanlığa bir yazı daha yazarak, "sınav koşulunun tarımsal yükseköğrenim ve ziraat mühendisliği mesleğine yönelik bir hakaret niteliği taşıdığını" tekrar belirtmiş ve "mesleki haklarımızın gasp edilmesine karşı hukuki mücadelemizi sürdüreceğimizi" bildirmiştir. (EK:6)

Bilgilerinizi dileriz

Saygılarımızla.

EK-1

10 Mart 2011 RG Sayı : 27870

BİTKİ KORUMA ÜRÜNLERİNİN TOPTAN VE PERAKENDE SATILMASI İLE DEPOLANMASI HAKKINDA YÖNETMELİK BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; Bakanlıkça onaylı bitki koruma ürünlerinin toptan veya perakende olarak satılması ve depolanması ile bu ürünleri toptan ve perakende satacak ve depolayacakların uyması gereken esasları belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik; Bakanlıkça onaylı bitki koruma ürünlerinin toptan ve perakende olarak satışında kimlerin yetkili olduğunu, bayi ve toptancıların sorumluluklarını, bitki koruma ürünlerinin depolanması ve satışlarının kontrolü ile ilgili usul ve esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 18 inci, 19 uncu, 31 inci, 32 nci, 39 uncu, 41 inci, 42 nci ve 43 üncü maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Askıya alma: Bu Yönetmelik kapsamında verilen izin belgesinin belirli bir süre ile geçersiz sayılması,

b) Bakanlık: Tarım ve Köyişleri Bakanlığını,

c) Bayi: Bitki koruma ürünlerini perakende satan izin belgesi sahibi gerçek kişileri,

ç) Bitki koruma ürünü: Kullanıcıya farklı formlarda sunulan, bitki ve bitkisel ürünleri zararlı organizmalara karşı koruyan veya bu organizmaların etkilerini önleyen, bitki besleme amaçlı olanlar dışında bitki gelişimini etkileyen, koruyuculara ilişkin özel bir düzenleme kapsamında bulunmayan, ancak bitkisel ürünleri koruyucu olarak kullanılan, bitki ve bitki kısımlarının istenmeyen gelişmelerini kontrol eden veya önleyen, istenmeyen bitkileri yok eden, bir veya daha fazla aktif madde veya maddeleri içeren, sinerji yaratan veya güvenilirliği artıran maddeler gibi bileşenleri içeren preparatları,

d) Genel Müdürlük: Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğünü,

e) İzin belgesi: Bitki Koruma Ürünleri Bayilik İzin Belgesi veya Bitki Koruma Ürünleri Toptancı İzin Belgesi veya Bitki Koruma Ürünleri Depo İzin Belgesini,

f) İl müdürlüğü: Bakanlık il müdürlüklerini,

g) İlçe müdürlüğü: Bakanlık ilçe müdürlüklerini,

ğ) Kanun: 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununu,

h) Kontrol görevlisi: Bitki koruma ürünü bayi veya toptancıları ile bu ürünlerin satış yerleri ve depolarını kontrolle görevlendirilmiş kişiyi,

ı) Perakende satış: Bitki koruma ürünlerinin, tüketicinin ihtiyaçları oranında yapılan satış şeklini,

i) Toptancı: Bitki koruma ürünlerini, toplu olarak ve büyük miktarlarda yalnızca Bitki Koruma Ürünü Bayilik İzin Belgesi sahiplerine satışını yapan izin belgesi sahibi gerçek kişileri, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Yetki, İzin Belgesi, Nakil ile Bayi veya Toptancılıktan Vazgeçme

Yetki

MADDE 5 – (1) Bitki koruma ürünlerinin toptan ve perakende satışları, bitki koruma ürünleri bayi izin belgesi veya bitki koruma ürünleri toptancı izin belgesi sahibi gerçek kişiler tarafından yapılır.

Bayi veya toptancı izin belgesi alabilecekler

MADDE 6 – (1) Bitki koruma ürünleri bayi veya toptancı izin belgesi verilecek kişilerde aranacak şartlar şunlardır:

a) Türk vatandaşı olmak,
b) Ziraat mühendisi olmak,
c) Yılda bir kez Bakanlıkça yapılacak veya yaptırılacak olan sınavda 100 tam puan üzerinden 70 ve üzeri puan almak.

(2) Birinci fıkranın (b) bendinde belirtilen unvanı yurtdışında almış olanların, eşdeğerliliklerinin belgelendirilmesi ve yetkili idarelerce onaylanması zorunludur.

(3) Sınav tarihi, Bakanlık tarafından il müdürlüğü aracılığı ile en az üç ay önce ilan edilir.

(4) Sınav için müracaatlar, sınavın yapılacağı tarihten en az kırkbeş gün önce il müdürlüğüne yapılır. İl müdürlüğü bu müracaatları sınav tarihinden otuz gün önce Bakanlığa bildirir.

Sınav

MADDE 7 – (1) 6 ncı maddede belirtilen sınav, aşağıdaki konulardan oluşur:

a) Bitki koruma ürünleri hakkında mevzuat,
b) Bitki koruma ürünlerinin çevreye ve insan sağlığına etkileri ve korunma yolları,
c) Bitki koruma ürünlerinin uygulamaya hazırlanması, formülasyon şekilleri ve karışabilirlikleri,

ç) Tarım ürünlerinde bitki koruma ürünlerinin kalıntı sebepleri ve kalıntının önlenmesi,

d) Bitki koruma ürünlerinde direnç ve yönetimi,

e) Bitki koruma ürünlerinin satışında barkod uygulamaları,

f) Bitki hastalık ve zararlıları ile yabancı otlar,

g) Toksikoloji ve ekotoksikoloji,

ğ) Entegre zararlı yönetimi, entegre ürün yönetimi ve organik tarım,

h) Ziraî mücadele ve entegre mücadele teknik talimatları,

ı) Mesleki diğer konular.

Gerekli belgeler

MADDE 8 – (1) 6 ncı maddede belirtilen şartları taşıyıp bayi veya toptancı izin belgesi almak isteyenler, başvuru dilekçesi ekinde bayi veya toptancılık yapacakları ildeki il

müdürlüğüne aşağıdaki belgelerle birlikte müracaat ederler.

a) Diploma veya mezuniyet belgesinin aslı veya kurumca onaylı sureti,

b) 6 ncı maddede belirtilen sınavda başarılı olduğunu gösteren, Ek-4'te yer alan Sınav Başarı Belgesi,

c) Bayi veya toptancılık yapılacak yerin veya deponun açık adresi,

ç) T.C. kimlik numarası beyanı,

d) İki adet vesikalık fotoğraf.

İzin belgesi

MADDE 9 – (1) Müracaatlar ve üçüncü bölümde belirtilen satış yerleri ve depo ile ilgili hususlar il müdürlüğüne incelenir.

(2) Birinci fıkrada belirtilen inceleme sonucunda uygun görülenlere; faaliyet konusuna göre Ek-1'de yer alan Bitki Koruma Ürünleri Bayi İzin Belgesi veya Ek-2'de yer alan Bitki Koruma Ürünleri Toptancı İzin Belgesi veya Ek-3'te yer alan Bitki Koruma Ürünleri Depo İzin Belgesi il müdürlüğüne iki nüsha olarak düzenlenir. İl müdürlüğüne onaylanan belgelerin birinci nüshası ilgiliye verilir, ikinci nüshası il müdürlüğüne muhafaza edilir.

Bayinin veya toptancının nakli

MADDE 10 – (1) Bayinin veya toptancının;

a) Bulunduğu il içerisinde bir başka adrese,
b) Bulunduğu ilden bir başka ile,

nakli durumunda, nakil olunacak yerin adresini gösterir dilekçe ve izin belgesi ile birlikte il müdürlüğüne müracaat etmesi zorunludur.

(2) Birinci fıkranın (b) bendinde belirtilen durumda, izin belgesi nakil olunacak ilin il müdürlüğüne gönderilir.

(3) Birinci fıkrada belirtilen durumda, eski izin belgesi iptal edilir. Yeni adres bilgileri dikkate alınarak 8 inci madde kapsamında il müdürlüğüne düzenlenen ve onaylanan izin belgesi bayi veya toptancıya verilir.

(4) Nakil talebinde bulunan bayi veya toptancılar, nakil işlemlerini dört ay içerisinde tamamlamaları durumunda, izin belgeleri ikaza gerek kalmadan iptal edilmiş sayılır.

Bayi ve toptancılıktan vazgeçme

MADDE 11 – (1) İl müdürlüğüne dilekçe ile müracaat ederek bayi veya toptancılıktan vazgeçenlerin izin belgesi il müdürlüğüne iptal edilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Satış ve Depo Yerleri

Perakende satış yerlerinde aranan şartlar

MADDE 12 – (1) Bitki koruma ürünlerinin perakende satışının yapılacağı yerlerde aşağıdaki şartlar aranır.

a) Satış yerleri, en az yirmi metrekare büyüklüğünde, tabanı su geçirmeyen, kolayca temizlenebilen, nem, yağmur ve güneşin etkilerinden korunmuş, temiz, gerektiğinde ısıtma ve havalandırma imkânına sahip olmalıdır.

b) Bitki koruma ürünlerinin olumsuz etkilerine maruz kalınmaması için satış yerlerinde muhafazalı bir oda bulundurulur.

c) Satış yerlerinde, zararlı kokuların giderilmesi için havalandırma düzeni, el ve yüz yıkanabilecek su ve lavabo tertibatı ve yeterli oranda yangın söndürme cihazı bulundurulur.

ç) Satış yerlerinde, bitki koruma ürünlerini muhafazaya elverişli, yeterli miktarda raf, dolap, kapalı bölme veya vitrin bulundurulur.

d) Satış yerleri, apartman katlarında, çevresine zarar verebilecek ev ve işyerleri arasında olamaz.

e) Satış yerlerinde, ilk bakışta görülebilecek ve okunabilecek şekilde "Bitki Koruma Ürünleri İnsan, Hayvan ve Çevre İçin Zehirli ve Tehlikelidir." ifadesi asılı bulunur.

f) Çok zehirli bitki koruma ürünleri için özel raf ve bölmeler yapılır. Bu raf ve bölmelere "Çok Zehirli Bitki Koruma Ürünleri" ibaresi asılır.

g) Bitki koruma ürünleri, gruplarına göre ayrı ayrı bölmelerde muhafaza edilerek satışa sunulur. Bölmeler üzerine bitki koruma ürünü gruplarının ismi yazılır.

ğ) Yabancı ot ilaçları mutlaka ayrı bir bölmede muhafaza edilir. Bölmelere "Yabancı Ot İlaçları" ibaresi asılır.

h) Bayiler her ne suretle olursa olsun insan ve hayvan ilaçları ile gıdalarını satamazlar ve bitki koruma ürünleri ile bir arada bulunduramazlar.

ı) Satış yerlerinde yed-i emine alınacak bitki koruma ürünleri için ayrı bir bölme bulundurulur.

Toptan satış yerlerinde aranan şartlar

MADDE 13 – (1) Bitki koruma ürünlerinin toptan satışının yapılacağı yerlerde aşağıdaki şartlar aranır.

a) 12 nci maddenin birinci fıkrasının (b), (c), (ç), (d), (e), (f), (g), (ğ), (h) ve (ı) bentleri, toptan satış yerleri için de uygulanır.

b) Satış yeri, tabanı su geçirmeyen, kolay temizlenebilen, nem, yağmur ve güneşin etkilerinden korunur.

c) Satış yeri dışında, o yerin bitki koruma ürünü toptancısı olduğunu belirten bir levha bulundurulur.

ç) Satış yerinde, temizlikte kullanılan suların tahliyesi için, atık su deposu veya kanalizasyona irtibatlı bir kanal bulundurulur.

Depolarda aranan şartlar

MADDE 14 – (1) Bitki koruma ürünlerinin depolanacağı yerlerde aşağıdaki şartlar aranır.

a) Depo yeri, tüm belediye hizmetlerinin ulaşabildiği, su baskınlarının olmayacağı yerlerde, yangına karşı korunmuş, bitki koruma ürünü yükleme ve boşaltmaya uygun, trafiğe engel teşkil etmeyecek şekilde hakim rüzgarlara ters yönde olur.

b) Depo zemini, yağmur ve sel sularının depo içine girmeyecek şekilde toprak yüzeyinden yüksek ve tabanı en az yirmi metrekare alanında beton, kalebodur, parke gibi uygun malzeme ile kaplanmış, kolay temizlenebilen, sürekli kuru tutulabilen nitelikte olmalıdır. Temizlikte kullanılan suların tahliyesini sağlayan atık su deposu veya kanalizasyona irtibatlı bir kanal bulundurulur.

c) Depo tavanı ve duvarları, sıcak ve soğuk geçirmeyen, su ve nemi çekmeyen malzemelerden yapılır.

ç) Pencereler, güneş ışınlarının doğrudan ilaçlar üzerine gelmesine engel olacak şekilde yapılmış veya camlar içten kalınca yağlı boya ile boyanmış, pencerelerin dış kısmında ise kafes teli veya kapak bulundurulur.

d) Kapılar, bitki koruma ürünlerinin depoya taşınmasına uygun büyüklükte, dayanıklı ve sağlam olmalıdır.

e) Raflar, radyatörlerden ve pencere önlerinden, her türlü ısı kaynaklarından uzak olarak yerleştirilir, çelik veya sağlam ahşap iskeletli, yeterli miktarda ve bitki koruma ürünlerinin ambalaj büyüklüklerine uygun ölçülerde olur.

f) Depoda, yeteri kadar lavabo, musluk ve temizlik malzemesi, sıcaklık kontrolü için ısıölçer alet bulundurulur. Isının 5-35 °C arasında olması sağlanır.

g) Depo, yeterli kapasitede havalandırma, yangın söndürme cihazına sahip ve elektrik tesisatı yönünden yangına karşı korunma tedbirleri alınır.

ğ) Depoda çalıştırılan işçi ve görevliler, bitki koruma ürünlerinin zehirlilikleri, korunma tedbirleri ile zehirlenme belirtileri hakkında bilgilendirilir.

h) Depoda, mevcut bitki koruma ürünleri ile girişi ve çıkışı yapılan bitki koruma ürünlerinin miktar ve imal tarihlerinin kaydedildiği bir defter ve deponun kapılarının dış kısımları üzerinde "Bitki Koruma Ürünü Deposudur" yazısı bulunan levhalar yerleştirilir.

ı) Depoda, döküntü, akıntı ve sızıntı yapan ambalajlar bulundurulmaz.

i) Depoda sadece bitki koruma ürünleri muhafaza edilir.

(2) Bitki koruma ürünleri; etkili madde guruplarına, formülasyon şekillerine, kullanım yerlerine ve ambalaj, cins, şekil ve büyüklüklerine göre tasnif edilir. Son kullanma tarihi en yakın olan ürünler, depodan ilk önce çıkarılabilecek şekilde yerleştirilir.

(3) Sıvı formülasyonlu bitki koruma ürünleri; raflarda istif edilmeli, raflarda istifin mümkün olmadığı durumlarda zemin üzerine ızgaralar yerleştirilerek, ızgaralar üzerine istifin altında kalan ambalajların delinmesine, kırılmasına veya yırtılmasına yol açmayacak şekilde, usulüne uygun olarak yerleştirilir.

(4) Islanabilir toz formülasyonlu bitki koruma ürünleri; fiber, sac veya kontrplak fiç ambalajların dışında jüt, polietilen kâğıt, torba ve benzeri ambalajlarına konulduğunda en alttaki ambalaja yüzelli kilogramdan fazla ağırlık yüklenmeyecek şekilde istiflenilir.

(5) Toz formülasyonlu bitki koruma ürünleri raflarda istif edilir. Raflarda istifin mümkün olmadığı durumlarda zemin üzerine yerleştirilen ızgaralar üzerine duvardan yirmi santimetre, tavandan en az elli santimetre mesafe boşluk bırakılacak şekilde yerleştirilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bayilerin ve Toptancıların Yetki ve Sorumlulukları

Bayilerin yetki ve sorumlulukları

MADDE 15 – (1) Bayiler aşağıdaki hususlardan sorumludurlar.

a) Bitki koruma ürünleri perakende satışlarının, izin belgesi sahibi kişiler nezaretinde yapılması esastır.

b) Bayiler, Bakanlıkça onayı bulunmayan, sahte ve kaçak bitki koruma ürünleri ile etiketsiz ve kullanma süresi geçmiş

bitki koruma ürünlerini bulunduramaz ve satamazlar.

c) Bayiler, mevsiminde bölgeleri için gerekli bitki koruma ürünlerini yeterli miktarda bulundurmaktan sorumludurlar.

ç) Bayiler, bitki koruma ürünlerini Bakanlık teknik talimatlarında, reçetesinde ve etiketinde belirtilen esas ve konular dışında tavsiye edemezler.

d) Bayiler, il müdürlüğünce uygun görülmeden faaliyetlerine ara veremezler ve faaliyetlerini durduramazlar.

e) Bayiler, sayfaları il müdürlüğünce numaralanmış ve mühürlenmiş kontrol defteri tutmak zorundadırlar.

f) Bayiler, kükürt ve göztaşı dahil bitki koruma ürünlerinin orijinal ambalajlarını bozamaz ve açık olarak satamazlar.

g) Bayiler, kontrol görevlilerine; işyerlerini ve depolarını gezdirmek, bitki koruma ürünlerini, kontrol defterlerini göstermek ve istenilen bilgileri zamanında ve eksiksiz olarak temin etmek ve kontrol görevlilerinin isteyeceği çeşit ve miktarda bitki koruma ürünü numunesini vermek zorundadırlar.

ğ) Bayiler, yeri ve zamanı il müdürlüğünce belirlenen, yeni bilgilerin aktarılması için gerektiğinde düzenlenen kısa süreli kurslara katılırlar.

h) Bayiler, Bakanlıkça yed-i emine alınan bitki koruma ürünlerini ikinci bir emre kadar uygun depolama şartlarında muhafaza ederler.

ı) Bayiler, bitki koruma ürünlerini gezici olarak işyerleri ve depoları dışında satamazlar.

i) Bayiler, bitki koruma ürünlerinin etiketleri üzerinde şurşarj etiketi dışında herhangi bir değişiklik yapamazlar. Bakanlıkça ülke ihtiyaçları, piyasa koşulları, kamu yararı ve hizmetin gerekleri dikkate alınarak gerektiğinde belirlenen satış fiyatlarının üzerinde bitki koruma ürünü satamazlar.

j) Bayiler, bitki koruma ürünlerini, reçetesiz veya Bakanlıkça belirlenen şartlar dışında satamazlar. Reçete ile satılan bitki koruma ürünlerinin kayıtları düzenli olarak tutulur. Reçeteler beş yıl süre ile saklanır.

k) Bayiler, Bakanlıktan izin almış bayi, toptancı ve firmaların bitki koruma ürünlerini satın alırlar.

l) Bayiler, ilgili meslek kuruluşlarının talebi halinde, il müdürlüğü ile işbirliği içerisinde belirlenecek mesai saatlerine uymak zorundadırlar.

m) Fümigantlar, yalnız fümigasyon operatör belgesi olanlara satılır. Bayiler, sattıkları fümigantların miktarlarını en geç on gün içerisinde buldukları yerin il müdürlüğüne bildirirler.

n) Bayiler, il müdürlüğü tamim ve emirlerini, iş yerlerinde saklar ve gereğini yerine getirirler.

o) Bayiler, ilaçlamalarda kullanılan koruyucu araç ve gereçleri satışa hazır bulundurmaktan sorumludurlar.

ö) Bayiler, bitki koruma ürünü kapsamında olmayan, ancak bitki koruma ürünü gibi, etiketinde bitki koruma ürününü çağrıştıracak ifadeler yer alan preparatlar ile bu preparatların tanıtımı için kullanılan

afiş, broşür ve benzeri tanıtım materyallerini bulunduramazlar.

p) Bayiler, çevre sağlığı ve güvenliği açısından satış yerlerinin ve depolarının adreslerini, ilgili itfaiye merkezine bildirmek zorundadırlar.

Toptancıların yetki ve sorumlulukları

MADDE 16 – (1) Toptancılar aşağıdaki hususlardan sorumludurlar.

a) Toptancılar, doğrudan doğruya çiftçilere veya tüketiciye perakende olarak bitki koruma ürünü satamazlar.

b) Toptancılar, bitki koruma ürünü alıp satmaya yetkili olmayan yerlere bitki koruma ürünü satamazlar. Yalnız bitki koruma ürünleri bayilik izin belgesi alan bayilere bitki koruma ürünü satabilirler.

c) 15 inci maddenin birinci fıkrasının (b), (d), (e), (f), (g), (ğ), (h), (ı), (i), (k), (l), (n), (ö) ve (p) bentleri toptancılar hakkında da uygulanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Kontrol

MADDE 17 – (1) Bayi ve toptancılar, Genel Müdürlük veya il müdürlüğü veya ilçe müdürlüğünce yeterli sıklıkta ve gerekli görüldüğü hallerde kontrol edilir.

(2) Bayi ve toptancılar, kontrol görevlileri tarafından kontrol edilir.

(3) Kontroller, en az iki kontrol görevlisi tarafından yapılır. Tespit edilen eksiklikler kontrol defterine yazılır ve imzalanır.

(4) Sonraki kontrolde, önceki kontrollerde tespit edilerek kontrol defterine yazılan eksikliklerin giderilip giderilmediği öncelikle aranır.

Yaptırımlar

MADDE 18 – (1) Genel Müdürlük veya il müdürlüğü veya ilçe müdürlüğünce yapılan kontrollerde;

a) 15 inci maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen hususa aykırı davrandığı tespit edilen bayiler, il müdürlüğünce yazılı olarak ikaz edilir. İkaz edilen hususun tekrarı halinde bayilere, Kanunun 39 uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen idari para cezası verilir.

b) 15 inci maddenin birinci fıkrasının (b), (ç), (d), (e), (f), (h), (ı), (i), (k), (m), (n) ve (ö) bentlerinde belirtilen hususların herhangi birine aykırı davrandıkları tespit edilen bayilere, Kanunun 39 uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen idari para cezası verilir.

c) 15 inci maddenin birinci fıkrasının (j) bendinde belirtilen hususa aykırı davrandığı tespit edilen bayilere, Kanunun 39 uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde belirtilen idari para cezası verilir.

ç) 15 inci maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen hususa aykırı davrandığı tespit edilen bayi veya toptancılara, Kanunun 41 inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde belirtilen idari para cezası verilir.

d) 16 ncı maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri ile 15 inci maddenin birinci fıkrasının (b), (d), (e), (f), (h), (ı), (i), (k), (n) ve (ö) bentlerinde belirtilen hususların herhangi birine aykırı davrandıkları tespit edilen toptancılara, Kanunun 39 uncu

maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen idari para cezası verilir.

e) 15 inci maddenin birinci fıkrasının (c), (ğ), (l), (o) ve (p) bentlerinde belirtilen hususların herhangi birine aykırı davrandıkları tespit edilen bayiler ile yine aynı fıkranın (ğ), (l) ve (p) bentlerinde belirtilen hususların herhangi birine aykırı davrandıkları tespit edilen toptancılar, il müdürlüğünce yazılı olarak ikaz edilir. İkaz edilen hususların düzeltilmesi için süre verilir. İkaz edilen hususların verilen süre sonunda düzeltilmemesi durumunda, bayi veya toptancının izin belgesi, il müdürlüğünce bir aydan az olmamak üzere ikaz edilen husus düzeltilinceye kadar askıya alınır.

f) 12, 13 ve 14 üncü maddelerde belirtilen hususların herhangi birine aykırı davrandıkları tespit edilen bayi veya toptancılar, il müdürlüğünce yazılı olarak ikaz edilir. İkaz edilen hususların düzeltilmesi için süre verilir. İkaz edilen hususların verilen süre sonunda düzeltilmemesi durumunda, bayi veya toptancının izin belgesi, il müdürlüğünce bir aydan az olmamak üzere ikaz edilen husus düzeltilinceye kadar askıya alınır.

Cezaların uygulanması, tahsili ve itirazlar
MADDE 19 – (1) Bu Yönetmelikte belirtilen idari yaptırımlar, Kanunun 42 nci maddesi hükmüne göre uygulanır.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 20 – (1) 11/10/2007 tarihli ve 26670 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bitki Koruma Ürünlerinin Toptan ve Perakende Satılması ile Depolanması Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin 20 nci maddesiyle yürürlükten kaldırılan Yönetmelikte belirtilen şartları taşıyarak, Bakanlıkça yapılan veya yaptırılan ‘Bitki Koruma Ürünleri Bayi veya Toptancılık Sınavı’nda başarılı olanların, izin belgesi talebi ile müracaatları durumunda, bu Yönetmeliğin 12 veya 13 üncü maddelerinde belirtilen şartları da yerine getirmeleri halinde adlarına izin belgesi düzenlenir.

Yürürlük

MADDE 21 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 22 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Tarım ve Köyişleri Bakanı yürütür.

EK-2

Tarım ve Köyişleri Bakanlığından:

BITKİ KORUMA ÜRÜNLERİNİN TOPTAN VE PERAKENDE SATILMASI İLE DEPOLANMASI HAKKINDA YÖNETMELİK

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1– (1) Bu Yönetmeliğin amacı, Bakanlıkça onaylı bitki koruma ürünlerinin

toptan veya perakende olarak satılması ve depolanması ile bu ürünleri, toptan ve perakende satacaklar ile depolayacakların uyması gereken esasları belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2– (1) Bu Yönetmelik, Bakanlıkça onaylı bitki koruma ürünlerinin toptan ve perakende olarak satışında kimlerin yetkili olduğunu, bayi ve toptancıların sorumluluklarını, bitki koruma ürünlerinin depolanmasını ve satışlarının kontrolü ile bunlarla ilgili usul ve esaslarını kapsar.

Dayanak

MADDE 3– (1) Bu Yönetmelik, 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 18 inci, 19 uncu, 31 inci, 32 nci, 39 uncu ve 42 nci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4– (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Askıya alma: Bu Yönetmelik kapsamında verilen izin belgesinin belirli bir süre ile geçersiz sayılması,

b) Bakanlık: Tarım ve Köyişleri Bakanlığını,

c) Bayi: Bitki koruma ürünlerini, perakende satan izin belgesi sahibi gerçek kişileri,

ç) Bitki koruma ürünü: Kullanıcıya farklı formlarda sunulan, bitki ve bitkisel ürünleri zararlı organizmalara karşı koruyan veya bu organizmaların etkilerini önleyen, bitki besleme amaçlı olanlar dışında bitki gelişimini etkileyen, koruyuculara ilişkin özel bir düzenleme kapsamında bulunmayan ancak bitkisel ürünleri koruyucu olarak kullanılan, bitki ve bitki kısımlarının istenmeyen gelişmelerini kontrol eden veya önleyen, istenmeyen bitkileri yok eden, bir veya daha fazla aktif maddeyi veya aktif madde, sinerji yaratan veya güvenilirliği artıran maddeler gibi bileşenleri içeren preparatları,

d) Genel müdürlük: Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğünü,

e) İzin belgesi: Bitki Koruma Ürünleri Bayilik İzin Belgesi veya Bitki Koruma Ürünleri Toptancı İzin Belgesi veya Bitki Koruma Ürünleri Depo İzin Belgesini,

f) İl müdürlüğü: Bakanlık İl Müdürlüğünü,

g) Kontrol görevlisi: Bitki koruma ürünü bayi veya toptancıları ile bu ürünlerin satış yerleri ve depolarını kontrolle görevlendirilmiş teknik elemanı,

ğ) Perakende satış: Bitki koruma ürünlerinin, tüketicinin ihtiyaçları oranında yapılan satış şeklini,

h) Toptancı: Bitki koruma ürünlerini, toplu olarak ve büyük miktarlarda yalnızca Bitki Koruma Ürünü Bayilik İzin Belgesi sahiplerine satışı yapan izin belgesi sahibi gerçek kişileri,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Yetki, İzin Belgesi, Nakil ve Bayi veya Toptancılıktan Vazgeçme

Yetki

MADDE 5– (1) Bitki koruma ürünlerinin toptan ve perakende satışları, bitki koruma ürünleri bayi izin belgesi veya bitki koruma ürünleri toptancı izin belgesi sahibi gerçek kişiler tarafından yapılır.

Bayi veya toptancı izin belgesi alabilecekler

MADDE 6– (1) Bitki koruma ürünleri bayi veya toptancı izin belgesi verilecek kişilerde aranacak şartlar şunlardır;

a) Türk vatandaşı olmak,

b) Ziraat mühendisi veya ziraat yüksek mühendisi unvanlarından birine sahip olmak,

(2) Yabancı ülkelerde, birinci fıkranın (b) bendinde belirtilen unvanlardan birini almış olanların, eşdeğerliliklerinin belgelendirilmesi ve yetkili idarelerce onaylanması zorunludur.

Gerekli belgeler

MADDE 7– (1) 6 ncı maddede belirtilen şartları taşıyan, bayi veya toptancı izin belgesi almak isteyenler, başvuru dilekçesi ekinde bayi veya toptancılık yapacakları ildeki il müdürlüğüne aşağıdaki belgelerle birlikte müracaat ederler.

a) Diploma veya mezuniyet belgesinin aslı veya kurumca onaylı sureti.

b) Bayi veya toptancılık yapılacak yerin veya deponun açık adresi.

c) T.C. kimlik numarası beyanı.

ç) İki adet vesikalık fotoğraf.

İzin belgesi

MADDE 8– (1) Müracaatlar ve üçüncü bölümde belirtilen satış yerleri ve depo ile ilgili hususlar il müdürlüğünce incelenir.

(2) Birinci fıkrada belirtilen inceleme sonucunda uygun görülenlere; faaliyet konusuna göre bu Yönetmeliğin ekinde yer alan EK-1 sayılı Bitki Koruma Ürünleri Bayi İzin Belgesi veya EK-2 sayılı Bitki Koruma Ürünleri Toptancı İzin Belgesi veya EK-3 sayılı Bitki Koruma Ürünleri Depo İzin Belgesi, il müdürlüğünce iki nüsha olarak düzenlenir. İl müdürlüğünce onaylanan belgelerin birinci nüshası ilgiye verilir, ikinci nüshası il müdürlüğünce muhafaza edilir.

Bayinin veya toptancının nakli

MADDE 9– (1) Bayinin veya toptancının;

a) Bulunduğu il içerisinde bir başka adrese,

b) Bulunduğu ilden bir başka ile,

nakli durumunda, nakil olunacak yerin adresini gösterir dilekçe ve izin belgesi ile birlikte il müdürlüğüne müracaat etmesi zorunludur.

(2) Birinci fıkranın (b) bendinde belirtilen durumda, izin belgesi nakil olunacak ilin il müdürlüğüne gönderilir.

(3) Birinci fıkrada belirtilen durumda, eski izin belgesi iptal edilir. Yeni adres bilgileri dikkate alınarak 8 inci madde kapsamında il müdürlüğüne düzenlenen ve onaylanan izin belgesi bayi veya toptancıya verilir.

(4) Nakil talebinde bulunan bayi veya toptancılar, nakil işlemlerini dört ay içerisinde tamamlamamaları durumunda, izin belgeleri ikaza gerek kalmadan iptal edilmiş sayılır.

Bayi ve toptanlıktan vazgeçme

MADDE 10- (1) Bayi veya toptanlıktan vazgeçmek isteyenler, il müdürlüğüne dilekçe ile başvurmak zorundadırlar.

(2) Birinci fıkrada belirtilen durumda il müdürlüğüne izin belgesi iptal edilir. Bayi veya toptanlıktan vazgeçenler, bir ay içerisinde il müdürlüğüne başvurmamaları durumunda izin belgesi iptal edilmiş sayılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Satış ve Depo Yerleri

Perakende satış yerlerinde aranan şartlar

MADDE 11- (1) Bitki koruma ürünlerinin perakende satışının yapılacağı yerlerde aşağıdaki şartlar aranır.

a) Satış yerleri, en az yirmi metrekare büyüklüğünde, tabanı su geçirmeyen, kolayca temizlenebilen, nem, yağmur ve güneşin etkilerinden korunmuş, temiz, gerektiğinde ısıtma ve havalandırma imkanına sahip olmalıdır.

b) Bitki koruma ürünlerinin olumsuz etkilerine maruz kalınmaması için satış yerlerinde muhafazalı bir oda bulundurulur.

c) Satış yerlerinde, zararlı kokuların giderilmesi için havalandırma düzeni, el ve yüz yıkanabilecek su ve lavabo tertibatı ve yeterli oranda yangın söndürme cihazı bulundurulur.

ç) Satış yerlerinde, bitki koruma ürünlerini muhafazaya elverişli, yeterli miktarda raf, dolap, kapalı bölme veya vitrin bulundurulur.

d) Satış yerleri, apartman katlarında, çevresine zarar verebilecek ev ve işyerleri arasında olamaz.

e) Satış yerlerinde, ilk bakışta görülebilecek ve okunabilecek şekilde "Bitki Koruma Ürünleri İnsan, Hayvan ve Çevre İçin Zehirli ve Tehlikelidir" ifadesi asılı bulunur.

f) Çok zehirli bitki koruma ürünleri için özel raf ve bölmeler yapılır, bu raf ve bölmelere "Çok Zehirli Bitki Koruma Ürünleri" ifadesi asılır.

g) Yabancı ot ilaçları mutlaka ayrı bir bölmede muhafaza edilir, bölmelere "Yabancı Ot İlaçları" ifadesi asılır.

ğ) Bayiler her ne suretle olursa olsun insan ve hayvan ilaçları ile gıdalarını satamazlar

ve bitki koruma ürünleri ile bir arada bulunduramazlar.

Toptan satış yerlerinde aranan şartlar

MADDE 12- (1) Bitki koruma ürünlerinin toptan satışının yapılacağı yerlerde aşağıdaki şartlar aranır.

a) 12 nci maddenin birinci fıkrasının (b), (c), (ç), (d), (e), (f), (g) ve (ğ) bentleri, toptan satış yerleri için de uygulanır.

b) Satış yeri, tabanı su geçirmeyen, kolay temizlenebilen, nem, yağmur ve güneşin etkilerinden korunur.

c) Satış yeri dışında, o yerin bitki koruma ürünü toptancısı olduğunu belirten bir levha bulundurulur.

ç) Satış yerinde, temizlikte kullanılan suların tahliyesi için, atık su deposu veya kanalizasyona irtibatlı bir kanal bulundurulur.

Depolarda aranan şartlar

MADDE 13- (1) Bitki koruma ürünlerinin depolanacağı yerlerde aşağıdaki şartlar aranır.

a) Depo yeri, tüm belediye hizmetlerinin ulaşabildiği, su baskınlarının olmayacağı yerlerde, yangına karşı korunmuş, bitki koruma ürünü yüklemeye ve boşaltmaya uygun, trafiğe engel teşkil etmeyecek şekilde hakim rüzgarlara ters yönde olur.

b) Depo zemini, yağmur ve sel sularının depo içine girmeyecek şekilde toprak yüzeyinden yüksek ve tabanı en az yirmi metrekare alanında beton, kalebodur, parke gibi uygun malzeme ile kaplanmış, kolay temizlenebilen, sürekli kuru tutulabilen nitelikte olmalıdır. Temizlikte kullanılan suların tahliyesini sağlayan atık su deposu veya kanalizasyona irtibatlı bir kanal bulundurulur.

c) Depo tavanı ve duvarları, sıcak ve soğuğu geçirmeyen, su ve nemi çekmeyen malzemelerden yapılır.

ç) Pencereler, güneş ışınlarının doğrudan ilaçlar üzerine gelmesine engel olacak şekilde yapılmış veya camlar içten kalınca yağlı boya ile boyanmış, pencerelerin dış kısmında ise kafes teli veya kapak bulundurulur.

d) Kapılar, bitki koruma ürünlerinin depoya taşınmasına uygun büyüklükte, dayanıklı ve sağlam olmalıdır.

e) Raflar, radyatörlerden ve pencere önlerinden, her türlü ısı kaynaklarından uzak olarak yerleştirilir, çelik veya sağlam ahşap iskeletli, yeterli miktarda ve bitki koruma ürünlerinin ambalaj büyüklüklerine uygun ölçülerde olur.

f) Depoda, yeteri kadar lavabo, musluk ve temizlik malzemesi, sıcaklık kontrolü için ısı ölçer alet bulundurulur, ısının 5-35 °C arasında olması sağlanır.

g) Depo, yeterli kapasitede havalandırma, yangın söndürme cihazına sahip ve elektrik tesisatı yönünden yangına karşı korunma tedbirleri alınır.

ğ) Depoda çalıştırılan işçi ve görevliler, bitki koruma ürünlerinin zehirlilikleri, korunma tedbirleri ile zehirlenme belirtileri hakkında bilgilendirilir.

h) Depoda, mevcut bitki koruma ürünleri ile girişi ve çıkışı yapılan bitki koruma ürünlerinin miktar ve imal tarihlerinin kaydedildiği bir defter ve deponun kapılarının dış kısımları üzerinde "Bitki Koruma Ürünü Deposudur" yazısı bulunan levhalar yerleştirilir.

ı) Depoda, döküntü, akıntı ve sızıntı yapan ambalajlar bulundurulmaz.

i) Depoda sadece bitki koruma ürünleri muhafaza edilir. Bu ürünler tohum ve yemlerle bir arada bulundurulmaz.

(2) Bitki koruma ürünleri; etkili madde guruplarına, formülasyon şekillerine, kullanım yerlerine ve ambalaj, cins, şekil ve büyüklüklerine göre tasnif edilir, son kullanma tarihi en yakın olan ürünler, depodan ilk önce çıkarılabilecek şekilde yerleştirilir.

a) Sıvı formülasyonlu bitki koruma ürünleri; raflarda istif edilmeli, raflarda istifin mümkün olmadığı durumlarda zemin üzerine ızgaralar yerleştirilerek, ızgaralar üzerine istifin altında kalan ambalajların delinmesine, kırılmasına veya yırtılmasına yol açmayacak şekilde, usulüne uygun olarak yerleştirilir.

b) Islanabilir toz formülasyonlu bitki koruma ürünleri; fiber, sac veya kontrplak fiçi ambalajların dışında jüt, polietilen kağıt, torba ve benzeri ambalajlarına konulduğunda en alttaki ambalaja yüzelli kilogramdan fazla ağırlık yüklenmeyecek şekilde istiflendirilir.

c) Toz formülasyonlu bitki koruma ürünleri; raflarda istif edilir, raflarda istifin mümkün olmadığı durumlarda zemin üzerine ızgaralar yerleştirilerek, ızgaralar üzerine duvardan yirmi santimetre, tavandan en az elli santimetre mesafe boşluk bırakılacak şekilde yerleştirilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bayilerin ve Toptancıların Yetki ve Sorumlulukları

Bayilerin yetki ve sorumlulukları

MADDE 14- (1) Bayiler aşağıdaki hususlardan sorumludurlar.

a) Bitki koruma ürünleri perakende satışlarının, izin belgesi sahibi kişiler nezaretinde yapılması esastır.

b) Bayiler, ilaçlamalarda kullanılan koruyucu araç ve gereçleri satışa hazır bulundurmaktan sorumludurlar.

c) Bayiler, her mevsimde bölgeleri için gerekli bitki koruma ürünlerini, yeterli miktarda bulundurmaktan sorumludurlar.

ç) Bitki koruma ürünleri, Bakanlık teknik talimatlarında, reçetesinde ve etiketinde belirtilen esaslar ve konular dışında tavsiye edilemez.

d) Bayiler, sağlık engeli ve yasal zorunluluk dışında faaliyetlerini otuz günden daha fazla bir süre durduramazlar.

e) Bayiler, sayfaları il müdürlüğünce numaralanmış ve mühürlenmiş kontrol defteri tutmak zorundadırlar.

f) Bayiler, kükürt ve göztaşı dahil bitki koruma ürünlerinin orijinal ambalajlarını bozamaz ve açık olarak satamazlar.

g) Bayiler, kontrol görevlilerine; işyerlerini ve depolarını gezdirmek, bitki koruma ürünlerini, kontrol defterlerini göstermek ve istenilen bilgileri zamanında ve eksiksiz olarak temin etmek ve kontrol görevlilerinin isteyeceği çeşit ve miktarda bitki koruma ürünü numunesini vermek zorundadırlar.

ğ) Bayiler, yeri ve zamanı il müdürlüğünce belirlenen, yeni bilgilerin verilmesi için gerektiğinde düzenlenen kısa süreli kurslara katılırlar.

h) Bayiler, Bakanlıkça yed-i emine alınan bitki koruma ürünlerini ikinci bir emre kadar uygun depolama şartlarında muhafaza ederler.

ı) Bayiler, bitki koruma ürünlerini gezici olarak işyerleri ve depoları dışında satamazlar. Bakanlıkça onayı bulunmayan, sahte ve kaçak bitki koruma ürünleri ile etiketsiz ve kullanma süresi geçmiş bitki koruma ürünlerini bulunduramaz ve satamazlar.

i) Bayiler, bitki koruma ürünlerinin etiketleri üzerinde sürşarj etiketi dışında herhangi bir değişiklik yapamazlar. Bakanlıkça ülke ihtiyaçları, piyasa koşulları, kamu yararı ve hizmetin gerekleri dikkate alınarak gerektiğinde belirlenen satış fiyatlarının üzerinde bitki koruma ürünü satamazlar.

j) Bayiler, bitki koruma ürünlerini, reçetesiz veya Bakanlıkça belirlenen şartlar dışında satamazlar. Reçete ile satılan bitki koruma ürünlerinin kayıtları düzenli olarak tutulur. Reçete iki yıl süre ile saklanır.

k) Bayiler, Bakanlıktan izin almış bayi, toptancı ve firmaların bitki koruma ürünlerini satın alırlar.

l) Bayiler, ilgili meslek kuruluşlarının talebi halinde, il müdürlüğü ile işbirliği içerisinde belirlenecek mesai saatlerine uymak zorundadırlar.

m) Fümigantlar, yalnız fümigasyon operatör belgesi olanlara satılır. Bayiler, sattıkları fümigantların miktarlarını en geç on gün içerisinde buldukları yerin il müdürlüğüne bildirirler.

n) Bayiler, il müdürlüğü tamim ve emirlerini, iş yerlerinde saklar ve gereğini yerine getirirler.

Toptancıların yetki ve sorumlulukları

MADDE 15- (1) Toptancılar aşağıdaki hususlardan sorumludurlar.

a) Toptancılar, doğrudan doğruya çiftçilere veya tüketiciye perakende olarak bitki koruma ürünü satamazlar.

b) Toptancılar, bitki koruma ürünü alıp satmaya yetkili olmayan yerlere bitki koruma ürünü satamazlar, ancak bitki koruma ürünleri bayilik izin belgesi alan bayilere bitki koruma ürünü satabilirler.

c) 14 inci maddenin, birinci fıkrasının (d), (e), (f), (g), (ğ), (h), (ı), (i), (k), (l) ve (n) bentleri toptancılar hakkında da uygulanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Kontrol, Yaptırımlar ve Son Hükümler

Kontrol

MADDE 16- (1) Bayi ve toptancılar, Genel müdürlük veya il müdürlüğünce görevlendirilen kontrol görevlileri tarafından kontrol edilir.

(2) Kontroller, en az iki kontrol görevlisi tarafından yapılır. Tespit edilen eksiklikler kontrol defterine yazılır ve imzalanır.

Yaptırımlar

MADDE 17- (1) Genel müdürlük veya il müdürlüklerinde yapılan kontrollerde;

a) 14 üncü maddede belirtilen hususlara aykırı davrandıkları tespit edilen bayilere,

11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 39 uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen idari para cezası verilir.

b) 15 inci maddede belirtilen hususlara aykırı davrandıkları tespit edilen toptancılara, 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 39 uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen idari para cezası verilir.

(2) 11, 12 ve 13 üncü maddelerde belirtilen hususlara uymadıkları tespit edilen bayi veya toptancılar, il müdürlüğünce yazılı olarak ikaz edilir. İkaz edilen hususların düzeltilmesi için süre verilir. İkaz edilen hususların verilen süre sonunda düzeltilmemesi durumunda, bayi veya toptancının izin belgesi, il müdürlüğünce bir aydan az olmamak üzere ikaz edilen husus düzeltilinceye kadar askıya alınır.

(3) Bu Yönetmelikte belirtilen idari yaptırımlar, 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 42 nci maddesi hükmüne göre uygulanır.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 18- (1) 11/10/2007 tarihli ve 26670 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bitki Koruma Ürünlerinin Toptan ve Perakende Satılması ile Depolanması Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

MADDE 19- (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 20- (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Tarım ve Köyişleri Bakanı yürütür.

EK-3

ODA'MIZIN BİTKİ KORUMA ÜRÜNLERİNİN TOPTAN VE PERAKENDE SATILMASI İLE DEPOLANMASI HAKKINDAKİ YÖNETMELİK TASLAĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞÜ

Taslağın Geneli Üzerindeki Görüş ve Değerlendirme

11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'na dayalı olarak hazırlandığı belirtilen, Bitki Koruma Ürünlerinin Toptan ve Perakende Satılması İle Depolanması Hakkındaki Yönetmelik Taslağı incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucundaki tespitlerimize göre; mezun olunan bölüm ayrımı yapılmaksızın, bütün ziraat mühendislerinin bitki koruma ürünleri bayi veya toptancı izin belgesi alabilecek olması, bitki koruma ürünleri bayiliği ve toptancılığı için sınav yapılmayacak olması, ziraat teknisyenleri ve teknikerlerine bayilik ve toptancılık hakkı verilmeyecek olması, olumlu olarak değerlendirilecek hükümlerdir. Ancak taslakta, bayi ve toptancıların ODA'mıza kayıtlı olma zorunluluğu ile ilgili herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. 6235 sayılı TMMOB Kanunu'nun 33. maddesine istinaden bayilik ve toptancılık yapacak ziraat mühendislerinin ODA'ya kayıtlı olması zorunludur.

Teklif: Taslağın geneli üzerindeki görüş ve değerlendirmelerimiz ışığındaki tekliflerimiz, aşağıda görülmektedir.

Taslak Maddesi: Dayanak Madde 3-

Görüş ve Değerlendirme: Hazırlanan yönetmelik taslağında, 13/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 18, 19, 31, 32, 39 ve 42. maddeleri dayanak olarak gösterilmiştir.

Ancak, yönetmelik taslağında yer alan hususlar ziraat mühendislerince uygulanacağından, taslakta ziraat mühendislerinin yasal görev ve yetkilerine ilişkin mevzuatın açık olarak yer alması gereklidir.

Bu çerçevede, 7472 sayılı Ziraat Yüksek Mühendisliği Hakkında Kanun'un ve Ziraat Mühendislerinin Görev ve Yetkilerine İlişkin Tüzük'ün zirai mücadele alanındaki hükümleri, yasal dayanak kısmına eklenmelidir.

Teklif: Yönetmeliğin Yasal Dayanak kısmına, 7472 sayılı Ziraat Yüksek Mühendisleri Hakkındaki Kanun'un 2 inci ve 6 ncı maddesi ile Ziraat Mühendislerinin Görev ve Yetkilerine İlişkin Tüzüğü'nün 5 inci maddesi de eklenmelidir.

Taslak Maddesi: Tanımlar Madde 4-Bilindiği üzere 6235 sayılı TMMOB Kanunu'nun 33. maddesinde, "Türkiye'de mühendislik ve mimarlık meslekleri mensupları mesleklerinin icrasını iktiza ettiren işlerle meşgul olabilmeleri ve mesleki tedrisat yapabilmeleri için ihtisasına uygun bir odaya kaydolmak ve azalık vasfını muhafaza etmek mecburiyetindedirler." hükmü bulunmaktadır.

Görüş ve Değerlendirme : Bu hükmü istinaden, bayi ve toptancıların ODA'mıza kayıtlı olma zorunluluğu bulunmaktadır.

Bu nedenle taslak yönetmeliğin "Tanımlar" başlıklı 4 üncü maddesine, Taslakta bulunmayan "Meslek Odası" tanımının eklenmesi gereklidir.

Teklif: Meslek Odası: Ziraat Mühendisleri Odası

Taslak Maddesi: Gerekli belgeler Madde 7-

Görüş ve Değerlendirme : Yönetmelik taslağının 7. inci maddesinde,

Bayi veya toptancı izin belgesi almak isteyenlerin bayilik veya toptancılık yapacakları ildeki İl Müdürlüklerine müracaat için sunacakları belgelerden söz etmektedir.

Ancak bu maddede sayılan belgeler arasında ziraat Mühendisleri Odası üyelik belgesi bulunmamaktadır.

Oysa, serbest çalışan ziraat mühendislerinin Ziraat Mühendisleri Odasına üye olmaları zorunludur.

Şöyle ki; 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu'nun 33.maddesi; "Türkiye'de mühendislik ve mimarlık meslekleri mensupları mesleklerinin icrasını iktiza ettiren işlerle meşgul olabilmeleri için ihtisasına uygun bir odaya kaydolmak ve azalık vasfını muhafaza etmek mecburiyetindedirler" hükmünü taşımaktadır.

Bu doğrultuda yasa gereği Bitki Koruma ürünlerinde bayi ya da toptancı izin belgesi almak isteyen ziraat mühendislerinin meslek odasına üye olduğunu gösterir belgenin başvuru sırasında bayi ya da toptancılık yapacakları ildeki il müdürlüklerince istenilmesi gerekmektedir.

Teklif: 7. maddenin 1. fıkrasının (ç) bendinden sonra gelmek üzere, (d) bendi ilave edilmelidir.

(d) Meslek Odası üyelik belgesi.

Taslak Maddesi: Bayinin veya toptancının nakli Madde 9-

Görüş ve Değerlendirme: 9. maddenin 4. fıkrasında,

(4) Nakil talebinde bulunan bayi veya toptancılar, nakil işlemlerini dört ay içerisinde tamamlamamaları durumunda, izin belgeleri ikaza gerek kalmadan iptal edilmiş sayılır.

Hükmü bulunmaktadır.

Teklif: Maddede 4 ay olarak belirtilen sürenin 6 aya çıkarılması, kaza, hastalık, askerlik ve benzeri mücbir sebepler oluşması halinde ise bu sürenin uzatılması uygun olacaktır.

Taslak Maddesi : Perakende satış yerlerinde aranan şartlar Madde 11-

Görüş ve Değerlendirme: 11. maddenin 1. fıkrasının (b) bendinde, Bitki koruma ürünlerinin olumsuz etkilerine maruz kalınmaması için satış yerlerinde muhafazalı bir oda bulundurulacağı, hükmü yer almaktadır. 11. maddenin 1. fıkrasının (e), (f) ve (g) bentlerinde ise, e) Satış yerlerinde, ilk bakışta görülebilecek ve okunabilecek şekilde "Bitki Koruma Ürünleri İnsan, Hayvan ve Çevre İçin Zehirli ve Tehlikelidir" ifadesi asılı bulunur. f) Çok zehirli bitki koruma ürünleri için özel raf ve bölmeler yapılır, bu raf ve bölmelere "Çok Zehirli Bitki Koruma Ürünleri" ifadesi asılır. g) Yabancı ot ilaçları mutlaka ayrı bir bölmede muhafaza edilir, bölmelere "Yabancı Ot İlaçları" ifadesi asılır. hükümleri yer almaktadır.

Teklif: 11. maddenin (b) bendiyle ilgili teklifimiz; Satış yerlerinin genellikle ön kısmında yer alan muhafazalı odaların, arka kısımda bulunması daha doğru olacaktır. Ayrıca satış yerlerine aspiratör gibi havalandırma sistemi kurulması zorunlu kılınmalıdır.

Maddede yukarıda açıklanan hususlar doğrultusunda yeni bir düzenleme yapılması gerekmektedir. 11. maddenin 1. fıkrasının (e), (f) ve (g) bentleri ile ilgili teklifimiz ise; Herbisitler, fungusitler, insektisitler, çevrenin ve gübrelerin zarar görmemesi için ayrı ayrı raf ve bölmelere yerleştirilmelidir. Maddeye belirtmiş olduğumuz hususları içeren yeni bir fıkra eklenmelidir.

Taslağa yeni madde olarak eklenmesi uygun olacaktır : 24.07.2002 tarih ve 24825 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Ziraat Mühendislerinin Hizmet Alanlarındaki Çalışmalarıyla İlgili Mesleki Denetim Uygulamaları ve Disiplin Hükümleri Hakkında Yönetmeliğe” göre, bayi denetimlerinin, ODA’mızca her İl için yetkilendirilmiş denetçilerle hem teknik hem de etik yönden birlikte yapılmasının daha etkili ve faydalı olacağı düşünülmekte olup, Yönetmelik taslağına bu doğrultuda bir hükmün ilave edilmesi gerekli görülmektedir.
Teklif: Görüş ve değerlendirmelerimizde belirtilen hususlar çerçevesinde taslağa yeni bir madde ilavesi gerekmektedir.

Taslağa yeni madde olarak eklenmesi uygun olacaktır:Yönetmeliğe, kaçak, sahte ve araç üzerindeki satışların önlenmesi, bayilerin mesai saatlerine uymalarının sağlanmasına ilişkin bir hüküm ilave edilmesi uygun olacaktır.

Teklif: Görüş ve değerlendirmelerimizde belirtilen hususlar çerçevesinde taslağa yeni bir madde ilavesi gerekmektedir.

EK-4

T.C.

TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI

Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü

Bilindiği üzere Bakanlığınızca hazırlanan çeşitli yönetmelik taslakları, Resmi Gazete’de yayımlanmadan önce ODA’mız görüşüne sunulmaktadır.

Görüşümüze sunulan bu yönetmelik taslakları, ODA’mızın konu uzmanlarından oluşturduğu komisyonlar tarafından incelenmektedir.

Ne yazık ki Bakanlığımız, özveri ve iyi niyetle hazırlanan bu görüşlere kayıtsız kaldığı gibi, görüşe sunduğu taslaklarda bulunmayan hükümleri de yayımladığı yönetmeliklere ilave etmektedir.

Bugüne kadar Bakanlığınıza iletmiş olduğumuz hiçbir görüşün dikkate alınmadığı tarafınızca da bilinmektedir.

Son olarak 10.03.2011 gün, 27870 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak, yürürlüğe giren “Bitki Koruma Ürünlerinin Toptan ve Perakende Satılması İle Depolanması Hakkında Yönetmelik” de bunun kanıtıdır. ODA’mıza gönderilen taslak yönetmelikte, bayi ve toptancı izin belgesi alacak ziraat mühendislerinin sınava girmesine ilişkin herhangi bir hüküm bulunmadığı halde, yürürlüğe giren yönetmelikle sınav zorunluluğu getirilmiştir.

Tüm bunlara karşın Bakanlığınız, yönetmeliklerin meslek kuruluşlarının da görüşleri doğrultusunda hazırlandığını belirterek kamuoyunu yanıltmaktadır.

Yukarıda izah edilen durum kapsamında ODA’mız, Bakanlığınız tarafından görüşe sunulan taslaklara bundan sonra yanıt vermenin bir anlam taşımadığı görüşündedir.

Kamuoyu ile paylaşılan bu hususun Bakanlığınızca da bilinmesinde yarar görüyoruz.

Saygılarımızla

Dr. Turhan TUNCER

Başkan

DAĞITIM:

Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü-Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü-Tarimsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü

T.C.
TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI
Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü

24099

SAYI : B.12.0.KKG.008.02.00 - 6210
KONU : Bitki Koruma Ürünleri Bayiliği

01.04.2011*013576

ANKARA

TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASINA
Karanfil Sokak 28/12 Kızılay
ANKARA

İlgi (a) : 15.12.2010 tarih ve 1908 sayılı yazınız.

İlgi (b) : 14.03.2011 tarih ve 412 sayılı yazınız.

İlgi (b) de kayıtlı yazınız incelenmiştir. Bakanlığımızca bitki koruma ürünlerinin tavsiyelerine uygun olarak kullanılmaları amacıyla çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Ziraat mücadelesi uygulamaları içerisinde bitki koruma ürünü bayilerinin çok önemli bir yerleri bulunmaları sebebiyle, bayilerin standartlarının, kalitelerinin ve bayilik kriterlerinin yükseltilmesi amacıyla Bakanlığımızca ilk defa bayi olacaklara sınav sistemi getirilmiştir.

Ziraat mücadelesinde kullanılan bitki koruma ürünlerinin güvenli, tavsiyelerine uygun olarak kullanılmalarının ve izlenebilirliklerinin sağlanması için bu ürünleri satan bayilerin bu konuda yeterli eğitimi almış ve konunun önemini bilenlerden olması gerekmektedir. Nitekim Danıştay 10.Dairesi ‘...bitki koruma ürünleri bayi ve toptancılığı işini yapacak kişilerin belirlenmesi için sınav şartı getirilmesinin en uygun yöntem olacağı kuşkusuzdur. Sınav şartı ile istenen amaca ulaşabilmek ise, sınavın herkes için zorunlu olması ile mümkün olabilecektir.’ diyerek Bakanlığımızca yapılan sınav uygulamasının yerindeliğini tasdik etmiştir.

Çok önemli bir uzmanlık alanı olan ve 74 milyon insanın ve çevrenin sağlığını ilgilendiren bu önemli konunun herkes tarafından değil de, konunun uzmanı ziraat mühendisleri tarafından yapılmasının sağlanması amacıyla sınav sistemi getirilmiştir. Getirilen sınav sistemiyle uzman derecesindeki ziraat mühendislerinin bayilik işini yapmaları sağlanarak, bitki koruma ürünü kalıntıları ve gıda güvenliği konularındaki risklerin azaltılmasına çalışılmıştır.

Ziraat Fakülteleri öğretim sistemi dikkate alındığında, bölümlerin her birinin bir uzmanlık alanı olduğu açıkça görülmesine rağmen Ziraat Mühendislerinin Görev ve Yetkilerine İlişkin Tüzük’te Ziraat Fakültelerinin diğer bölümlerinin uzmanlık olarak kabul edilip, sadece üç bölümün (bitki koruma, bahçe bitkileri ve tarla bitkileri) işlerinin bir uzmanlık alanı kabul edilmemesi, kabul edilebilir bir durum değildir. Söz konusu Tüzükten gelen bu yanlış, Bakanlığımızca hazırlanan “Bitki Koruma Ürünlerinin Toptan ve Perakende Satılması ile Depolanması Hakkında Yönetmelik” hükümlerine göre uygulanan sınav ile uzmanların görev almasının sağlanmasına çalışılmıştır.

Ziraat Mühendislerinin Görev ve Yetkilerine İlişkin Tüzükte değişiklik yapılarak, Ziraat Fakülteleri bölümlerinin uzmanlık alanları belirlendikten sonra bu konuda yapılan sınava gerek kalmayacaktır. Söz konusu Tüzükün bu şekilde değiştirilerek yayımlanması aşamasında Bakanlığımızca her türlü destek verilecektir.

İlgi (b) de kayıtlı yazınızda belirttiğiniz gibi Bitki Koruma Ürünlerinin Toptan ve Perakende Satılması ile Depolanması Hakkında Yönetmeliğin hazırlanması aşamasında Odanızdan alınan tüm görüşlerinizin dikkate alınmaması da söz konusu değildir.

Bu konuda aşağıda isimleri yazılı Yönetmelikler Genel Müdürlüğümüzce hazırlanarak görüşlerinize açılmıştır.

- Bitki Koruma Ürünlerinin Toptan ve Perakende Satılması ile Depolanması Hakkında Yönetmelik,
- Ziraat Mücadele Alet Makinesi Hakkında Yönetmelik,
- Bitki Koruma Ürünlerinin Reçeteli Satış Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- Bitki Koruma Ürünlerinin Uygulama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik.

Bu Yönetmeliklerin 33 maddesi hakkında Odanızca görüş bildirilmiş, bunlardan Genel Müdürlüğümüzce Yasalar çerçevesinde değerlendirilerek uygun bulunan 6 adedi dikkate alınmıştır.

Bakanlığımızca hazırlanarak görüşlere sunulan Mevzuat taslaklarına görüş verip vermeme hususu tamamen kurumunuzun inisiyatifinde olan bir konudur.

Bilgilerinizi rica ederim.

Dr. Ahmet ARSLAN
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

1563/06.04.2011

EK-6

T.C.

TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI

Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü

İlgi: (a) 14.03.2011 gün ve 412 sayılı yazımız

b) 01.04.2011 gün ve 013576/6210 sayılı yazınız

Tarafınızca da bilindiği üzere, Bakanlığınızca hazırlanarak yürürlüğe giren yönetmeliklerde, ODA'mız görüşleri dikkate alınmamaktadır. ODA'mıza görüşe sunduğunuz taslaklarda bulunmayan bazı hükümler de yayımladığınız yönetmeliklere ilave edilmektedir. Son olarak 10.03.2011 gün, 27870 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak, yürürlüğe giren "Bitki Koruma Ürünlerinin Toptan ve Perakende Satılması İle Depolanması Hakkında Yönetmelik" bunun kanıtıdır. ODA'mıza gönderilen taslak yönetmelikte, bayi ve toptancı izin belgesi alacak ziraat mühendislerinin sınava girmesine ilişkin herhangi bir hüküm bulunmadığı halde, yürürlüğe giren yönetmelikle sınav zorunluluğu getirilmiştir.

İlgi (b) yazınızda özetle; bayi standartlarının yükseltilmesi amacıyla sınav koşulu getirildiği belirtilmektedir. Nasıl bir düşünce oluşmuştur ki hazırladığımız taslakta sınav koşulu bulunmazken ani bir karar değişikliği ile Ziraat Mühendislerinin sınava girmesi öngörülmüştür. Bu çelişkili durumun izahı mümkün değildir. Nasıl ki Eczacılık Fakültesini bitiren bir eczacının eczane, tıp fakültesini bitiren bir doktorun muayenehane, veteriner fakültesini bitiren bir veteriner hekimin veteriner sağlık ilacı satış ofisi açması için bir sınava girmesi gerekmiyorsa, ziraat mühendisinin de bitki koruma ürünü satmaya yönelik zirai mücadele bayii açması için sınava girmesi gerekmez. Getirilen zorunluluk, hem tarımsal yükseköğrenime hem de ziraat mühendisliği mesleğine hakaret niteliğindedir.

7472 sayılı Ziraat Yüksek Mühendisliği Hakkında Kanun'un 2 inci maddesi ve "Ziraat Mühendislerinin Görev ve Yetkilerine İlişkin Tüzük" ün 5 inci maddesi uyarınca ziraat fakültelerinden mezun olan ziraat mühendisleri, herhangi bir bölüm ayırımına tabi olmaksızın, zirai mücadele (bitki koruma) hizmetlerini yapmak konusunda münhasıran yetkilidirler. Ziraat Mühendislerinin bu yetkisinin daraltılması (bölüm itibarıyla) veya kısıtlanması (sınav zorunluluğu) girişimi hukuki değildir.

Anayasaya göre, Bakanlar Kurulu, kanunun uygulanmasını göstermek veya emrettiği işleri belirtmek üzere tüzükler çıkarabilir. Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzelkişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler. Görüldüğü gibi Bakanlığınızca çıkartılan söz konusu yönetmelik Anayasaya aykırıdır.

Diğer taraftan ilgi (b) yazınızda,

1. Bitki Koruma Ürünlerinin Toptan ve Perakende Satılması İle Depolanması Hakkında Yönetmelik
2. Zirai Mücadele Alet ve Makineleri Hakkında Yönetmelik
3. Bitki Koruma Ürünlerinin Reçeteli Satış Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
4. Bitki Koruma Ürünlerinin Uygulama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

için ODA'mızdan görüş istenildiği ve bazı görüşlerimizin dikkate alındığı belirtilmektedir. Öncelikle şunu belirtmekte yarar görüyoruz. Söz konusu yönetmeliklerden birincisi hariç diğer üç yönetmelik için, ilgi (a) yazımızdan önce görüş istenilmiştir. Dolayısıyla, ilgi (a) yazımızdaki "görüşlerimiz dikkate alınmıyor" konusundaki saptamamızın eleştirilmesi yerinde değildir.

33 yönetmelik maddesine ait görüşümüzden 6 adedinin dikkate alındığının belirtilmesini ise anlamlı bulmuyoruz. Ziraat Mühendisleri Odası olarak bizim üzerinde durduğumuz konular, "sınav, eğitim, ODA üyelik zorunluluğu vb." gibi meslek açısından büyük önem taşıyan konulardır. Ne yazık ki Bakanlığınız bu kadar önemli konuları göz ardı ettiğini bildiği halde, "6 adet görüş dikkate alınmıştır" diyebilmektedir. Dikkate alındığı belirtilen görüşlerimiz, yönetmelik hazırlanırken Bakanlığın gözünden kaçan teknik detaylardır. (Örnek olarak bir yönetmeliğe "ilaçların gruplarına göre ayrı raflarda muhafaza edilmesi" hükmünün ilave edilmesi gibi)

Yukarıda kapsamlı olarak açıklanan nedenlerden dolayı, mesleki haklarımızın gasp edilmesini önlemek için hukuksal mücadelemizi sürdüreceğimizi bir kez daha belirtmekte yarar görüyoruz.

Saygılarımızla

Dr. Turhan TUNCER

Başkan

ÖZLÜK HAKLARIMIZ – 2

ODA'MIZIN "ZİRAİ KARANTİNA FÜMİGASYON YÖNETMELİĞİ TASLAĞI"

HAKKINDAKİ GÖRÜŞÜ

Taslağın Genel Üzerindeki Görüş ve Değerlendirme: Tarımsal ürünlerin bulunduğu depo, silo, gemi, konteynır gibi ortamların fumigasyon yöntemiyle haşerelerden temizlenmesi, gelişmiş bir mücadele yöntemidir. Diğer taraftan tarımsal ürün depolarında yapılan hacim fumigasyonu da sağlıklı ürün muhafazasının vazgeçilmez bir koşuludur.

Fumigasyon işlemleri uzun yıllardır TMO işyerlerinde ziraat mühendisi olmayan personel tarafından gerçekleştirilmiştir. Şu an geline nokta ise fumigasyon işlemlerinin yönetmelik esasları çerçevesinde fumigasyon operatörlerince yapılıyor olması sevindiricidir. Diğer taraftan yönetmelikte, bölüm ayrımı yapılmaksızın bütün ziraat mühendislerine fumigasyon operatörü olabileme yetkisinin tanınması da ODA'mızca olumlu karşılanmaktadır.

Fumigasyon işlemlerinde fiilen çalışacak olanların işe başlamadan önce solunum yolu rahatsızlıklar, alerjik ve nörolojik hastalıklarla ilgili olarak sağlık raporu almaları yanında her yıl sağlık kontrolünden geçmeleri konusunda hassas davranılmalıdır.

ODA'mız, yönetmelik taslağını ziraat mühendislerinin özlük hakları açısından değerlendirerek görüş oluşturmuştur.

Teklif : Yönetmelik taslağına ilişkin görüşlerimiz aşağıda sunulmuştur.

Taslak Maddesi: Dayanak Madde 3 - Bu Yönetmelik, 11/6/2010 tarih ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu, 969 Sayılı Tarım ve Köyişleri Bakanlığının 867 ve 170 Sayılı Kanunlara Tabi İşletmeler Dışında Kalan Taşra Kuruluşlarına Döner Sermaye Verilmesi Hakkında Kanun ve 441 sayılı Tarım ve Köyişleri Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Görüş ve Değerlendirme: Hazırlanan Yönetmelik Taslağında, yalnızca 11/6/2010 tarih ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu, 969 Sayılı Tarım ve Köyişleri Bakanlığının 867 ve 170 Sayılı Kanunlara Tabi İşletmeler Dışında Kalan Taşra Kuruluşlarına Döner Sermaye Verilmesi Hakkında Kanun ve 441 sayılı Tarım ve Köyişleri Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname dayanak olarak gösterilmiştir.

Oysa bu Yönetmeliğin uygulanmasında, bizzat fumigasyon işlemlerini

gerçekleştirecek olan ziraat mühendislerinin yasal görev ve yetkilerinin de önemli rol oynayacağı açıktır.

Teklif : Bu çerçevede, 7472 sayılı Ziraat Yüksek Mühendisliği Hakkında Kanun ve Ziraat Mühendislerinin Görev ve Yetkilerine İlişkin Tüzük, yasal dayanak kısmına eklenmelidir.

Taslak Maddesi: Tanımlar

Madde 4 - Bu Yönetmelikte geçen;

Bakanlık: Tarım ve Köyişleri Bakanlığını,

Genel Müdürlük: Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğünü,

Müdürlük: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı İl, İlçe Müdürlükleri ile Zirai Karantina Müdürlüklerini,

Zararlı organizma: Bitki veya bitkisel ürünlere zarar veren bitki, hayvan veya patojenik ajanların tür, streyn veya biyotiplerini,

Bitki: Canlı bitkiler ile bunların derin dondurulmamış meyve ve sebzeleri, yumrular, soğansılar, soğanlar ve rizomlar, kesme çiçekler, yapraklı dallar, budama artığı yapraklar, yapraklar, bitki doku kültürleri, canlı polen, göz, kalem ve çelik gibi canlılığını koruyan belirli parçaları ile dikim amaçlı olan botanik tohumlarını,

Bitkisel ürün: Bitkisel orijinli, işlem görmemiş veya basit bir işlemde geçmiş, bitki tanımına girmeyen ürünleri,

Fumigasyon: : Zararlı organizmaları imha etmek amacıyla, belirli sıcaklıktaki kapalı bir ortama, gaz halinde etki eden bir fumigantı belirli miktarda verme ve belirli bir süre ortamda tutma işlemi

Fumigant: Fumigasyonda kullanılan, zararlı organizmalara gaz halinde etki eden katı, sıvı veya gaz formunda pestisitleri,

Doz: Fumigantın, birim ağırlığa, alana veya hacme uygulanan gram (g.), mililitre (ml.) veya santimetreküp (cm3) cinsinden miktarı,

Fumigasyon alanı: Fumigasyonun yapıldığı yerin yanında yaklaşılmamasının hayati tehlike arz ettiği alanı,

Fumigasyon tutanağı: Fumigasyonu talep edenlerin yetkili temsilcileri ile fumigasyon operatörleri tarafından düzenlenerek imza altına alınan belgeyi,

Fumigasyon operatörü: Fumigasyon işlerinde yeterliliği Bakanlıkça tespit edilerek belgelendirilen ziraat mühendislerini,

Fumigasyon operatörü yardımcısı:

Fumigasyon işlerinde yeterliliği Bakanlıkça tespit edilerek belgelendirilen ziraat teknikerlerini ve ziraat teknisyenlerini,

Fumigasyon operatörü belgesi: Bu Yönetmelikte belirtilen esaslar dahilinde eğitilerek başarılı olan ziraat mühendislerine verilen belgeyi,

Fumigasyon operatör yardımcısı belgesi: Bu Yönetmelikte belirtilen esaslar dahilinde eğitilerek başarılı olan ziraat teknikerleri ve ziraat teknisyenlerine verilen belgeyi,

Fumigasyon ruhsat belgesi: Bu Yönetmelikteki esaslara ve Bakanlıkça belirlenen teknik şartlara göre, fumigasyonu ticari amaçla yapacak gerçek ve tüzel kişi ve kuruluşlar ile diğer resmi kurum ve kuruluşlara verilen belgeyi,

Fumigasyon operatörü kimlik kartı: Fumigasyon işlerinden sorumlu fumigasyon operatörlerine verilen kartı,

Diğer resmi kurum ve kuruluşlar: Bu Yönetmelik esaslarına göre kendi fumigasyonunu bünyesinde çalıştırdığı fumigasyon operatörlerine yapacağı Türkiye Büyük Millet Meclisi, Toprak Mahsulleri Ofisi, Tarım İşletmeleri, büyükşehir belediyeleri, milli saraylar gibi kuruluşları,

ifade eder.

Görüş ve Değerlendirme: 6235 sayılı TMMOB Kanunu'nun 33. maddesinde, "Türkiye'de mühendislik ve mimarlık meslekleri mensupları mesleklerinin icrasını iktiza ettiren işlerle meşgul olabilmeleri ve mesleki tedrisat yapabilmeleri için ihtisasına uygun bir odaya kaydolmak ve azalık vasfını muhafaza etmek mecburiyetindedirler." hükmü bulunmaktadır.

Diğer taraftan Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Ziraat Mühendisleri Odası Serbest Müşavirlik, Mühendislik Hizmetleri ve Belgelendirme Yönetmeliği hükümleri gereği, herhangi bir kamu kurumuna bağlı olmaksızın serbest olarak çalışacak fumigasyon operatörleri, Ziraat Mühendisleri Odasından Serbest Müşavirlik Mühendislik Belgesi ve Tescil belgesi almak zorundadırlar. Fumigasyon hizmeti eğer serbest müşavir, mühendis bürosunda verilecekse bu belgelere ilave olarak ayrıca Büro Tescil Belgesi de alınması zorunludur.

Teklif: Maddeye aşağıdaki tanımların eklenmesi gerekmektedir.

Meslek odası: Ziraat Mühendisleri Odasını,

Serbest ziraat mühendisi: Kamu kurumu dışında kendi nam ve hesabına çalışan meslek odası üyesi ziraat mühendislerini,

Serbest müşavir mühendis hizmetleri : Serbest çalışarak meslek odasına kayıt ve tescilini yaptırmış veya kamu kurum ve kuruluşları dışında gerçek veya tüzel kişi hesabına yapılan mühendislik hizmetlerini,

Serbest Müşavirlik Mühendislik Belgesi: Serbest müşavir mühendis hizmetlerini yapacak gerçek kişilere, meslek odasınca verilen belgeyi,

Tescil belgesi: Serbest müşavir mühendis hizmetlerini yapacak gerçek kişilere, meslek odasına tescilden sonra verilen belgeyi,

Serbest müşavir, mühendis bürosu: Serbest müşavir mühendis hizmetlerini yapmak üzere bünyesinde en az bir Serbest Müşavir Mühendisi ücretli, sözleşmeli veya ortaklık statüsünde bulunduran gerçek ve tüzel kişilere ait büroları,

Büro tescil belgesi: Serbest müşavir mühendis hizmetlerini yapacak bürolara, meslek odasına tescilden sonra verilen belgeyi,

Yönetmelikte mevcut bazı tanımlarda ise aşağıdaki değişiklikler yapılmalıdır.

Doz: Fümigantın, birim ağırlığa(kg,ton), alana(m²) veya hacme(m³) uygulanan gram (g.), mililitre (ml.) veya santimetreküp (cm³) cinsinden miktarı,

Fümigasyon tutanağı: Fümigasyonu talep edenlerin yetkili temsilcileri ile fümigasyon operatörleri tarafından düzenlenerek ilgiliyle birlikte imza altına alınan belgeyi,

Fümigasyon operatörü: Fümigasyon işlerinde yeterliliği Bakanlıkça tespit edilerek belgelendirilen ziraat mühendisi veya ziraat yüksek mühendislerini, (yönetmeliğin diğer hükümleri de, bu tanımda yer alan “ziraat yüksek mühendisi” ifadesi ile uyarlı hale getirilmelidir.)

Taslak Maddesi: Adaylarda aranan şartlar

Madde 5 - Fümigasyon operatörü ve yardımcısı olmak isteyen adaylarda aranılan nitelikler şunlardır:

- T.C. vatandaşı olmak,
- 18 yaşından küçük olmamak,
- Fumigasyon Operatörlüğü için ziraat mühendisi olmak,
- Fumigasyon Operatör yardımcılığı için ziraat teknikeri, ziraat teknisyeni olmak

Görüş ve Değerlendirme: Maddenin (c) bendinde fümigasyon operatörlerinin ziraat mühendisi olmasına dair bir hüküm bulunsa da bu yeterli değildir.

Zira kamu çalışanı olmayan, yani serbest çalışan fümigasyon operatörü ziraat mühendislerinin Ziraat Mühendisleri Odası'na üye olmaları konusunda yasal

hükümler bulunmaktadır.

6235 sayılı TMMOB Kanunu'nun 33. maddesinde, " Türkiye'de mühendislik ve mimarlık meslekleri mensupları mesleklerinin icrasını iktiza ettiren işlerle meşgul olabilmeleri ve mesleki tedrisat yapabilmeleri için ihtisasına uygun bir odaya kaydolmak ve azalık vasfını muhafaza etmek mecburiyetindedirler." hükmü yer almakta olup, bu hükmeye istinaden serbest çalışacak fümigasyon operatörü ziraat mühendislerinin ziraat mühendisleri odasına kayıtlı olma zorunluluğu bulunmaktadır.

Diğer taraftan Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Ziraat Mühendisleri Odası Serbest Müşavirlik, Mühendislik Hizmetleri ve Belgelendirme Yönetmeliği hükümleri gereği, herhangi bir kamu kurumuna bağlı olmaksızın serbest olarak çalışacak fümigasyon operatörleri, Ziraat Mühendisleri Odasından Serbest Müşavirlik Mühendislik Belgesi ve Tescil belgesi almak zorundadırlar. Fümigasyon hizmeti eğer serbest müşavir, mühendis bürosunda verilecekse bu belgelere ilave olarak ayrıca Büro Tescil Belgesi de alınması zorunludur.

Teklif : Maddeye, (c) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki (d) bendinin ilave edilmesi, taslakta mevcut (d) bendinin ise (e) bendi olarak düzeltilmesi ilave edilmesi gerekmektedir.

“d) Kamu görevlisi olmayıp, serbest olarak çalışan fümigasyon operatörlerinin meslek odası üyelik belgesi ile birlikte meslek odasından alınmış Serbest Müşavirlik Mühendislik Belgesi ve tescil belgesi sahibi olması, kamu kuruluşu olmayan ve mühendislik hizmeti veren bürolarda bunlara ilave olarak meslek odasından alınmış Büro Tescil Belgesi bulunması,”

Taslak Maddesi: Başvurular ve istenilen belgeler

Madde 6 - İl ve ilçe müdürlüğü bitki koruma hizmetleri ile zirai karantina müdürlükleri, operatör ve operatör yardımcısı adaylarını tespit ederek Genel Müdürlüğe bildirir. Ayrıca, Genel Müdürlükte fümigasyon uygulamaları ile ilgili çalışan teknik personel de fümigasyon eğitimine katılmak ve belge almak üzere Genel Müdürlüğe belirlenir.

Gerçek ve tüzel kişi ve kuruluşlar dilekçe ile diğer resmi kurum ve kuruluşlar ise dilekçelerine ilaveten, kuruluşlarında fümigasyon işlerinde çalıştırılacaklarına dair görevlendirme yazısı ile Genel Müdürlüğe veya müdürlüklere başvururlar.

Kursa katılacak adaylardan aşağıda sıralanan belgeler istenir:

- T.C. Kimlik Numarası beyanı,
- Gerçek kişi, tüzel kişi ve kuruluşlardan başvuran adayların mezuniyet belgelerinin veya diplomalarının aslı veya Müdürlükçe onaylı sureti,

c) 3 adet fotoğraf

Görüş ve Değerlendirme: 5 inci madde için belirttiğimiz görüşler bu madde için de geçerlidir.

Teklif: Maddenin (b) bendinin aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. “b) Gerçek kişi, tüzel kişi ve kuruluşlardan başvuran ve kamu çalışanı olmayan adayların mezuniyet belgelerinin veya diplomalarının aslı veya Müdürlükçe onaylı sureti, meslek odası üyelik belgesi, meslek odasından alınmış Serbest Müşavirlik Mühendislik Belgesi ve tescil belgesi, mühendislik hizmeti veren bürolarda yapılan başvurularda bunlara ilave olarak meslek odasından alınmış Büro Tescil Belgesi,”

Taslak Maddesi: Vakumlu fümigasyonun teknik şartları

Madde 8 - Vakumlu fümigasyonda aşağıdaki şartlara uyulmalıdır:

- Vakum fümigatuvarları Bakanlıkça belirlenen teknik şartlara uygun olmalıdır.
- Fümigasyon odasına, fümigant mutlaka gaz halinde verilmelidir.
- Fümigasyon süresince hücre iç basınç ve sıcaklığı istenilen miktarda sabit tutulmalıdır.
- Gazlama müddetinin sonunda yiyecek maddelerinde en az iki, diğer maddelerde en az bir defa hava ile yıkama işlemi yapılmalıdır. Hava ile yıkama işleminde süre 1,5 saatten az olmamalıdır.
- Yeşil bitkiler, taze sebze ve meyveler vakum fümigasyonuna tabi tutulmamalıdır.
- Vakumlu fümigasyona tabi tutulan uyku dönemindeki aşı kalemi, çelik, fidan gibi bitkiler bir saat geçmedikçe, güneş ışığına maruz bırakılmamalıdır.
- Fümige edilecek madde, oda veya hücre hacminin dörtte üçünü geçmemelidir.
- Fümige edilecek madde ızgara üzerine istiflenmelidir.

Görüş ve Değerlendirme: Maddenin (g) bendi hükmünde yer alan,

fümige edilecek madde miktarının hacme oranının daha sağlıklı bir fümigasyon yapılmasını teminen değiştirilmesi gerekmektedir.

Teklif: (g) bendi aşağıdaki şekilde düzenlenmelidir. g) Fümige edilecek madde, oda veya hücre hacminin dörtte ikisini geçmemelidir

Taslak Maddesi: Atmosferik fümigasyonun teknik şartları

Madde 9 - Atmosferik fümigasyonda aşağıdaki şartlara uyulmalıdır:

- Gazlama odalarında fümigasyon
- 1)Gazlama odaları Bakanlıkça belirlenen teknik şartlara uygun olmalıdır.

2) Atmosferik fümigasyonda gaz odasının sıcaklığı, belirlenen doz ve süre için geçerli olan sıcaklığın altına düşürülmemelidir.

3) Havadan ağır fümigantlarla yapılacak uygulamalarda fümige edilecek madde, oda veya hücre hacminin dörtte üçünü geçmemelidir.

4)Fümige edilecek madde ızgara üzerinde istiflenmelidir.

b)Gaz geçirmez örtü altında fümigasyon

1)Fümigasyonun yapılacağı zemin beton değil ise, yığın altına branda bezi, plastik örtü veya benzeri bir örtü serilmelidir.

2)Fümige edilecek madde ambalajlı ise ızgara yerleştirilerek, sirkülasyonu sağlamak amacıyla ambalajlar aralıklı olarak istif edilmelidir.

3)Havadan ağır fümigantlarla yapılacak uygulamalarda istif ile örtü arasında 30 cm. boşluk bırakılmalıdır.

4)Yığına fümigant uygulaması, her fümigantın teknik özelliklerine uygun olarak yapılmalıdır.

c)Toprak fümigasyonu

1)Toprak, bitkisel artıklardan temizlenmeli, 35-40 cm. derinliğinde ve granül hale gelecek şekilde işlenmeli, uygun tavda olmalıdır.

2)Fümigant her tarafa yayılacak şekilde bir dağıtma düzeni ile uygun sıcaklık ve basınç altında uygulanmalıdır.

3) Uygulamadan sonra toprağın fümiganttan arındırılması sağlanmalıdır.

Görüş ve Değerlendirme: 9. maddede yer alan bazı bentlerin yeniden düzenlenmesi gerektiği görüşündeyiz

Teklif: Düzenleme yapılması gereken bentlerle ilgili tekliflerimiz aşağıdadır.

b/3) Havadan ağır fümigantlarla yapılacak uygulamalarda istif ile örtü arasında 30 cm. boşluk bırakılmalıdır. Gazın ürünün altına yayılması amacıyla uygun bir aletle darbeleme yapılmalıdır.

c/1) Toprak, bitkisel artıklardan temizlenmeli, 35-40 cm. derinliğinde ve granül hale gelecek şekilde düzgün olarak işlenmeli, uygun tavda olmalıdır.

c/2) Fümigant her tarafa yayılacak şekilde bir dağıtma düzeni aparatı ile uygun sıcaklık ve basınç altında uygulanmalıdır.

c/3) Uygulamadan sonra toprağın fümiganttan arındırılması için uygun işleme aleti ile işlenip havalandırılması sağlanmalıdır.

Taslak Maddesi: Sağlıklı fümigasyon için aranan şartlar

Madde 10 - Fümigasyon öncesinde ve sırasında aşağıdaki tedbirler alınmalıdır:

a) Fümigasyon işlemi, meskun yerlerden ve çalışılan ortamlardan uzakta yapılmalıdır.

b)Fümigasyon işlemi, biri operatör diğeri operatör yardımcısı olmak üzere varsa en az iki fümigasyon elemanı tarafından yapılmalıdır.

c)Fümigasyon yapanlar, fümiganta uygun süzgece sahip gaz maskesi kullanılmalı, süzgecin kullanım süreleri dikkate alınmalıdır.

d)Ekipmanda, hiç kullanılmamış süzgeç daima hazır bulundurulmalıdır.

e)Fümigasyon esnasında sigara içilmemeli ve herhangi bir şey yenilmemelidir.

f)Fümigant kesinlikle deri ile temas etmemelidir.

g) Fümigasyon işleminden sonra, fümigasyon mahallinde uygun bir yere uyarı levhası asılmalıdır.

h) Muhtemel zehirlenme ve yangın tehlikesine karşı hastane ve itfaiye teşkilatı telefon numaraları fümigasyon operatörünce bilinmelidir.

ı)Fümigasyon uygulamaları yapanlarda, zehirlenme belirtileri görüldüğünde derhal doktora başvurulmalıdır.

j)Boş fümigant ambalajları usulüne uygun olarak imha edilmelidir.

Görüş ve Değerlendirme: Maddenin (c) bendine ilave yapılması, ayrıca (g) bendinin yeniden düzenlenmesi gerektiği görüşündeyiz

Teklif: Madde ile ilgili tekliflerimiz aşağıda görülmektedir.

c)Fümigasyon yapanlar, fümiganta uygun süzgece sahip gaz maskesi kullanılmalı, süzgecin kullanım süreleri dikkate alınmalıdır. Herhangi bir risk ile karşılaşılmasını teminen süzgeç kullanım süreleri bir deftere not edilmelidir.

g) Fümigasyon işleminden sonra, fümigasyon mahallinde ve fümigasyon yapılan alanlarda uygun yerlere herkesin görebileceği şekilde uyarı levhası asılmalıdır.

Taslak Maddesi: Çalışma şekilleri

Madde 11 - Müdürlüklerde çalışan fümigasyon operatörü ve yardımcısı çalıştıkları kuruluş yöneticileri tarafından görevlendirilir.

Fümigasyon mahalline gidiş ve dönüş, fümigasyon talebinde bulunan şahıs veya firmaların temin edeceği vasıtalarla yararlanılarak yapılır.

Fümigasyon operatörü ve yardımcısı gerektiğinde mesai saatleri dışında ve resmi tatil günlerinde de çalıştırılır. Bu süre içerisindeki hizmet bedeli hizmeti alanlarca döner sermaye işletmesine ödenir.

Görüş ve Değerlendirme: Maddenin operatör görevlendirme ile ilgili hükmünün daha işler hale getirilmesi sağlanmalıdır.

Teklif: Maddenin ilk paragrafı aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmelidir.

Müdürlüklerde çalışan fümigasyon operatörü ve yardımcısı çalıştıkları kuruluş yöneticileri tarafından görevlendirilir. Operatör yardımcısı olmaması halinde iki operatör görevlendirilir.

Taslak Maddesi: Görev yetki ve sorumlulukları

Madde 12 - Fümigasyon operatör ve yardımcılarının görev, yetki ve sorumlulukları aşağıda belirtilmiştir:

a)Fümigasyon operatörleri;

1)Fümigasyon talebini inceler, uygulamayı planlar ve organize eder.

2)Kullanılacak fümigantın cinsini, dozunu ve fümigasyon süresini tespit eder.

3)Hazırlıkları kontrol edip fiili olarak fümigasyonun başlatılmasını sağlar.

4)Güvenlik ve teknik tedbirleri denetler, eksiklikler varsa giderilmesini sağlar.

5)Fümigasyon süresi sonunda fümigasyon ortamının yeterince havalanıp havalanmadığı, personelin uygun çalışma koşullarının oluşup oluşmadığını ölçümlerle tespit eder.

6) Operatör yardımcısı tarafından düzenlenen "Fümigasyon Tutanağını" (EK-IV) imzalar.

7) Fümigasyondan ve uygulama anındaki can ve mal güvenliğinden bizzat sorumludur.

b) Fümigasyon operatör yardımcıları;

1)Fümigasyon operatörünün verdiği plana göre fümigasyon ortamını hazırlar.

2)Fümigasyon ortamında izolasyonu sağlar, fümigant dağıtım düzenini bizzat kendisi hazırlar.

3)Gerekli güvenlik teknik tedbirlerini alır.

4) Fümigasyon tutanağını hazırlar ve imzalar.

5)Fümigasyon sonunda gerekli işlemleri yaparak ortamı havalandırır.

6)Fümigasyonda operatörlerine bağlı olarak çalışırlar ve onlara karşı sorumludurlar.

7)Fümigasyon operatör yardımcılarının bulunmadığı yerlerde bu görevleri fümigasyon operatörleri yürütür.

Görüş ve Değerlendirme: Maddenin a/1 bendi ile a/6 ve a/7 bentlerinde düzenleme yapılması gerektiği görüşündeyiz.

Teklif: a/1 bendi ile a/6 ve a/7 bentlerine ilişkin teklifimiz aşağıdadır.

a/1) Fümigasyon talebini inceler, uygulamayı planlar ve organize eder. Fümigasyon operatörü yaptığı değerlendirmeye göre fümigasyon uygulaması yapıp yapmama konusunda yetkilidir.

a/6)Operatör yardımcısı tarafından düzenlenen "Fümigasyon Tutanağını" (EK-IV) imzalar, ilgililere imzalatılır.

a/7)Fumigasyon operatörü fumigasyon uygulama anındaki can ve mal güvenliğinden sorumludur. Fumigasyon işleminin bitirilmesinden sonra ise her türlü sorumluluk fumigasyonu yaptıran kişi veya kuruluşa aittir. Fumigasyon operatörü fumigasyon işlemini bitirdikten sonra işlemin başarılı olarak tamamlandığına dair bir tutanak hazırlar, bu tutanak operatör ve fumigasyonu yaptıran kişi veya kuruluş yetkilisince imzalanır. Böylece sorumluluk fumigasyonu yaptıran kişi veya kuruluşa devredilmiş olur.

Taslak Maddesi: Müdürlükler

Madde 13- Fumigasyon yapacak müdürlüklerde aranacak şartlar şunlardır:

- En az bir fumigasyon operatörüne ve varsa operatör yardımcısına sahip olmak,
- Fumigasyon odası veya gaz geçirmez örtü, maske ve yedek süzgeci, kum torbası, sonda, gaz yoğunluğu ölçüm cihazı, termometre, vantilatör, fumigant odalarında aspiratör, ısıtma kabı, kutu açacağı, uyarı levhası, şeritmetre, ızgara, branda bezi, plastik örtü ve dağıtım sistemi gibi araç ve gereçleri bulundurmak,
- Fumigasyonda kullanılan araç ve gereçlerle fumigantların muhafaza edilebileceği uygun bir depoya sahip olmak.

Görüş ve Değerlendirme: Müdürlüklerde en az iki fumigasyon operatörü bulunması daha uygun olacaktır.

Teklif: Madde ile ilgili teklifimiz aşağıdadır.

- En az iki fumigasyon operatörüne ve varsa operatör yardımcısına sahip olmak,

Taslak Maddesi: Diğer resmi kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişi ve kuruluşlar

Madde 14 -Fumigasyon yapacak diğer resmi kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişi ve kuruluşlarda aranacak şartlar şunlardır:

- Diğer resmi kurum ve kuruluşlar hariç vergi kayıt belgesi fotokopisi ile ticaret sicil kayıt örneği,
- Fumigasyon işlemini kendi bünyelerinde yapanların bir fumigasyon operatörü, ücret karşılığında yapacakların ise en az bir fumigasyon operatörü ile bir operatör yardımcısı veya iki fumigasyon operatörü istihdam etmeleri,
- Bu Yönetmeliğin13 üncü maddesinin (b) ve (c) bentlerinde belirtilen hususlara sahip olmaları,
- İşletme içinde bir lavabo ve temizlik malzemeleri bulundurmaları,
- Fumigasyon ruhsat belgesine sahip olmaları,
- Fumigasyon operatör ve operatör yardımcılarının noter onaylı imza sirküleri,
- Fumigasyon işlemini kendi bünyesinde

veya ücret karşılığında yapan gerçek ve tüzel kişi ve kuruluşların çalıştırdıkları operatör ve operatör yardımcılarıyla aralarındaki noter onaylı iş sözleşmelerini ibraz etmeleri gerekmektedir. Diğer resmi kurum ve kuruluşlarda bu şart aranmaz.

Fumigasyonu ücret karşılığında yapacak gerçek ve tüzel kişi ve kuruluşlar, örneği EK-VI'da verilen noterden alınmış Taahhütnamede belirttikleri iller doğrultusunda faaliyet gösterebilirler. Bu durumda hangi ilde hangi operatörlerin veya operatör ve yardımcılarının görev yaptığı, istenilen diğer bilgi ve belgeler ile yapılan uygulamaların raporları üçer aylık dönemler halinde ruhsat aldıkları müdürlüklere bildirilmesi gerekir. Söz konusu müdürlük, bu operatör ve yardımcılarını ilgili müdürlüklere bildirerek veya gerektiğinde bizzat yerinde kontrol ederek denetlenmesini sağlar.

Görüş ve Değerlendirme: 5 inci madde için belirttiğimiz görüşler bu madde için de geçerlidir.

Bunun dışında 14 üncü maddenin (b) bendinde, fumigasyon işlemini kendi bünyelerinde yapanların yalnızca bir fumigasyon operatörünü istihdam edecekleri belirtilmektedir. Ancak fumigasyonun tek kişi ile yapılması bazı risklerle karşılaşılmasına neden olabilecektir (İşlem sırasında kişinin rahatsızlanması, özel yaşamdaki sorunlardan dolayı işyerinden uzak kalma zorunluluğu vs. gibi)

Teklif: Maddeye (b) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki (c) bendinin ilave edilmesi, diğer bent harf başlıklarının ise buna göre düzenlenmesi gerekmektedir.

“(c) 5 inci maddenin (d) bendinde belirtilen şartların sağlanması”

Ayrıca maddenin (b) bendinin de aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmesi uygun olacaktır.

“b) Fumigasyon işlemini kendi bünyelerinde yapanlarla, ücret karşılığında yapacakların en az bir fumigasyon operatörü ile bir operatör yardımcısı veya iki fumigasyon operatörü istihdam etmeleri.”

Taslak Maddesi: Ruhsatlandırma

Madde 15 - 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 15 nci maddesinin 12 nci fıkrasına istinaden, gerçek ve tüzel kişi ve kuruluşlar ile diğer resmi kurum ve kuruluşlar fumigasyon ruhsatı almak zorundadırlar. Ruhsat almak isteyenler aşağıdaki belge ve bilgilerle zirai karantina müdürlüklerine, bunların bulunmadığı illerde ise müdürlüklere başvuruda bulunurlar.

- Dilekçe,
- Fumigasyon operatörü ve operatör yardımcısı belgelerinin müdürlükçe onaylı

fotokopisi ve aralarındaki noter onaylı iş sözleşmesi,

c)Diğer resmi kurum ve kuruluşlar hariç ticaret sicil kayıt örneği,

d)Bu Yönetmeliğin 13 üncü maddesinin (b) ve (c) bentlerinde belirtilen hususlara sahip olduğunu gösteren belge,

e)2 adet fotoğraf,

f)Ücret karşılığında fumigasyon işi yapacak gerçek ve tüzel kişi ve kuruluşlar örneği EK-VI'da verilen noterden alınmış taahhütname,

g)Müdürlükten temin ettikleri ilgili müdürlük tasdikli “Denetleme Defteri”,

h)Diğer resmi kurum ve kuruluşlar hariç işyeri yetkilisinin ve fumigasyon operatörleri ile operatör yardımcılarının imza sirküleri.

Başvuruda bulunan belgeler müdürlükçe incelenir. Müdürlükte varsa en az iki fumigasyon operatörü yoksa bir fumigasyon operatörü ve bir teknik personel tarafından işyerinde inceleme yapılır ve bu Yönetmeliğin 14 üncü maddesindeki şartları taşıdığı bir tutanakla belirlenenlere müdürlük tarafından “Zirai Fumigasyon Ruhsatı” (EK-V) verilir.

Görüş ve Değerlendirme: 5 inci madde için belirttiğimiz görüşler bu madde için de geçerlidir.

Teklif: Maddeye (h) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki (i) bendinin ilave edilmesi gerekmektedir.

i) Gerçek kişi, tüzel kişi ve kuruluşları başvurularında kamu çalışanı olmayan fumigasyon operatörlerinin meslek odası üyelik belgesi, meslek odasından alınmış Serbest Müşavirlik Mühendislik Belgesi ve tescil belgesi, mühendislik hizmeti veren bürolarda yapılan başvurularda bunlara ilave olarak meslek odasından alınmış Büro Tescil Belgesi.”

Taslak Maddesi: Ek-4 Fumigasyon tutanağı

Görüş ve Değerlendirme: Fumigasyon tutanağında “fumigasyon şekli” başlığı altında “çadıraltı, oda ve konteynir” bulunmaktadır. Ancak tutanakta, fumigasyon işleminin yoğunlukla uygulandığı bazı üniteler yer almamıştır.

Teklif: Tutanağa depo, silo, gemi ambarı vb. gibi önemli üniteler ilave edilmelidir.

ÖZLÜK HAKLARIMIZ - 3

ODA'MIZIN "HALK SAĞLIĞI ZARARLILARINA KARŞI BİYOSİDAL ÜRÜNLERİN KULLANIM USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK TASLAĞI" İLE İLGİLİ GÖRÜŞÜ

Taslağın Geneli Üzerindeki Görüş ve Değerlendirme: Ziraat Mühendisleri Odası, halk sağlığına zarar vermeyecek yöntemlerle haşerelere karşı yapılacak ilaçlama işlemlerinin, birikim ve deneyim gerektiren önemli bir hizmet alanı olduğunu savunmaktadır. Bu nedenle yönetmeliğin eksiksiz olarak hazırlanması büyük önem taşımaktadır.

Halk sağlığını bozan zararlılara karşı mücadele etmek isteyen gerçek ve tüzel kişilere ait işyerlerinin çalışma usul ve esasları ile resmi kurum ve kuruluşların ilaçlama usul ve esaslarını belirlemek suretiyle halk sağlığının korunması amacıyla hazırlanan yönetmelik, yukarıda izah edilen durum kapsamında incelenmiştir.

Teklif: Taslağın geneli üzerindeki görüş ve değerlendirmelerimize bağlı olarak oluşturulan tekliflerimiz, aşağıda görülmektedir.

Taslak Maddesi: Başvuru için gereken belgeler

Madde 6-Zararlılara karşı biyosidal ürün kullanarak mücadele yapmak isteyen başvuru sahipleri bizzat veya mesul müdür vasıtasıyla müdürlüğe bir dilekçe ile başvurmaları gerekir.

Dilekçe eki dosyada;

a) 14/7/2005 tarihli ve 2005/9207 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik gereği; 100 kg/litre'den fazla ürün bulundurulamayan iş yerine üçüncü sınıf gayri sıhhi müessese niteliğinde ilgili makamdan alınmış işyeri açma ve çalışma ruhsatının bir örneği, eğer 100 kg/litre'den fazla depolama yapılıcaksa depolama yerine ait ikinci sınıf gayri sıhhi müessese niteliğinde ilgili makamdan alınmış işyeri açma ve çalışma ruhsatının bir örneği,

b) Mesul müdür sözleşmesi ve Bakanlıkça belirlenen eğitime katıldığına dair sertifika,

c) Mesul müdüre ait diplomanın veya geçici mezuniyet belgesinin aslı veya Müdürlükçe onaylı sureti,

d) Bu Yönetmeliğin 9 uncu maddesinde belirtilen ekip sorumlusuna ait sözleşme ve diplomasının veya geçici mezuniyet belgesinin Müdürlükçe onaylı örneği,

e) Sağlık Bakanlığının tavsiye ve direktiflerine uyacağına ve Bakanlıkça ruhsat verilmiş biyosidal ürünler haricinde kimyasal maddeleri kullanmayacağına ve tarım alanında kullanılan pestisitleri kullanmayacağına dair, mesul müdür veya işyeri sahibi tarafından verilecek taahhütname,

f) Uygulanacak uygulama yöntemlerini gösterir belge, g) Kullanılacak ürünlerin kimyasal grupları ve galenik şekilleri hakkında açıklama raporu, h) Uygulamada kullanılacak alet, cihaz ve gereçlerin cins, sayı ve özelliklerini gösterir belge, ı) Ekip sayısı ve ekip elemanlarının nitelikleri hakkında belge, j) Ürün Hazırlama ve uygulama anında alınacak koruyucu sağlık tedbirlerini açıklayan rapor, k) İlk yardım dolabı, ilkyardım çantaları ve içerikleri hakkında açıklama raporu, l) İş yerine ait veya kiralama suretiyle kullanıma uygun en az bir aracın tahsis edildiğine dair araç ruhsat fotokopisi veya Müdürlükçe onaylı kira sözleşmesi.

bulundurulur.

Görüş ve Değerlendirme: Maddenin (c) bendinde, mesul müdürlük görevini üstlenecek personel için istenilen belgeler arasında "diploma veya geçici mezuniyet belgesi" bulunmaktadır.

Diğer taraftan, yönetmeliğin 8 inci maddesinde, mesul müdür olarak sayılan meslek grupları arasında muhtelif mühendislik dalları da yer almaktadır.

6235 sayılı TMMOB Kanunu'nun 33. maddesinde, "Türkiye'de mühendislik ve mimarlık meslekleri mensupları mesleklerinin icrasını iktidaren işlerle meşgul olabilmeleri ve mesleki tedrisat yapabilmeleri için ihdisasına uygun bir odaya kaydolmak ve azalık vasfını muhafaza etmek mecburiyetindedirler." hükmü bulunmaktadır.

Bu hükme istinaden, mesul müdür olarak görev yapacak mühendis unvanlı kişilerin 6235 sayılı yasa gereği ilgili meslek odalarına kayıtlı olma zorunluluğu bulunmaktadır.

Teklif: Görüş ve değerlendirme bölümünde belirtilen yasal zorunluluğa istinaden (c) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki ifadeleri içeren yeni bir bent eklenmesi uygun görülmektedir.

"Mühendis unvanı ile mesul müdür olarak görev yapacak kişiler için Türk Mimar ve Mühendis Odaları Birliğine bağlı ilgili meslek odası üyelik belgesi."

Taslak Maddesi: Mesul müdür

Madde 8-İşyeri faaliyette olduğu sürece bir mesul müdür bulunması zorunludur. Mesul müdür sadece bir işyerinde mesul müdürlük görevini üstlenebilir. Mesul müdürlük için Hekim, Veteriner Hekim, Biyolog, Eczacı, Kimyager, Mühendis (Kimya, Ziraat, Çevre, Su Ürünleri), lisans mezunu hemşire unvanına sahip veya entomoloji, toksikoloji alanında yüksek lisans veyahut doktora diplomasına sahip olunması zorunludur. İşyeri sahibi belirtilen mesleklerden birine

ait diplomayı haiz ise kendisi de mesul müdürlük yapabilir. Bu diplomaya sahip kişiler Bakanlık tarafından belirlenecek eğitim programına katılarak sertifika almak zorundadır. Mesul müdür, idari işlerden bizzat, diğer işlemlerden ise ekip sorumluları ile birlikte sorumludur. Mesul müdürün idari işlerinden, işleyişten ve sunulan hizmetin gerektirdiği alt yapı olanaklarının sağlanmasından işyeri sahipleri de bizzat sorumludur.

Mesul müdürün görevleri şunlardır:

a) Açılış ve işleyiş ile ilgili her türlü izin işlemlerini yürütmek, b) İşleyişte tanımlanmış alt yapı ve hizmet kalite standartlarının korunmasını ve sürdürülmesini sağlamak, c) Ekip sorumlularını eğitmek, İşyerinin işleyişinde alt yapı, personel, malzeme yapısında meydana gelen ve bu Yönetmelikte bildirim zorunlu kılınan bütün değişiklikleri zamanında Müdürlüğe bildirmek, d) Görevine son verilen veya ayrılan personelin izin belgelerini en geç bir hafta içerisinde Müdürlüğe iade etmek, e) Çalışma saatleri içerisinde hizmetlerini düzenli ve sürekli olarak yürütmek ve yürütülmesini sağlamak, f) Tanımlanan düzenlemelerin ilgililer tarafından yerine getirilmesini sağlamak üzere gerekli iç denetimleri yürütmek, g) Denetim sırasında yetkililere gereken bilgi ve belgeleri sunmak ve denetime yardımcı olmak, h) Atıkların usulüne uygun olarak imha edilmesini sağlamak, ı) İşyerinde bulundurulması zorunlu malzemelerin kontrol ve temin etmek, j) Çalışan personelin gerekli görülen tetkiklerini ve muayenelerini periyodik olarak yaptırmak, k) Sağlık mevzuatında belirtilen ve yetkililerce tanımlanacak diğer görevleri yerine getirmek. l) Başka bir ilde geçici olarak, seyyar araç ve gereçlerle uygulama yapılması durumunda, gidilen ilin Müdürlüğüne uygulama yapılmadan iki iş günü öncesinden Ek-1 formunun bir örneğini dilekçe ekinde bildirmek.

Mesul müdür, işyerinin işleyişi ve denetimi ile ilgili her türlü işlemde Müdürlük ve Bakanlığın birinci derecede muhatabıdır.

Mesul müdürün işyerindeki görevinden herhangi bir sebeple ayrılması durumunda, bu husus işyeri sahibi tarafından en geç bir ay içerisinde yeni mesul müdüre ait işe giriş belgesi ile birlikte Müdürlüğe bildirilmek zorundadır. Mesul müdürün yıllık izin veya mazeret iznine ayrılması durumunda, geçici olarak ekip başlarından bir tanesi mesul müdür olarak görevlendirilir ve bu durum bir dilekçe ile Müdürlüğe bildirilir.

Görüş ve Değerlendirme: Maddenin ilk paragrafında, Kimya, Ziraat, Çevre, Su Ürünleri mühendislerinin mesul müdür

olacağı belirtilmektedir. Bu maddede sayılan meslek grupları içerisinde “Balıkçılık Teknolojisi Mühendisleri” dahil edilmemiştir. Oysa yönetmelikteki meslek grupları arasında yer alan Su Ürünleri Mühendisleri ile Balıkçılık Teknolojisi Mühendisleri’nin lisans programları aynı içeriktedir.

Teklif: Görüş ve değerlendirme bölümünde açıklanan hususlar doğrultusunda, maddenin ilk paragrafının aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmesinde yarar görülmektedir. “İşyeri faaliyette olduğu sürece bir mesul müdür bulunması zorunludur. Mesul müdür sadece bir işyerinde mesul müdürlük görevini üstlenebilir. Mesul müdürlük için Hekim, Veteriner Hekim, Biyolog, Eczacı, Kimyager, Mühendis (Kimya, Ziraat, Çevre, Su Ürünleri, Balıkçılık Teknolojisi), lisans mezunu hemşire unvanına sahip veya entomoloji, toksikoloji alanında yüksek lisans veyahut doktora diplomasına sahip olunması zorunludur. İşyeri sahibi belirtilen mesleklerden birine ait diplomayı haiz ise kendisi de mesul müdürlük yapabilir. Bu diplomaya sahip kişiler Bakanlık tarafından belirlenecek eğitim programına katılarak sertifika almak zorundadır. Mesul müdür, idari işlerden bizzat, diğer işlemlerden ise ekip sorumluları ile birlikte sorumludur. Mesul müdürün idari işlerinden, işleyişten ve sunulan hizmetin gerektirdiği alt yapı olanaklarının sağlanmasından işyeri sahipleri de bizzat sorumludur.

Taslak Maddesi: İzin geçerliliğini kaybetmesi

Madde 22-Verilen izin belgesi; üzerinde yazılı işyeri, şahıs ve uygulama şekli için geçerlidir. Bunlardan herhangi birinin değişmesi halinde geçerliliğini kaybeder.

Bu durumlarda; a) İşyerinin değişmesi halinde yeni işyeri için gayri sıhhi müessese ruhsatının alınarak izin belgesinde gerekli düzeltmenin yaptırılması için müdürlüğe başvurulur. b) İzin belgesinde yazılı şahsın aynı yerde, aynı işi yapmak ve aynı personelle çalışmak üzere işi devretmesi halinde, işi devir alan şahıs devir işlemine ait belgeler ve taahhüname ile beraber Müdürlüğe müracaat ederek izin belgesinde gerekli düzeltmenin yapılmasını talep eder. c) İşçi ve işyerini devir alan kişi yeni bir ekiple faaliyetini sürdürmek isterse, devir işlemine ait belge ve taahhünameye ilave olarak mesul müdür sözleşmesi ile diplomasının veya yerine geçebilecek belgenin noter tasdikli birer örneği, sağlık veya yardımcı sağlık personeli sözleşmesi ile diplomasının veya yerine geçebilecek belgenin noter tasdikli birer örneği ile müdürlüğe başvurulur. d) İlaçlama şeklinde değişiklik yapılması istenmesi halinde ise tatbik edilecek uygulama yöntemleri, uygulamada kullanılacak alet, cihaz ve gereçlerin cins ve sayıları, uygulama anında alınacak önlemler kullanılacak ürünler konusunda bilgiler ve taahhüname ile müdürlüğe başvurulur. e) İşyerinin konumu, sahibi, yapılan iş ve kullanılan uygulama şeklinde bir değişiklik olmamakla birlikte, cadde veya sokak isminin veya bina numarasının değişmesi

gibi nedenlerle adresinde bir değişiklik olması halinde değişikliklerle ilgili bilgi ve belgeler ile beraber, gerekli düzeltmeyi yaptırmak üzere müdürlüğe başvurulur. Değişiklik tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde bu başvuruların dilekçe ile yapılması, değişikliklerle ilgili bilgi ve belgelerin 6’ncı maddeye uygun olması ve izin belgesinin aslının da dilekçeye eklenmesi gerekir.

Görüş ve Değerlendirme: Bu maddenin (c) bendi için görüş ve değerlendirmemiz, 6 ncı maddenin (c) bendi ile aynıdır.

Teklif: 6235 Sayılı Kanun hükmü gereği (c) bendinin aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmesi uygun olacaktır.

“c) İşçi ve işyerini devir alan kişi yeni bir ekiple faaliyetini sürdürmek isterse, devir işlemine ait belge ve taahhünameye ilave olarak mesul müdür sözleşmesi ile diplomasının veya yerine geçebilecek belgenin noter tasdikli birer örneği, mühendis unvanı ile mesul müdür olarak görev yapacak kişiler için Türk Mimar ve Mühendis Odaları Birliğine bağlı ilgili meslek odası üyelik belgesi, sağlık veya yardımcı sağlık personeli sözleşmesi ile diplomasının veya yerine geçebilecek belgenin noter tasdikli birer örneği ile müdürlüğe başvurur.

Taslak Maddesi: Eğitimler

Madde 27 - Halk sağlığı zararlılarına karşı mücadelede çalışacaklara yönelik olarak “Mesul Müdür” ve “Uygulayıcı” eğitimi olmak üzere iki kategoride eğitim düzenlenir. Mesul Müdür eğitimi beş günden az on günden çok olmamak üzere Ek-8 deki ders içeriğine göre asgari kırk saat olarak Genel Müdürlük tarafından düzenlenir. Uygulayıcı eğitimi üç günden az on günden çok olmamak üzere asgari yirmi dört saat olarak Bakanlıkça yetkilendirilen; müdürlük, üniversitelerin sağlık ve fen fakülteleri ile ilgili meslek kuruluşları tarafından düzenlenir,

Uygulayıcı eğitimi vermek isteyenler Müdürlükler aracılığı ile eğitimden sorumlu bölüm, eğitim konu ve saatleri, eğitimi verecek kişi ve unvanlarını belirtilen bir dilekçe ile Genel Müdürlüğe başvuruda bulunurlar. Genel Müdürlükçe değerlendirilerek uygun görülen başvurulara, Ek-5’te belirtilen “Biyosidal Ürün Uygulama Eğitimi Düzenleme Yetki Belgesi” verilir.

Biyosidal Ürün Uygulayıcısı olmak isteyenler Bakanlıkça yetkilendirilen müdürlük, üniversitelerin sağlık ve fen fakülteleri ile ilgili meslek kuruluşlarına dilekçe ile başvurur. Başvurusu kabul edilenler eğitime katılır. Bu eğitimin sonunda yapılacak uygulama sınavında başarılı olanlara mesul müdür tarafından hazırlanan ve Müdürlük tarafından onaylanan “Biyosidal Ürün Uygulayıcısı Sertifikası” (Ek-6) düzenlenir. Eğitim programlarında başarısız olanlara iki sınav hakkı daha verilir.

Biyosidal Ürün Uygulama Eğitiminin temel içeriği, ulusal ve uluslararası standartlar doğrultusunda Bakanlık tarafından belirlenir. Eğitiminde, Ek-7 belirtilen konular verilir.

Sertifikaların geçerlilik süresi on yıldır.

Geçerlilik süresi dolan sertifika sahipleri, yapılacak değerlendirme sonucuna göre asgari sekiz saatlik bir güncelleme eğitimine tabi tutularak sertifikaları yenilenir.

Görüş ve Değerlendirme: Maddenin ilk paragrafında, eğitimlerin müdürlük, üniversitelerin sağlık ve fen fakülteleri ile ilgili meslek kuruluşları tarafından düzenleneceği belirtilmektedir. Ancak, yönetmelik taslağında yer ders içeriklerinde genel entomoloji, rodentisitler, insektisitler, akarisitler bulunmaktadır. Ziraat fakültelerinde, bu konularda lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimleri verilmektedir.

Bu nedenle ziraat fakülteleri de eğitim programlarında aktif olarak görev almalıdır.

Teklif: Görüş ve değerlendirme bölümünde açıklanan hususlar doğrultusunda, maddenin ilk paragrafının aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmesinde yarar görülmektedir.

Halk sağlığı zararlılarına karşı mücadelede çalışacaklara yönelik olarak “Mesul Müdür” ve “Uygulayıcı” eğitimi olmak üzere iki kategoride eğitim düzenlenir. Mesul Müdür eğitimi beş günden az on günden çok olmamak üzere Ek-8 deki ders içeriğine göre asgari kırk saat olarak Genel Müdürlük tarafından düzenlenir. Uygulayıcı eğitimi üç günden az on günden çok olmamak üzere asgari yirmi dört saat olarak Bakanlıkça yetkilendirilen; müdürlük, üniversitelerin sağlık ve fen fakülteleri ile ilgili meslek kuruluşları tarafından düzenlenir,

Uygulayıcı eğitimi vermek isteyenler Müdürlükler aracılığı ile eğitimden sorumlu bölüm, eğitim konu ve saatleri, eğitimi verecek kişi ve unvanlarını belirtilen bir dilekçe ile Genel Müdürlüğe başvuruda bulunurlar. Genel Müdürlükçe değerlendirilerek uygun görülen başvurulara, Ek-5’te belirtilen “Biyosidal Ürün Uygulama Eğitimi Düzenleme Yetki Belgesi” verilir.

Biyosidal Ürün Uygulayıcısı olmak isteyenler Bakanlıkça yetkilendirilen müdürlük, üniversitelerin sağlık, fen ve ziraat fakülteleri ile ilgili meslek kuruluşlarına dilekçe ile başvurur. Başvurusu kabul edilenler eğitime katılır. Bu eğitimin sonunda yapılacak uygulama sınavında başarılı olanlara mesul müdür tarafından hazırlanan ve Müdürlük tarafından onaylanan “Biyosidal Ürün Uygulayıcısı Sertifikası” (Ek-6) düzenlenir. Eğitim programlarında başarısız olanlara iki sınav hakkı daha verilir.

Biyosidal Ürün Uygulama Eğitiminin temel içeriği, ulusal ve uluslararası standartlar doğrultusunda Bakanlık tarafından belirlenir. Eğitiminde, Ek-7 belirtilen konular verilir.

Sertifikaların geçerlilik süresi on yıldır. Geçerlilik süresi dolan sertifika sahipleri, yapılacak değerlendirme sonucuna göre asgari sekiz saatlik bir güncelleme eğitimine tabi tutularak sertifikaları yenilenir.

SEÇİM BEYANNAMELERİNDE TARIM!

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası olarak, 12 Haziran genel seçimleri öncesinde, bazı siyasi partilerin tarım konusundaki vaat ve politikalarının ayrıntılı biçimde incelendiği bir çalışmayı, meslektaşlarımızın bilgisine sunuyoruz. Bu çalışmada TBMM’de grubu bulunan partiler esas alınmış ancak seçimlere parti olarak katılmadığı için Barış ve Demokrasi Partisi’ne yer verilmemiştir.

AKP’nin seçim beyannamesi “Türkiye Hazır Hedef 2023”; CHP’nin seçim bildirgesi “Özgürlüğün ve Umudun Ülkesi. Herkesin Türkiye’si” ve MHP’nin seçim beyannamesi de “2023’e Doğru Yükselen Ülke Türkiye Sözleşmesi” başlıklarını taşımaktadır. Ayrıca çalışmada CHP’nin Tarım Raporu’ndan da yararlanılmıştır. Tarım sektörünün güçlendirilmesi, rekabet gücü ve ihracat kapasitesinin artırılması, verimliliğin yükseltilmesi gibi hedefler her 3 partinin de ortak vaatleri olarak göze çarpmaktadır.

ODA’mızın yaptığı çalışmaya göre, AKP 2023 yılına kadar tarımsal milli geliri 150 milyar dolar seviyesine, tarım ürünleri ihracatını da 40 milyar dolar düzeyine çıkartma vaadinde bulunmaktadır. CHP ise tarım katma değerini 85 milyar liradan, 2010 yılı fiyatlarıyla 121 milyar liraya çıkarmayı taahhüt etmektedir. CHP, 2023 yılına kadar 12 yılda ortalama 22 milyar 750 milyon TL tarım bütçesi kullanılacağını, bunun GSYİH’ya oranının 1,45 ila 1,01 arasında değişeceğini iddia ederken, MHP de tarımsal desteklerin ilk aşamada GSYİH’nin yüzde 1’ine, sonraki yıllarda ise kademeli biçimde yüzde 1.5 düzeyine çıkarılacağı vaadinde bulunmaktadır.

Partilerin beyannamelerinde hayvancılık et ve süt politikalarına geniş yer vermeleri dikkat çekmektedir. Buna göre AKP koyun ve keçi yetiştiriciliğine desteklerin sürdürüleceğini ve hayvan hastalıkları ile uluslararası standartlarda mücadele edileceğini beyan etmektedir. CHP ithalat politikalarına son verilmesi, Hayvancılık ve Et Ürünleri Kurumu kurulması, hayvan sağlık sigortası getirilmesi ve okul sütü gibi projelerle seçmenin karşına çıkmaktadır. MHP ise hayvancılık desteklerinin yüzde 50 artırılması, Et ve Balık Kurumu’nun müdahale kurumu olarak yeniden yapılandırılması ve garanti fiyat uygulaması vaatlerinde bulunmaktadır.

CHP, Tarım Piyasaları Düzenleme ve Destekleme Kurumu kurmayı; AKP AB’de mevcut olan piyasa düzenleme mekanizmalarını oluşturmayı; MHP ise vadeli işlem borsalarını etkinleştirmeyi ve sanal borsalar kurmayı hedeflemektedir.

CHP’nin ÖTV ve KDV’yi kaldırarak, mazot fiyatını 1,5 TL’ye çekme hedefi dikkat çekmektedir. MHP ise mazot, gübre, ilaç, tohum ve fide dahil temel tarımsal girdilerin tümünün üzerindeki ÖTV ve KDV’yi kaldıracağını iddia etmektedir.

Arazi Edindirme Ofisi konusundaki vaatleri ilgi çeken CHP, 2023’e kadar 110 milyon dönüm araziyi toplulaştırmayı; AKP de 2023 yılına kadar toplulaştırmayı tamamlamayı hedeflemektedir.

CHP seçim bildirgesinde, tarımda çalışan kadınlar ile gezici-geçici tarım işçileri sorununa da yer verirken, MHP’nin dikkat çeken vaatleri arasında kırsal cazibe birimleri olarak “Tarım Kentleri” kurulması bulunmaktadır.

AKP, CHP ve MHP’nin tarım politikaları, konu başlıkları itibariyle karşılaştırmalı olarak şöyle özetlenebilir:

	AKP	CHP	MHP
GENEL VAATLER	2023'e doğru ilerlerken; nüfusunu yeterli, kaliteli ve güvenilir gıda ile besleyen, tarım ürünlerinde net ihracatçı konumunu daha da geliştiren, rekabet gücünü artırmış, dünyada ve bölgesinde tarım alanında söz sahibi bir ülke olmak temel hedeflerdir. 2023 yılına kadar tarımsal milli gelir 150 milyar dolar seviyesine, tarım ürünleri ihracatı ise 40 milyar dolar düzeyine çıkarılacaktır. Türkiye'nin tarımsal ekonomik büyüklük açısından 2023 yılında dünyanın ilk 5 ülkesi arasında yer alması hedeflenmektedir.	2012 – 2023 yılları arasında, AKP'nin gerçekleştirdiği büyümenin iki katından fazla, yılda % 3 ortalama ile tarımımızı büyüteceğiz. 50 yıldır yakalanamayan bu büyüme hızı, CHP iktidarında yapılacak yatırımlarla gerçekleştirilecek. Tarımın ürettiği katma değeri 85 milyar liradan, 2010 fiyatlarıyla 121 milyar liraya çıkaracağız. Yılda ortalama 22 milyar 750 milyon TL olmak üzere 12 yılda toplam 273 milyar lira tarım bütçesi kullanılacak. Tarım bütçesinin GSYİH'ya oranı 1,45 ila 1,01 arasında değişecek. 2012 – 2023 arasındaki 12 yıllık dönemde arazi toplulaştırması ve tarla içi geliştirme hizmetleri için 11; sulama yatırımları için 85; tarımsal ar – ge ve Arazi Edindirme Ofisi çalışmaları için 12 olmak üzere toplam 108 milyar liralık kamusal üretken yatırım finansmanı kullanılacak. Hiçbir tarımsal kuruluş özelleştirilmeyecek ve kapatılmayacak. Beş'er yıllık dönemler halinde tarım programları hazırlanacak. Türkiye'nin gıda egemenliği sağlanacak, ülke tarım ithalatına mahkûm olmaktan kurtarılacak.	Tarım sektörü; yüksek verimlilikte ve kaliteli ürün üreten, teknoloji kullanabilen, ülke insanını besleyebilen ve ihracat kapasitesi yüksek bir düzeye getirilecek. Doğal kaynakların dengeli kullanımını gözetilen, büyümeye sürdürülebilir katkı sağlayan, örgütlü ve rekabet gücü yüksek bir yapıya kavuşturulacak. Tarımsal ürünlerin çeşitlendirilmesi, verim ve kalitenin artırılması, yerinde işlenerek katma değer elde edilmesi ve istihdam için tarım-sanayi entegrasyonunun sağlandığı kırsal cazibe birimleri olan "Tarım Kentleri" kurulacak. Organik nitelikli tarımsal üretim ve iyi tarım uygulamaları teşvik edilecek, üretim faaliyetlerinin ülke çapında yaygınlaştırılması sağlanacak.
BÜTÇE / DESTEKLER / YATIRIMLAR	Tarımsal desteklemeler, önümüzdeki dönemde de artırılarak sürdürülecek. Desteklemeler bütün bölgelerde ve tüm ürünlerde Türkiye Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeli'ne göre uygulanacak. Seracılık, meyvecilik, hayvancılık gibi konularda Organize Üretim Bölgeleri'ne destek, teşvik ve geliştirme projeleri uygulanacak. İhtisas Üretim Bölgeleri'nde jeotermal kaynaklar başta olmak üzere, güneş enerjisi ve diğer alternatif enerji kaynaklarının tarımda kullanılması teşvik edilecek.	Destekleme sistemi gıda egemenliği ve istikrarlı tarımsal gelir artışı için yeniden yapılandırılacak, desteklerin nitelik ve nicelikleri amaç ve stratejilere uygun biçimde düzenlenecek. 2012 – 2023 arasında her yıl 5,8 milyar lirası özel mazot desteklemesi ve geriye kalanı diğer tarımsal desteklemeler için olmak üzere toplam 165 milyar lira destekleme bütçesi kullanılacak. 12 yılda, ortalama 22 milyar 750 milyon liralık tarımsal destekleme ve yatırım bütçesi kullanılacak. İleri seracılık tekniklerinin yaygın kullanımı, tohumluk, gübre, ilaç ve verimliliği artırıcı diğer girdilerin akılcı kullanımını ve kalitenin geliştirilmesini destekleyecek, tarım sektörünü modern işletmecilik yapısına kavuşturacağız.	Tarımsal ürün planlamasına katkı sağlayan alternatif ürün projesi kapsamında yapılan desteklemeler yaygınlaştırılacak. Halen çiftçilere sağlanan GSYH'nın yüzde 0,5'i düzeyindeki devlet desteği ilk etapta yüzde 1'e yükseltilecek, sonraki yıllarda ise kademeli olarak artırılarak yüzde 1,5 düzeyine ulaştırılacak. Ülke çapında "tarımsal havzalar" belirlenecek ve yatırımlar havza bazında bir bütün olarak değerlendirilecek. Buğday, mısır, pamuk, soya, ayçiçeği, çeltik, fındık, üzüm, kayısı, zeytin ve yerfıstığı gibi ürünler için özel destekleme programları geliştirilecek ve bu ürünlere fiyat garantisi verilecek.
KAMUSAL YAPI	TBMM gündeminde olan Tarım ve Gıda Bakanlığının kurulması sağlanacak. Bu yeni yapılanma ile AB uyum süreci de göz önüne alınarak gıda, bitkisel üretim, hayvancılık, kırsal kalkınma ve su ürünleri ile ilgili hizmetler konu bazında teşkilatlanarak, daha etkin bir hizmet organizasyonu oluşturulacak. Kamu elinde bulunan tarım işletmelerinde (TİGEM) çiftçimizin ihtiyaç duyduğu bitkisel ve hayvansal üretimde kullanılan girdilerin sağlanması ve üretimi için kamu – özel sektör işbirliğine devam edilecek.	Tarımsal kamu örgütlenmesi çağdaş standartlara göre yeniden yapılandırılacak. Merkezde planlama, taşrada uygulama ve denetim gücü yükseltilmiş, daha esnek ve daha hareketli, üreticiye yakın çalışma kurgusu sağlayan bir yapılanma gerçekleştirilecek. Çevre ve Orman Bakanlığı yeniden yapılandırılacak. İklim Değişimi ve Gelişimi Araştırma Merkezi kurulacak. ÇAY-KUR yeniden yapılandırılarak işlevini sürdürecektir.	Toprak Mahsulleri Ofisi yeniden yapılandırılacak ve seçilmiş bitkisel ürünler için etkin bir müdahale kurumu olarak görev yapması sağlanacak. Tohum üretim ve genetik araştırmalar merkezi kurulacak. Yerel ve coğrafi şartlar dikkate alınarak, gıda ve hayvancılık konularında "İhtisas Merkezleri" oluşturulacak.

	AKP	CHP	MHP
BİTKİSEL ÜRETİM		Sulamaya yeni açılacak 4 milyon hektar alanın 700 bin'er hektarında Buğday ve pamuk, 600 bin'er hektarında soya ve mısır; 550 bin'er hektarında arpa ve ayçiçeği; 300 bin hektarında da çeltik yetiştirilecek. 2023 yılı itibariyle; 21 milyon tonluk buğday üretimi 4 milyon tonluk artışla 25 milyon tona; 7 milyon tonluk arpa üretimi 3,5 milyon tonluk artışla 10,5 milyon tona; 1,7 milyon tonluk pamuk üretimi 3,5 milyon tonluk artışla 5,2 milyon tona; 50 bin tonluk soya üretimi 3 milyon tona; 4 milyon tonluk mısır üretimi 7 milyon tonluk artışla 11 milyon tona; 1 milyon tonluk ayçiçeği üretimi 1,5 milyon tonluk artışla 2,5 milyon tona; 1 milyon tonluk çeltik üretimi 2,2 milyon tonluk artışla 3,2 milyon tona çıkarılacak. Narenciye sektöründe pazara uygun üretim planlaması yapılacak.	
HAYVANCILIK, ET - SÜT	Koyun ve keçi yetiştiriciliğinde modern ve profesyonel işletmelerin kurulmasına yönelik başlatılan teşvik ve destekler artarak devam edecek. Hayvan hastalıkları ile mücadele kapsamında, standartlar uluslararası seviyeye çıkarılacak, hayvan pazarları ve kesimhanelerde rehabilitasyon çalışması tamamlanacak. Hayvancılık yatırımlarına imkan tanıyacak düzenlemeler ile birlikte meralarda verimlilik ve mülkiyet sorununu çözecek düzenlemeler gerçekleştirilecek.	Türkiye'de hayvancılığın çöküşüne dur diyeceğiz. Üretimi öldüren ithalat politikaları son bulacak. Doğru hayvancılık politikalarıyla küçükbaş ve büyükbaş hayvan varlığımızı artıracak, yapılacak ıslah çalışmalarını verimliliği yükselteceğiz. Küçük üreticinin besi ve süt hayvancılığını sürdürebilmesi için gerekli önlemleri alacağız. Tüm kredi olanaklarını kullanarak hayvancılık projelerini destekleyeceğiz. Kaba ve karma yem ihtiyacının yurtiçinden sağlanması için bitkisel üretimi teşvik edecek, yem fiyatları ile süt ve et fiyatları arasındaki uygun pariteyi koruyacağız. Hayvancılığı eski gücüne kavuşturmak için Hayvancılık ve Et Ürünleri Kurumu ile şeker fabrikalarından yararlanılacak. Hayvan sağlığı önlemlerini geliştirecek, hayvan hastalıklarını ortadan kaldıracacağız. Hayvan Sağlık Sigortası'nı yaygınlaştıracacağız. Süt ve et işleme tesislerini geliştirip yaygınlaştıracacağız. Özel sektörün girmediği bölgelerde, bu çalışmaları kamu eliyle gerçekleştireceğiz. Süt piyasalarında yaşanan istikrarsızlıklara müdahale edilecek. Okul sütü programı başlatılarak Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde en az 500.000 okul çocuğuna her gün süt yardımı yapılacak. Kapalı mera kalmayacak. Tüm çayır ve meralar kullanıma açılacak.	Hayvancılık desteklenecek, hayvan ıslahı, kaliteli yem ve yem bitkileri üretimi artırılacak, hayvan hastalıkları ve zararlıları ile etkin mücadele edilecek, hayvan ürünleri sanayi ülke genelinde yaygınlaştırılacak. Hayvancılıkta verimlilik ve kalite artışı sağlanacak, et ürünlerinin istikrarlı bir şekilde artırılması amacıyla besi hayvancılığının geliştirilmesi desteklenecek. Hayvancılığı desteklemek amacıyla bütçeden yapılan ödemeler yüzde 50 oranında artırılacak. Yurtiçi belgeli damızlık hayvan yetiştirilmesi, suni tohumlama ve süt hayvancılığında önem verilecek. Canlı hayvan kaçakçılığı önlenecek. Et ve Balık Kurumu et piyasasını düzenleyecek etkin bir müdahale kurumu olarak yeniden yapılandırılacak. Et ve sütte garanti fiyat uygulamasına geçilecek.
KIRSAL KALKINMA	Mevcut göçün önlenmesi için, kırsal kesimde istihdam alanları oluşturularak ve ekonomik faaliyet çeşitliliği sağlanarak, bölgesel farklılıkların azaltılmasına yönelik çalışmalara hız verilecek. Özel sektörün ve yerel girişimlerin bölgesel kalkınmanın asli unsuru olması sağlanacak. KÖYDES programı kaynakları artırılarak kapsamlı ve bütüncül bir kırsal kalkınma programına dönüştürülecek.	Kırsal kalkınma politikası uygulamalarıyla sadece tarım değil tüm sektörlerde gelişme hızlandırılacak, kırsal kesimin gelir düzeyi artırılacak ve böylece yoksulluk ve işsizlik azaltılarak göçe bağlı sorunlar hafifletilecek. Orman köylerimizin kalkındırılması için "Bölgesel Entegre Kırsal Kalkınma ve Ormanlık Projeleri" uygulanacak. Orman eko-sistemini korunacak, yeni orman alanları oluşturulacak. Oluşturulacak cazibe merkezlerinde kırsal yaşam standardı yükseltilecek. Kırsal peyzaj korunarak geliştirilecek. Kırsal sanayi desteklenecek, kırsal istihdam artırılacak.	Kırsal kesimde yaşayan insanların refah seviyesini artırmak için kırsal kalkınma projeleri kapsamında köy kalkınma planları yapılacak ve alt yapı yatırımları en kısa zamanda tamamlanacak. Köylerin ekonomik ve sosyal hayatını desteklemeye yönelik olarak her köye tarım, orman ve hayvancılıkla ilgili kamu görevlileri atanacak. Bu görevlilerden en yetkin olanı valilik tarafından "Köy Mülki İdare temsilcisi" olarak görevlendirilecek.

	AKP	CHP	MHP
TOPRAK VE SU KAYNAKLARI	2023 yılında toplulaştırma tamamlanacak. Yerüstü ve yeraltı su kaynaklarını kapsayacak şekilde hukuki ve kurumsal olarak "bütüncül su kaynakları yönetimi modeli"ne geçilecek. Böylece tüm su havzaları mutlak koruma altına alınacak, kirlenmeye karşı önleme stratejileri geliştirilecek ve halkın buna katılımı sağlanacak. 25 nehir havzasının tamamında "Nehir Havza Yönetim Planları" hazırlanacak, bütün nehirlerimizdeki su kalitesi Otomatik İzleme İstasyonları ile izlenecek ve AB standartlarında su kalite hedeflerinde yüzde 75 oranında gerçekleşme sağlanacak.	Tarımsal altyapı yatırımları hızla tamamlanacak. 2023'e kadar 110 milyon dönüm arazi toplulaştırılacak. Arazi Edindirme Ofisi çalışmalarıyla topraksız ya da yeter toprağı bulunmayan köylüye toprak dağıtan yeni bir toprak reformu anlayışı hayata geçirilecek. Toprak ve su kaynaklarımızın korunarak geliştirilmesine özel bir önem verilecek, biyolojik çeşitliliğin, doğanın ve çevresel değerlerin gözetilmesi tüm tarım uygulamalarının ortak bileşeni olacaktır. Ergene'nin kirlenmemesi için gerekli önlemler alınacak. Tarım topraklarının betonlaştırılmasına izin verilmeyecek. Verimli toprakları hızla yok eden erozyonla mücadele için gerekli kaynak aktarılacak. Kırsal kesimde orman vasfını yitirmiş 2B alanları tarım yapan orman köylüsüne verilecek.	Tarım arazilerinin amaç dışı kullanımı önlenecek. Toprak ve su kaynaklarının kirlenmesi önlenecek, gübre, ilaç ve su kaynaklarının verimli ve etkin kullanımı hususunda çiftçi bilinçlendirilecek. Hazine arazilerinde tarımsal üretimde bulunanların tarımsal desteklerden yararlanması sağlanacak. Hazine ile olan uyumsuzluklar giderilecek ve araziler kullanıcılarına uzun vadeli olarak kiralanacak. Tarımsal üretim için arazi tahsisleri yapılarak, orman köylülerinin iskânı temin edilecek.
MAYINLI ARAZİLER		Mayınlı araziler mayınlardan temizlenerek yöre çiftçilerinin tasarruf ve tarım amaçlı kullanımına açılacaktır. Mayınlı arazilerde 60'ar dönümlük işletmeler kurulacak. Bu arazilerde pamuk, buğday, mısır, zeytin, antepfıstığı, badem, mercimek, nohut, sebze-meyve yetiştirilecek. 15 bin kişiye istihdam sağlanacak.	Mayınlı araziler mayından arındırılarak tarımsal amaçlı kullanılmak üzere yoksul çiftçilere dağıtılacak.
PIYASALAR	Yeni Hal Yasası ile sebze ve meyve ticaretinde tarladan sofraya güvenli bir dönem başlayacak. Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Sistemi hayata geçirilecek. Ürün ihtisas borsası kurulacak. Et ve süt başta olmak üzere, hububat, baklagil, çay, fındık ve diğer geleneksel ihraç ürünlerimiz gibi tarım ürünlerinde "ideal pazar" şartlarının oluşması için bir dizi önlem hayata geçirilecek. Fiyat iniş-çıkışlarını üretici ve tüketici lehine kontrol edip, dengeleyen, üretici ve tüketicinin ortak menfaatlerini koruyan; örnekleri AB ve gelişmiş piyasa ekonomilerinde mevcut olan piyasa düzenleme mekanizmaları oluşturulacak. Farklı kurum ve kuruluşlar bünyesinde yönetilen pazarlama ve üretim faaliyetleri birleştirilerek aynı çatı altında organize edilecek.	Tarımsal girdi ve çıktı piyasalarındaki aksak yapılar üretici ve tüketici yararına yeniden düzenlenecek, tekelleşme önlenecek. Sağlıklı ve bol gıdanın tüketici sofrasına uygun fiyatla ve zamanında erişmesini sağlayıcı, örgütlü üretici ve tüketici kooperatifleri aracılığıyla işleyen, aracı mekanizmaları dışlayıcı yeni ve çağdaş bir pazarlama yapısı organize edilecek. Tarım Piyasaları Düzenleme ve Destekleme Kurumu oluşturularak günlük durumda bulunan tarım ve tarıma dayalı sanayilere ilişkin piyasalar arası yönetsel eşgüdüm sağlanacaktır. Hal Kanunu üretici ve tüketici lehine yeniden düzenlenecek, üreticinin alın terinin karşılığını alabilmesi için gerekli düzenlemeler yapılacak. Üreticinin tüketiciye doğrudan ürün pazarlayabileceği kanalları kuran ve geliştiren mevzuat oluşturulacak, uygulama teşvik edilecek. Hipermarketlerin mal tedariki ve satışı zincirinde düzenlemeler yapılacak, rekabeti bozabilecek ve üretici – tüketici yararına fiyat oluşumunu engelleyebilecek yapılar denetlenecek. Lisanslı depoculuk uygulamaları mevzuat değişikliği dâhil olmak üzere yeniden yapılandırılacak. Tarım sigortası yaygınlaştırılacak. Küçük üreticilerin sigorta priminin tamamını devlet karşılayacak. Tarıma dayalı sanayiler geliştirilecek, Küçük Ölçekli Tarımsal Sanayi Siteleri, Organize Tarım Bölgeleri ve Organize Tarımsal Sanayi Bölgeleri kurulacak. Dünya fındık fiyatının Almanya'da değil Trabzon-Ordu-Giresun Bölgesinde belirlenmesi sağlanacak. Dünya fındık üretiminin önemli bir bölümünün gerçekleştirildiği bölgede lisanslı depoculuk hayata geçirilecek ve dünya fiyatlarının belirlendiği bir fındık borsası kurulacak. Buna paralel olarak fındığı girdi olarak kullanan gıda sanayi de geliştirilecek.	Hububat, tütün, et, şeker ve süt piyasalarında denetim etkinleştirilecek, tarımsal ürün ve üretimde kullanılan girdilerin piyasa şartlarında üretiminin sürdürülebilirliği tanzim edilerek denetlenecek. İç ticaret hadlerinin sektör aleyhine işlemlerini önlemek üzere ürün-girdi fiyatlandırma mekanizmaları oluşturulacak. Tarımsal ürün ve gıda kaçakçılığı önlenecek. Tarım ürünlerinde fiyat istikrarının sağlanmasında önemli bir araç olan vadeli işlem borsaları etkinleştirilecek, ürün borsaları geliştirilecek ayrıca lisanslı depo kullanımı yaygınlaştırılacak, çiftçimizi ve ürününü risklere karşı korumak amacıyla, ürün sigortası sistemi ve sözleşmeli çiftçilik müesseseleri geliştirilecek. Tarım ve sanayi işletmeleri için sanal borsalar kurulacak, alım-satım işlemlerinin bu merkezlerden yapılması teşvik edilecek.

	AKP	CHP	MHP
İHRACAT, İTHALAT		Tarım ve hayvancılıkta iç üretim artırılıp, ithalat azaltılacak. Üretimde akılcı planlanma ile kısa sürede Türkiye dışarıya mal satan bir ülke haline getirilecek. Dünya toplam ihracat pazarından daha fazla pay almak için yüksek katma değerli, güvenli ve kaliteli üretim yapılacaktır.	Tarımsal ihracata sağlanan destekler arttırılacak. Özellikle arz fazlası ürünlere ihracat ve pazarlama desteği sağlanacak.
MAZOT, GÜBRE, İLAÇ, TOHUM	Türkiye, çiftçisine yeterli tohumu sağlayacak ve en önemli tohum ihracatçısı ülkeler arasında yer alacak. Dünya fiyatlarında yaşanacak muhtemel dalgalanmalardan üreticilerimizin olumsuz etkilenmemesi için çiftçilerimizin kullandığı tarımsal girdilerde destekler artarak devam edecek.	Mazotu üreticimize 1,5 TL'den vereceğiz. Bunun için çiftçi mazotundan ÖTV ve KDV kaldırılacak. Üretici kooperatiflerinin tarımsal faaliyetlerde kullanılmak üzere biyoyakıt üretimi teşvik edilecek. Gübredeki KDV yükü üreticinin üzerinden kaldırılacak. Gübre hammadde ithalati, üretimi ve dağıtımındaki tekelleşme kırılacak. Üretim aracı olan gübre rant aracı olmaktan çıkarılacak. Üretici örgütlerinin toplu gübre alımı teşvik edilerek gübre kullanım zamanındaki piyasa spekülasyonları önlenecek. Çiftçi uygun fiyatla yeter miktarda gübre kullanacak, verim ve üretim artacak.	Ülkemiz şartlarına uygun yüksek verim ve kalitede tohum, fide, fidan ve damızlık hayvan geliştirilmesi ve üretimi desteklenecek ve dış bağımlılığa son verilecek. Zararlılara karşı biyolojik mücadele yanında alternatif mücadele yollarına öncelik verilirken, zirai mücadele, çağdaş bitki koruma ve gıda güvenliği dikkate alınarak ekolojik ürünlerin üretimi özendirilecek. Küçük çiftçilerin desteklenmesi amacıyla mazot, gübre, ilaç, tohum, fide gibi temel tarımsal girdilerin üzerindeki ÖTV ve KDV kaldırılacak. Orta ve büyük ölçekte üretim yapan çiftçilerin kullandığı bu girdilerinin üzerindeki ÖTV ve KDV ise kademeli olarak yüzde 50 oranında düşürülecek.
SULAMA / ELEKTRİK	Halen 5,4 milyon hektarı işletmede olan toplam 8,5 milyon hektarlık sulanabilir alanın tamamı 2023 yılına kadar sulamaya açılacak. Sulamada tasarruf sağlayacak ve toprağı koruyacak modern teknolojiler Türkiye sahilinde kullanılacak.	Tarımda kullanılan elektrige sübvansiyon sağlanacak. Faturalar hasat dönemine denk gelen zamanlarda kesilecek. Elektrigi kesik abone kalmayacak. Tarımsal faaliyetten para kazanan çiftçi borcunu ödeyecek. Ülkemizin teknik ve ekonomik ölçütlerle sulanabilir arazilerinin tümüne su götürecek bir sulama yatırımı seferberliği başlatılacak. 2023'e kadar 4 milyon dönüm sulama yatırımı yapılacak. Enerji ve su kullanımında tasarrufu sağlayan uygulamalar desteklenecek.	Teknik ve ekonomik olarak sulamaya açılabilir alanların, azami ölçülerde sulanmasına yönelik altyapı projelerine önem ve öncelik verilecek. Sulamada ve tarım işletmelerinde kullanılan elektrik tarifesi farklılaştırılarak çiftçilerimizin ucuz elektrik kullanmaları sağlanacak. Verimliliği artırıcı teknoloji kullanımı ve su tasarrufu sağlayıcı sulama yatırımları desteklenecek.
İŞGÜCÜ/ İSTİHDAM	2011-2015 döneminde 3000 yeni tarımsal tesis daha açılacak. Böylece, halen bu tesislerde oluşturulan 30.000 kişilik istihdama ilaveten 30.000 kişi daha iş sahibi olacak.	Tarımdaki iş gücünün diğer alanlara geçişi ve hizmet sektöründeki dönüşüm doğru yönetilerek, istihdam kayıpları azaltılacak. Tarımda çalışan kadınlar ile gezici-geçici tarım işçilerinin yaşam standartlarının geliştirilmesine özel önem verilecek. Tarım çalışanlarının iş ve sosyal güvenlik uygulamaları yeniden yapılandırılacak.	
EĞİTİM	Tarladan Sofraya Gıda Güvenliği'nin sağlanması ve çiftçilerimizin bilgi ve teknik yöntemler konusundaki ihtiyaçlarının yerinde, zamanında ve yeterli düzeyde karşılanabilmesi amacıyla tarımsal eğitim ve yayım hizmetleri çeşitlendirilecek geliştirilecek.	Tarım nüfusunun eğitilmesine özel önem verilecek. Nitelikli insan gücü yetiştirilmesi ve işletmelerde çalışanların mesleki ve teknik özelliklerinin iyileştirilmesine yönelik çalışmalar desteklenecek.	Tarımsal yayım faaliyetlerine ağırlık verilecek, gönüllü çiftçiler seçilerek modern ve örnek teşkil edecek tarımsal uygulamalar gerçekleştirilecektir.

	AKP	CHP	MHP
GIDA GÜVENLİĞİ		Başta bebek, çocuk ve emzikli olmak üzere bütün yurttaşlarımızın yeterli ve dengeli beslenebilmesi, güvenli gıdaya erişebilmesi sağlanacak. Tarım ve gıda işletmelerinin modernizasyonu gerçekleştirilecek. Bu işletmelere yönelik kamusal denetim güçlendirilecek ve gıda güvenliği alanında yaşanan iç ve dış pazar sorunları ortadan kaldırılacak.	Gıda güvenliği ve güvenilirliği çağdaş normlara ulaştırılacak, tüketicinin korunması ve bilinçlendirilmesi sağlanacak. Genetiği bozulmamış ürünlerin korunması ve geliştirilmesine önem verilecek. Bitki ve hayvan varlığının korunması amacıyla "Gen Bankası" kurulacak.
ÜRETİCİ ÖRGÜTLENMESİ	Üretici birlikleri ve diğer çiftçi kuruluşlarının daha etkin çalışması sağlanacak.	Tarım Satış ve Kooperatifleri Birlikleri yeniden yapılandırılarak, etkin bir şekilde çalışması sağlanacak. Fiskobirlik yeniden yapılandırılacak. Üretici alın terinin karşılığını alacak. Aracı değil bölge insanı kazanacak. Küçük işletmeler arasında işbirliği ve dayanışma sağlayan yeni bir örgütlenme anlayışı, bu yapının verimlilik – istihdam – üretim yaratmasını sağlayacak.	Üretici örgütlerinin güçlendirilmesine, tarımsal işletmelerin rekabet güçlerinin artırılmasına ve pazarlama ağlarının geliştirilmesine ağırlık verilecek. Çiftçilerimizin ürün ve bölge bazında örgütlenerek, üretimden pazarlamaya kadar olan her safhada güçlü bir konum elde etmelerine imkan sağlamak amacıyla "Üretici Birlikleri" etkin hale getirilecek. Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri, üretici birliklerinin temelini oluşturacak ve üretici birlikleri özellikle pazarlama konusunda aktif olarak faaliyet gösterecek şekilde yeniden düzenlenecek.
GAP	GAP, DAP, KOP gibi bölgesel gelişme projeleri tamamlanacak, kalkınma ajansları aracılığıyla yurdumuzun genelinde yeni bölgesel gelişme stratejileri ve programları hayata geçirilecek.	GAP yatırımları özel bir önemle desteklenecek ve hızla tamamlanacak. GAP bölgesinde 1,5 milyon hektar alana su götürülecek. Arazi toplulaştırma hizmetleri tamamlanacak. Uygun üretim deseni teknik eleman katkısıyla oluşturulacak. İç ve dış pazarlama, çağdaş yöntemlerle geliştirilecek. Artan üretim bölgeye ve insanımıza refah getirecek. Bölgeler arası ekonomik ve sosyal gelişmişlik farkını hızla azaltmak amacıyla, başta GAP, DAP, DOKAP, ZBK, YHGP gibi uygulama aşamasında olan tüm bölgesel kalkınma projeleri hızla tamamlanacak. GAP'ın öncelikli ve sürdürülebilir sektörleri olan yenilenebilir enerji, organik tarım, organik tekstil, organik gıda, teknoloji ve turizmin gelişimi sektörel kümelenmelerle desteklenecek. GAP'a ayrılmış kaynaklar amaçları dışında kullanılmayacak.	GAP, DAP, DOKAP, KOP gibi kalkınma projeleri hızla tamamlanarak üretim ve istihdam sağlanacak ve bölge insanı yoksulluktan kurtarılacak.
ZİRAAT BANKASI		T.C. Ziraat Bankası ve Türkiye Halk Bankası'nı özelleştirmeyecek, bu bankaların çiftçi ve esnafa desteklerini, bankacılığın genel kurallarına uyarak sürdürmeleri sağlanacak.	Ziraat Bankası yeniden yapılandırılarak kamu bankası olarak kalacak ve tarım sektörünün modernleşmesine ve tarımsal üretime destek sağlayan, ancak verimlilik ve performans esasına göre yönetilen bir yapıya kavuşturulacak.

	AKP	CHP	MHP
ŞEKER FABRİKALARI		Şeker fabrikalarını özelleştirme kapsamından çıkaracak ve şeker endüstrisini ayağa kaldıracaktır. Fabrikaların modernizasyonu yapılacak. Şeker Pancarı tarımı geliştirilecek. Toplumumuza sağlıklı şeker sunulacak.	
TEKNOLOJİ	Genetik kaynaklar biyoteknoloji ile bütünleştirilerek, Türkiye bölgesinde lider bir tarımsal teknoloji transfer merkezi haline getirilecek.	Bilgi ve teknolojinin tarımda kullanımı özel bir önemle desteklenecek, tohum ve damızlık hayvan materyali geliştirme ve çoğaltma hizmetleri için yeterli ve sürekli kaynak tahsisi sağlanacak ve iş organizasyonu kurulacak. Bunun için kamu ve özel sektör ile üniversitelerin işbirliği olanakları artırılacak. Sorunları, gereksinimleri ve çözüm yollarını saptayacak bir Tarım Konseyi; üniversite ve kamu araştırma kurumlarının tarım alanındaki temsilcilerinden oluşan bir Araştırma Konseyi kurulacak. Araştırma Konseyi'nden gelen Ar-Ge önerileri projelendirilecek, kamu tarım işletmeleri ve/veya özel tohumlukçu ve damızlıkçı işletmelerde yürütülecek. Tarımsal üretimde yeni teknoloji ve bilgi sistemlerinin kullanımını yaygınlaştırmak için tarım teknoparkları kurulacak. Türkiye biyoteknoloji alanında bilimsel çalışmaların üretildiği bir ülke konumuna getirilecek.	Genetik mühendisliği, biyoteknoloji, sulama ve mekanizasyon teknolojilerinden etkin bir biçimde yararlanılacak.
SU ÜRÜNLERİ	AB'ye üye ülkeler içerisinde su ürünleri üretiminde 3. sırada olan Türkiye'nin, önümüzdeki dönemde birinci sırayı alması hedeflenmektedir.	Su Ürünleri Genel Müdürlüğü kurulacak. Koruma-kullanma dengesi içinde avcılık faaliyeti sürecek. Su ürünleri üretimi artacak. Teknik eleman katkısı üst düzeye çıkacak. Su ürünlerinin pazarlama olanakları artacak. Ucuz ve sağlıklı su ürünlerinin, ülkemizin iç kesimlerinde tüketiciyle daha fazla buluşması sağlanacak.	

TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASININ SİYASİLERDEN TALEPLERİ

Ahmet ATALIK*

Dr. Necdet ORAL**

Günümüz dünyasının lider ülkelerine baktığımızda hepsinin aynı zamanda dünyanın en ileri tarım ülkeleri olduklarını görmekteyiz. Dolayısıyla Türkiye'nin bir tarım ülkesi mi yoksa sanayi ülkesi mi olacağı yönünde zaman zaman gündeme gelen anlamsız tartışmalar bir kenara bırakılarak, tüm sektörler itibarıyla eş anlı kalkınma modeli seçilmelidir.

Yabancıların verdikleri akıl üzerine kurgulanan tarım politikamız tarımsal üretimimizi geriletmekte ve Ziraat Mühendislerinin çalışma alanlarını daraltmaktadır. 1980 yılından günümüze uygulanmakta olan neoliberal politikalar, devamında harfiyen uygulanan IMF-Dünya Bankası (DB) programları ile Avrupa Birliği (AB) tavsiyeleri, tarım ülkesi Türkiye'yi gerek bitkisel gerekse hayvansal ürünlerde net dış alımcı bir konuma getirmiştir.

Tarım Reformu adı altında uygulamaya konan yaptırımların 1999-2002 yılları arasında yarattığı tahribatı, bu politikanın mimarlarından DB, 2004 yılında yayımladığı bir raporla ortaya koymuştur; tarım sübvansiyonları 6 milyar dolar azaldı, tarım desteklerinin GSMH'ya oranı %3,2'den %0,5'e düşürüldü, tarımsal GSMH 27 milyar dolardan 22 milyar dolara geriledi, üretilen tarım ürünlerinin brüt değeri reel olarak %16 oranında azaldı, Doğrudan Gelir Desteği (DGD) çiftçilerin uğradığı net gelir kaybının ancak %35-45'ini karşılayabildi, tarım ürünleri fiyatları %40 oranında düştü, çiftçi 450 bin ha alanı ekmekten vazgeçti.

Bugünkü tablo da bundan farklı değildir. 2006 yılında çıkarılan Tarım Kanunu'nda tarım desteklerinin milli gelire oranının %1'den az olamayacağı hükmü bulunmasına karşın verilen destekler %0,47-0,66 oranları aralığında gerçekleşmiştir. Oysa tarımın milli gelire katkısı %9-10 civarındadır. Bütçeden faiz ödemeleri için 50 milyar TL civarında bir kaynak ayrılırken tarım destekleri için 6 milyar TL ayrılması sektörde sorunların daha da derinleşmesine yol açmaktadır. AB tarıma yılda 45-55 milyar euro, ABD ise 100 milyar doların üzerinde destek aktarmaktadır.

Tarım Kanunu'na göre çiftçinin 2007 yılından itibaren 16,9 milyar TL tarımsal destek alacağı bulunmaktadır. Buna karşın çiftçi sulamada kullandığı elektrik borcunu dahi ödeyemediği için icralık olmaktadır. Çiftçiye sunulan tarım desteği, tarımsal üretimde kullanılan mazotun ÖTV ve KDV'sini bile karşılamaktan uzaktır.

Tarım desteklerinin yetersizliğinin yanında kimi kağıt üzerinde var olan desteklerden de çiftçi faydalanamamaktadır. Tarım danışmanı istihdamı karşılığında işletme başına verilen 500 TL'lik desteğe kimi illerde hiçbir çiftçi müracaat etmemektedir. Böyle bir yöntemle küçük ve orta ölçekli işletmelerin pek çoğunun danışman istihdam edemeyeceği açıktır. Bu yöntem çiftçi ile serbest çalışan Ziraat Mühendisi işbirliğini sağlamaktan çok uzaktır.

Uygulanan politikalar sonucunda son 10 yılda işlenen tarımsal alan 2,5 milyon hektar azalmış, tarımsal istihdam ise 2,5 milyon kişi gerilemiştir. Tarımdan kopuşla birlikte kırsal nüfus da %35'ten %25'e inmiştir. Bu tablonun bir sonucu olarak Ziraat Mühendisleri kendi uzmanlık alanları dışında çalışmakta-çalıştırılmaktadır.

Türkiye'yi üreten ülke olmaktan çıkarıp pazar konumuna getiren politikalar sayesinde gıda sanayimizin %60 oranında hammaddesini

* ZMO İstanbul Şube Başkanı

**ZMO Bursa Şubesi

sağlama konumunda olan buğday ekim alanları son 10 yılda 1,5 milyon hektar daralmıştır. Aynı süreçte buğday ithalatına 3,9 milyar dolar ödenmiştir. Maliyetinin altında açıklanan fiyatlar sonucu kazanamayan çiftçi hem tarımdan kopmuş hem de buğday üretiminden çekilmiştir.

Tohumluk pazarının 400 milyon dolara ulaştığı ülkemizde yabancı sermaye egemen konumdadır. Özellikle hibrit mısır, hibrit ayçiçeği, patates ve sebze tohumluğunda yabancı sermayenin payı %100'lere ulaşmıştır. Ülkemizin pek çok önemli bitki ıslahçısı bu şirketlerin tohum satışı elemanı haline gelmiştir. Türkiye, mühendislerine gereken önemi vermeli, kendi tohumunu üretmeli, çiftçi tohumda şirketlere mahkum edilmemelidir.

Küçük ve orta ölçekli çiftçilere modern tarım uygulamalarını göstermek, onlara tohumluk, damızlık hayvan, fide-fidan sağlamak amacıyla kurulmuş olan TİGEM işletmeleri, son yıllarda üzerlerine villalar yapılmak üzere imar planları yapılmakta ya da yabancı yatırımcılara pazarlanmak üzere görücüye çıkarılmaktadır. Gerek tohumluk gerekse damızlık açısından ülkemizin içinde bulunduğu durum itibarıyla TİGEM işletmeleri amacı doğrultusunda kullanılmalıdır. Yine bu amaçla çalışan Tarımsal Araştırma Enstitülerinin çalışma olanakları genişletilmelidir.

Üreten kamu kurumlarımızın özelleştirilmesi, sağladıkları refahın yabancı ülke halkları yararına kullanılmasına neden olmasının yanında istihdamı ve tarımsal üretimimizi de olumsuz etkilemektedir. TEKEL'in içki bölümü 2004 yılında 292 milyon dolara yerli bir firmaya devredilmesinden iki yıl sonra %90'lık bölümü 810 milyon dolara yabancı bir firmaya satılmıştır; 19 fabrikanın 9'u kapatılmıştır. Bu fabrikalar için üretim yapan çiftçiler mağdur edilmiştir. Aynı tesisler 2011 yılında yine yabancı bir firmaya 2,1 milyar dolara satılmıştır. Devlet içki üretiminden çekilmesine karşın, içki içme yaşı 11'e kadar düşmüş, içki tüketimi ise artmıştır.

TEKEL'in sigara bölümü 2008'de 1,72 milyar dolara yabancı bir firmaya satılmış; 6 sigara fabrikasının 5'i kapatılmıştır. Çalışanlar 60 adet Yaprak Tütün İşletmelerine aktarılmıştır. Bunların da kapatılma kararı ile çalışanların statüsünün değişikliği gündeme gelmiş, çalışanlar mağdur edilmiş, tütün üretimi düşmüş, tütün üreticisi tütününü satacak yer bulamamıştır. Tütün ekici sayısı son 10 yılda 568 binden 65 bine, ekilen alan da 259 bin hektardan 116 bin hektara, üretim 243 bin tondan 81 bin tona gerilemiştir. Daha önce yurtdışına tütün ihraç eden Türkiye, artık yurtdışından tütün alımı için 400 milyon dolar ödeyen bir ülke haline gelmiştir.

Hayvancılık sektörümüzü geliştirmek amacıyla 1950 ve 1960'lı yıllarda kurulan Et ve Balık Kurumu (EBK), Süt Endüstrisi Kurumu (SEK) ve YEMSAN 2000'li yıllarda özelleştirilmiş, sektör günümüzde derin bir kriz içine girmiştir. Daha önce Orta Doğu'ya hayvan ihraç eden bir ülke olan Türkiye, 2010 yılında hayvan ve et ithalatına 600 milyon dolar ödemiştir. Deli dana hastalığı görülen ülkeler et ithalatı yapacağımız ülkeler içinde yer almıştır. Çiftçinin süt üretimini sürdürebilmesi için 1 kg süt ile 3 kg yem alabilmesi gerekirken, 1 kg'ın altında yem alabilmektedir. Bu nedendir ki, süt hayvanlarının kesime gönderilmesi et krizini beraberinde getirmiştir. Kendi çiftçimize layık görülmeden yüzlerce milyon dolar, ithalat gerçekleştirdiğimiz ülkelerin refahına sunulmuştur.

Tüm bunların yanında Türkiye her yıl ithal ettiği pamuk için 1 milyar doların üzerinde, bitkisel yağ ve yağlı tohumlar için 2,5-3 milyar dolar ödeme yapmaktadır. Tarım desteklerini arttırmak ve yönlendirme amaçlı kullanarak coğrafyamızda yetiştirme olanağımız olan ürünlerde öncelikle kendimize yeterliliğimiz hedeflenmelidir.

Türkiye Şeker Fabrikaları AŞ (TŞFAŞ) bünyesindeki 25 fabrika portföy gruplarına ayrılarak özelleştirilmek istenmektedir. Diğer tüm tarımsal KİT'ler gibi bölgeler arasındaki farklılıkları dengelemek üzere ülke sathına yayılmış şeker fabrikalarımızın birçoğu

buldukları ilin tek sanayi tesisleridir. Dolayısıyla buldukları illerin ekonomisine katkıları bir gerçektir. Şeker fabrikalarımızın bir kısmı kazanırken bir kısmı zarar etmekte, ancak bir bütün olarak bakıldığında TŞFAŞ kar etmektedir. Gelir getirenlerin satılması halinde özellikle Doğu Anadolu Bölgemizde bulunan 8 şeker fabrikası zarar etmelerinden dolayı kapatılacaktır. Şeker pancarı tarımının yarattığı istihdam ile kırsaldan kentlere göçü önleme ve tarımsal verimi artırmadaki önemi, hayvancılığa katkısı, sanayiye ürettiği çeşitli hammaddeler ve taşımacılık sektörüne sağladığı yük dikkate alındığında özelleştirme özellikle bu bölgemiz başta olmak üzere tüm ülke tarımımızı, istihdamı ve ekonomiyi olumsuz yönde etkileyecektir. Şeker fabrikaları özelleştirilmemelidir.

Türkiye, üretiminin %75'ini ticaretinin de %85'ini gerçekleştirdiği bulunduğunu da gerektiği şekilde yönetmemektedir. Son dönemde yürürlüğe giren mevzuatlarla Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) fındık alanından vazgeçmiş, fındık alanlarının sökümlü teşvik edilmiştir. Fındık sökümlü değil yaşlanan ocakların gençleştirilmesi teşvik edilmeli, ova arazilere yeni fındık dikimlerine izin verilmemeli, fındıçının sahibi olduğu FİSKOBİRLİK güçlendirilmelidir. Dışarıdan talimat alan az sayıdaki tüccar ve ihracatçının fındık fiyatını belirlemesinin önüne geçebilmek için fındık borsası Hamburg'ta değil Karadeniz'de oluşturulmalı, bunun için de fındığın ana kullanım alanı olan çikolata ve şekerleme sanayi teşvik edilmelidir. Ülkemizde 322 bin üreticinin fındık tarımı yaptığı, 2 milyon kişinin geçimini bu alandan sağladığı unutulmamalıdır.

Görüldüğü üzere Tarımsal KİT'lerin özelleştirildiği her alanda gerek üretim gerekse istihdam anlamında tam bir yıkım yaşanmıştır. Buna karşın girmeye çalıştığımız AB'de bizim KİT'lerimizin karşılığı diyebileceğimiz müdahale kurumları bulunmaktadır. AB'de bu kurumlar güçlü ve dimdik ayakta. Yine AB'de tarımsal kooperatifler tarım politikalarının belirlenmesine müdahil olabilecek ölçüde güçlüdür. AB'de tarım ürünleri büyük oranlarda kooperatifler vasıtasıyla işlenmekte, ambalajlanmakta, etiketlenmekte, satılmakta ve gelir üye çiftçiler arasında bölüşülmektedir. Ülkemizde ise 2000 yılında DB'nın dayatmasıyla çıkarılan Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun, kooperatiflerin para kazanılacak işleri şirketlere devretmesini sağlamıştır. Tarımsal üretimimize zarar veren bunun gibi kanunlar gözden geçirilmeli, üretimi teşvik eder şekilde getirilmeli, kooperatif örgütlenmeleri teşvik edilmelidir.

Kuruluş amacı ziraat ve hayvancılık olan, Atamızın vasiyeti ile Ankara halkına emanet edilen, günümüzde ise rant odağı haline gelecek tarım dışı amaçlı kullanımlara açılmak istenen Atatürk Orman Çiftliği gerçek anlam ve önemi doğrultusunda kullanılmalıdır.

Tarım eğitiminde bir çınar niteliğinde olan Halkalı Ziraat Okulu'nun, siyasi çıkarlar çerçevesinde bir vakıf üniversitesine dönüştürülerek gelecek nesillerimize örnek olacak tarihi kimliğinin yok edilmesine izin verilmemelidir. 2010 Avrupa Kültür Başkenti ünvanını taşıyan İstanbul, kültürel mirasına sahip çıkmamaktadır. Bu tarihi okul müze haline dönüştürülmeli, arazisi halkın kullanımına açık yeşil alan haline dönüştürülmelidir.

Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu 2005 yılında çıkarılmış olmasına karşın, özellikle siyasi amaçlı taleplerle tarım arazilerinin amaç dışı kullanımında hızlı bir artış olmuştur. Ziraat Mühendisleri Odası bu tahribatı önleyebilmek adına adeta bir hukuk bürosuna dönüşmüştür. Artan nüfusumuzla besleyebilmek için tarım arazilerimize her zamankinden daha fazla ihtiyacımız olduğu, bu nedenle de bu alanları titizlikle korumamızın önemi artık anlaşılmalıdır.

Teknik ve ekonomik ölçekte sulanabilir 8,5 milyon hektar tarım alanımızın bugüne dek ancak 5,4 milyon hektarı sulamaya açılmıştır. Sulamanın tarımsal üretimde verimi %400'e kadar artırdığı göz önüne alınarak kalan kısımların da en kısa sürede suyla buluşturulması

GIDA FİYATLARI REKOR KIRDI!

Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) verilerine göre, gıda fiyatları endeksi, 2011 Şubat ayında 236 puana yükselerek rekor kırmıştır. Kriz yılı olan 2008'deki seviyelerin bile üzerinde olan bu artışa gerekçe olarak "petrol fiyatları, kuraklık ve tarımsal ürün yetersizliği" gibi iddialar öne sürülse de, uzmanlar temel nedenin "mali spekülasyon" olduğunu belirtmektedirler.

FAO'nun raporuna göre, 2010 yılı sonu itibarıyla dünya piyasalarında bazı gıda ürünleri fiyatları 2008 yılında yaşanan gıda krizi dolayısıyla görülen seviyelerin üzerine çıkmıştır. Genel gıda fiyatları endeksi halen 2008 yılı düzeyinin altında ancak 2008 yılı öncesi ve 2009 yılından daha yüksektir. 2002 yılının ise yaklaşık 2,5 katına ulaşmıştır. Şeker ve et fiyatları 2008 yılı düzeyinin de üzerindedir. Bugünlerde durum kriz döneminden daha vahim bir noktadadır.

FAO verilerine göre, 2011 Ocak ayında 230,7 puan olan gıda fiyatları endeksi Şubat ayında yüzde 2,2 artarak 236 puana yükselmiştir. Bu yükselişte hububat, yağlı tohum, süt ürünleri ve et fiyatlarında görülen artışlar etkili olmuştur. Hububat, yağlı tohum, süt ürünleri, et ve şeker fiyatlarının aylık değişimlerinin değerlendirildiği endeks, 1990'da açıklanmaya başlamasından bu yana en fazla, gıda krizinin yaşandığı 2008 Haziran ayında artış göstermişti. Endeks, söz konusu tarihte 224,1 puana kadar çıkmıştı.

Birleşmiş Milletler (BM), küresel gıda fiyatlarının Şubat ayında tüm zamanların en yüksek seviyesine çıktığı uyarısını yaparken; Dünya Bankası da gıda fiyatlarının artmasının gelişmekte olan ülkelerde 44 milyon insanı aşırı yoksullaştırdığını bildirmiştir. Yüksek fiyatların 2011, hatta 2012'de de devam etmesi beklenmektedir.

Sonuç olarak gıda fiyatları geçtiğimiz dönemde, Tunus ve Mısır Devlet Başkanları'nın iktidardan çekilmesine neden olan ayaklanmaları tetikleyen unsurlardan biri olarak da tarihe geçmiştir. Fiyatların yükselmesine gerekçe olarak ise "petrol fiyatları, kötü hava koşulları, kuraklık ve ürün yetersizliği" gibi nedenler gösterilmektedir.

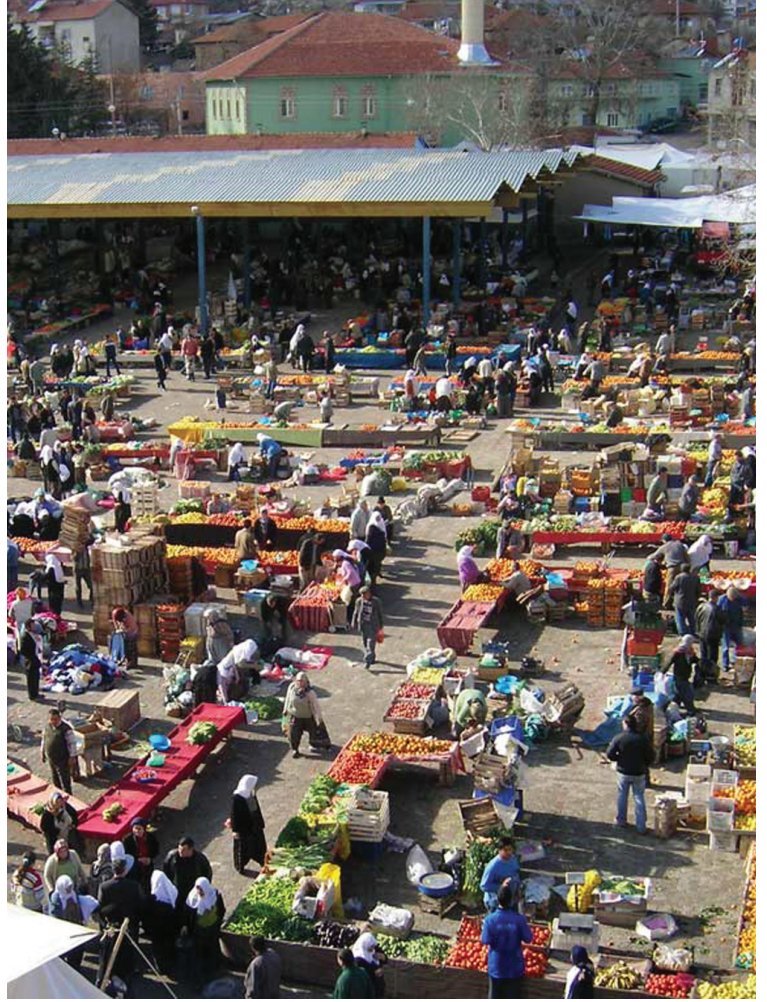
Oysa özellikle son yıllarda, dünyada gıda ticaretinin serbestleştirilmesinin ardından, tarımsal fiyatlar ve üretimin spekülasyona açık hale gelmiş olması, içinde bulunduğumuz krizin temel nedenlerinden biridir. Toplumların geleceğinde büyük rol oynayan, hatta Tunus ve Mısır örneğinde olduğu gibi siyasi rejimlerin yıkılmasına bile neden olan gıda, artık silah kadar önemli bir maddedir. Bu nedenle gıda konusu asla serbest piyasa ekonomisine terk edilmemelidir.

Bir yanda gıda artıklarını çöpe atan ülkeler varken, bir yanda açlığın yaşanıyor oluşu da dünyada aslında bir üretim yetersizliği sorununun olmadığını göstermektedir. Açlığın tek nedeni gıda üretiminin kutuplaşması ve dağıtımındaki adaletsizliktir. Dünyada yeterli üretim yapılmakta ancak yoksul ve aç insanlar bu gıdaya ulaşamamaktadır.

Ne yazık ki, Türkiye'de de nüfus artışına paralel bir üretim artışı yakalanamamıştır. Kırsal kesimde yoksulluk artmakta; üretici tarımsal üretimden vazgeçerek şehirlere göç etmekte, üreticinin etkin bir örgütlülük içinde olmaması da bu süreci hızlandırmaktadır. Dış ticaret rakamları da Türkiye'nin giderek artan ölçüde dışa bağımlı bir konuma geldiğini göstermektedir.

Türkiye'nin tüm bu olumsuzları aşarak, fiziksel ve düşünsel kapasitesi yüksek bir topluluk yaratmak için halkını yeterli ve dengeli beslenme koşullarına kavuşturması gerekmektedir. Yeterli ve uygun fiyatta gıda arzının sağlanması için tarımsal üretimin sürekli olarak yapılması kaçınılmazdır. Gelecek döneme ilişkin tarım planlamaları, bu gerçek göz önünde bulundurularak yapılmalıdır.

Bunun için tarıma daha fazla bütçe ayrılarak, başta sulama olmak üzere tarımsal altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesi, üreticilerin örgütlenme yoluyla, girdi ve çıktı piyasalarından ürettiği katma değere el konulan köylü niteliğinden kurtarılması, su ve toprak kaynaklarının etkin kullanımı, gıda kalitesi - tüketicinin korunması ve gıda sağlığına yönelik kontrol yapılarının güçlendirilmesi, tarıma bilgi ve teknolojinin aktarılması için mühendislik faaliyetlerine ivme kazandırılması yaşamsal önem taşımaktadır.

KÜRESELLEŞME VE TARIM: DÜNYA VE TÜRKİYE TARIMI NEREYE GİDİYOR?

Prof. Dr. Korkut BORATAV

Gıda krizi esas olarak gıdanın tabanını oluşturan tarımsal ürünlerin fiyatlarındaki ani tırmanış nedeniyle gündeme geldi. Garip bir şekilde uluslararası ekonomik krizin patlak verdiği 2008’de de böyle bir fiyat patlaması olmuştu. Üretimde büyük bir daralma olmadığı için 2008’deki fiyat tırmanışını izah etmek mümkün değildi. Benim izleyebildiğim kadarıyla da Dolayısıyla birçok yorumcu olayı tarımsal ürünler üzerinden yapılan spekülasyon işlemlere bağladı.

2009 yılında fiyatlar çöktü ve 2010 yılında yeniden yükseliş başladı. IMF ve FAO’nun tarım fiyatlarıyla ilgili verilerine bakarak birkaç saptama yaptım. 2010 yılı boyunca uluslararası ticarete işlem gören serbest piyasa fiyatlarına göre gıda indeksi yüzde 32, buğday yüzde 62 artmış. İlginç bir şekilde, pirinç yüzde 11.8 düşmüş, bunu daha sonra açıklamaya çalışacağım. Mısır yüzde 58.7, yağlı tohumları oluşturan indeks yüzde 39, şeker yüzde 40, çay yüzde 9 artmış. Gıda unsuru değil ama bir tarım ürünü olarak vurgularsak, pamuk yüzde 131 artarken, petroldeki artış yüzde 20.

Petrolün indeksinin özellikle Ocak ayından itibaren başlayan Kuzey Afrika çalkantısını esas olarak içermediğini söyleyebiliriz. 2010 Aralık ayı rakamlarına göre de, buğdaydaki 1 aylık artış yüzde 6.5, mısırdaki yüzde 6 iken, pirinç düşmeye devam ediyor. Şimdi niye böyle?

Yapısal nedenler var. Mesela gıdayı oluşturan temel hububat ürünlerinden bir bölümü -başta mısır olmak üzere- yakıtta, etanol üretiminde kullanılıyor. Dolayısıyla üretim artıyor ama gıdaya tahsis edilen bölüm azalıyor. Mesela ABD’de 2004 sonrasındaki mısır üretim artışının tümü Amerika’nın yakıt tüketimine gitmiş. Dolayısıyla otomobil depolarını dolduran mısır gıda olarak, arz olarak artmıyor.

Bir de konjonktürel olay var. 2008’deki analizlerin önemli bir bölümünün vurguladığı açıklama bugün de ısrarla sürdürülüyor ve deniliyor ki: “Son yıllarda hele hele bu krizden sonra esas olarak bankalar kurtarıldı, bankalar kurtarılabilecek için finans kapitalin spekülasyon amaçlarına tahsis edebileceği kaynaklar da kurtarıldı. Bunun sonunda kendisine getiri arayan spekülasyon sermaye, borsaya veyahut uzun vadede yüksek getiri getirmeyen Amerikan hazine bonosu gibi kağıtlara yatırım yapmaktansa, alternatif olarak tarımsal ürünlere kaydı. Bu sava karşı, “iyi ama tarımsal ürün maddi bir nesnedir. Depolanır, satılır, mekan değiştirir; sonunda fiyatların fiziksel arz ve taleple belirlenmesi gerekir.” Bu görüşe karşı, son yıllarda, krizden önce Goldman Sachs adlı dev yatırım bankasınınca başlatılan bir yönetime göre, tarım ürünleri üzerinde sadece kağıt işlemlerden oluşan indekslere işaret ediliyor. Bu türden bir indeksin içinde buğday, şeker, pamuk var, hatta hammadde sayılan, tarımsal olmayan bakır, kalay var. İndeks halinde kağıt üzerinden işlem yapılıyor, fakat işlem fiziki tranfere dayanmıyor.

Tarımsal ürünlerde öteden beri var olan vadeli piyasalar, bu söylenenden farklıdır. Vadeli işlemlerde, satıcı veya alıcı gelecekteki alış veya satış fiyatını garanti altına alır. Üretimle veya taleple ilgili öngörüler nedeniyle fiyat hareketlerinden zarar görmeyen büyük alıcılar, mesela ithalatı yapan büyük şirketler veya devletler kendilerini fiyat açısından güvenceye almak için bir vadeli işlem yaparlar ve vadenin zamanı geldiğinde kendilerini bağlamış oldukları fiyatı o operasyonda kullanırlar. Fakat bu indeksli kağıtlarla yapılan işlemlerin hiçbirinde fiziki transfer yapılmıyor. Vadesi gelince koşullar değiştirilerek yenileniyor. Yani fiyatlar veya getiri göstergeleri değiştirilerek dönüştürülüyor.

Bu işlemlerin fiyatları yükselttiği biliniyor. Peki er ya da geç, o yılın mahsulü kaldırılıp, toplam arz ve talep belli olduğunda meydana gelebilecek fiyat hareketlerine karşı riske girmiyorlar mı? Bütün operatörlerde olduğu gibi bu işlemler sonucunda fiyatları tırmandıranlar, “ajanlar, spekülasyonörler”, kendilerini burada uğrayabilecekleri zarara karşı, başka kâğıttan işlemlerle güvence altına almış oluyorlar.

Dolayısıyla şu oluyor: Hububat daha tarladan kalkmadan önce bütün alım veya satım anlaşmalarına taban olacak bir yeni fiyat oluşuyor. İşte bu tırmanmanın da spekülasyonörlerden, biraz önce söylediğim işlemlerden kaynaklandığı ısrarla iddia ediliyor. Dikkat ediniz, yükselen fiyatların profiline bakın, bunlar sözü geçen indeksleri oluşturan ürünlerden oluşuyor. Mesela pirinç bu indekslerde kullanılmıyor. Çünkü pirinç daha çok ulusal üretim ve tüketime konu oluyor; ticareti diğer hububat öğelerine göre çok daha az olan bir ürün. İndeksli kağıtların içinde yer almaması nedeniyle, bütün hububat öğelerinde yüzde 60’lar civarında yükselme varken, pirincin fiyatı düşmüştür; çünkü o spekülasyon işlemlere değil; gerçek üretim tahminlerine ve stok öğelerine bağlı.

Şimdi tarımın daha genel sorunlarını değerlendirebiliriz. Şu andaki fiyat yükselmeleri çiftçiye yarayacak mı? Çok şüpheli olduğu söylenebilir. Çünkü bugünkü fiyatlardan yapılan taahhütler doğrudan doğruya üreticinin cebine girecek mekanizmalar oluşturmuyor. Türkiye’de buğdayda şu anda gümrük vergisi sıfıra indirildi ve hububat kaldırılmadan önce ithal ürünlerinin siloları dolduracağı endişesi üreticide yaygınlaştı.

Bir sorun da şudur: Uluslararası fiyat hareketleri, ulusal fiyatlara ne kadar yansıtacak? Bu mesele, tarımın yakın dönemde hepimizin başını ağrıtan ve

endişelendiren bir başka ögesiyle ilgilidir. Tarımda neoliberal modele teslim olunmadan önce ulusal fiyatları, uluslararası fiyatlardan izole etmek mümkündü. Geçmişte Afrika ile ilgili yaptığım bir çalışmanın yan ürünü, bunun özellikle hububat için doğru olduğunu gösteriyordu. Uluslararası fiyatların uzun dönemli seyrini dikkate alırsanız, genel olarak hammadde, özel olarak tarımsal ürünlerin uluslararası fiyatları, sanayi ürünlerine ya da ticarete konu olan tarım dışı ürünlere göre iniş eğilimini göstermiştir. Buna karşılık ulusal iç ticaret hadlerine baktığınızda gelişmekte olan pek çok ülkede bu iniş eğiliminin hafiflediğini, tam yaşanmadığını görüyorsunuz. Bunun ana açıklaması, hububatin yani ülkeye göre mısırın, pirincin veya buğdayın korunmasından kaynaklanıyor. Yani çiftçiye intikal eden fiyatların uluslararası fiyatlardaki düşmeye karşı korunmasını sağlayan mekanizmalar oluşturulmuştu.

İşte bu mekanizmalar geçtiğimiz 30 yıl içinde büyük ölçüde aşındırıldı. Tarımsal ürünlerde piyasa yapısının ana özelliği milyonlarca üreticiden oluşmasıdır. Bizim gibi, ekonomilerin toplamını dikkate alınız. Tek bir tarımsal ürünün arzı milyonlarca üreticiden kaynaklanıyor. Buna mukabil bu ürünlerde uluslararası ticareti kontrol eden, alıcı konumunda olan az sayıda çok uluslu şirket var. Şimdi bu tipik durum, dış ticareti kuşatan piyasa mekanizmasının asimetrik özelliğidir. Oligopson, hatta tekelleşmeye çok yakın piyasa koşulları yaygındır. Bu asimetrik durum, o kadar belirleyicidir ki, en yoksul ülkeler, Afrika ülkeleri dahi kendilerini bu güvenceye almak için tarım satışını organize eden birlikler kurmuşlardır. Afrika'da bu birlikler, sömürge dönemlerinden devralınmıştır. Yani sömürge yönetimleri bile Afrika'da tarımsal üretimin ithalat ve ihracatını metropol ekonominin çıkarlarını gözetmek amacıyla da olsa, düzenleyici bir mekanizmaya gereksinim duymuşlardır. Bağımsızlığını kazanınca da ulusal yönetimler bu kurumları devralmışlar.

Belli bir tarih süreci sonunda, her üçüncü dünya ülkesinde ve Türkiye'de buna benzer kurumlar oluşmuştur. Yani yüzbinlerce üreticinin, piyasa koşullarıyla tek başlarına muhatap etmemek; önce tüccarın, daha sonra da uluslararası sermayenin insafına bırakılmaması için destekleme kurumları oluşturulmuş. Bir ucu Toprak Mahsulleri Ofisi, öbür ucu Tarım Kredi ve Satış Kooperatiflerine kadar uzanan örgütlenmeler, ulusal ihtiyaçlar sonucu oluşan savunma mekanizmalarıdır.

Bazı alanlarda diyelim ki büyük ihracatçısıyız. Mesela Türkiye'de fındık, Afrika'da kakao, çay, kahve, başka yerlerde kauçuk veya bakır söz konusu olduğunda, yüksek bir uluslararası fiyatı korumak ve devlete kaynak sağlayacak bir fon yaratmak, vergilemek için; başka koşullarda üreticisini korurken; ayrıca kentli tüketiciyi, yani emekçi sınıfları da yüksek fiyatlara mahkum etmemek için, devletin bir düzenleyici olarak, alıcı ve satıcı

olarak aktif rol oynaması öngörülmüştür. Türkiye'nin büyük buhrandan sonra adım adım oluşturulan Ziraat Bankası ile başlayıp yepyeni kurumlara zenginleştirilen ve 1980'li yıllara kadar genişleyerek devam eden destekleme sistemlerinin arka planı budur.

1980 sonrasında, yani son 30 yıldan beri adım adım çeşitli aşamalardan geçerek bu politikaların tasfiye edilmesi için önemli adımlar atılmıştır. Biz bunlara eleştiriyle yaklaşıyoruz. Fakat bu politikaları pazarlayan çevreler, bunlara *piyasa dostu reformlar* diyor. Terminoloji çok önemlidir. Dikkat ediniz "reform" kelimesi kullanılıyor. Çünkü reform sözcüğü olumlu bir şeyi algılatır. Değiştirme, dönüştürme deseniz algılama nötrdür. Sempatik göstermek için yeni tarımsal politikalara "piyasa dostu" deniliyor. Bunun yerine "çiftçi düşmanı değişiklikler" denmesi daha doğru olurdu.

İşte bu piyasa dostu reformlar farklı kanallarla gelişmekte olan ülkelere adım adım pompalandı. Dünya Bankası, IMF, zaman zaman ikili ticaret anlaşmaları... Amerika, IMF ve Dünya Bankası aracılığıyla geçiremediği reformları, ikili ticaret anlaşmaları ile yürürlüğe koyuyor, Kore'den Latin Amerika'ya pek çok ülkede bunu yapıyor. AB, NAFTA, DTÖ... DTÖ'ye bunları sokmaya gayret ettiler ama bazı yoksul ülkelerin direnmesi yüzünden tam başaramadılar.

Hangi yenilikler getirildi?

- 1-Girdi piyasalarında ve kredilerde sübvansiyonların ortadan kaldırılması
- 2-Ürün piyasalarında destekleme sağlayan fiyatların ve kurumların tasfiyesi
- 3-Karşılaştırmalı üstünlükler iddiası ile özellikle ithalatın serbestleştirilmesi
- 4-Tarımsal arazinin metalaştırılması yani alınıp satılmasına ilişkin uluslararası sermayenin önündeki engellerin kaldırılması.

Sonuç ne oldu? İthalat serbestisine kendilerini tam teslim edenler arasında, ulusal üretimin çöküntüye uğradığı örnekler vardır. Değerli arkadaşlar karşılaştırmalı üstünlükler kuramına bakınız. Bir ülke pirinci, pamuğu veya mısırı Amerika'ya göre pahalıya üretse bile karşılaştırmalı üstünlükler nedeniyle görece olarak üretmeyi sürdürüp ihraç etmesi gerekir. Yani Haiti'de pirinç, Meksika'da mısır, Batı Afrika'da pamuk üretmeli. Amerika'da her üçü de üretiliyor. Fakat karşılaştırmalı üstünlükler kuramı diyor ki, Amerika'ya göre daha pahalı olsa bile üretim giderlerin, alternatif alanlara gitme imkanın olmadığı için bütün kaynaklarını Afrikalılar pamuğa, Haitililer pirince, Meksikalılar mısıra kaydırsın. Amerika ise, bu ürünlerden vazgeçerek, ileri teknoloji içeren sanayide uzmanlaşsın. Ama Amerika, üçüncü dünya ülkelerine karşılaştırmalı üstünlükler propagandası yaparken, kendisi "benim ürettiğim mısırın, pirincin ve pamuğun

fiyatı seninkinden düşük mü değil mi? Düşükse, sana satarım; sen de bu ürünlerin üretimini bırakırsın" diyor. Peki nasıl düşük? Amerikan çiftçisinin farklı yöntemlerle olağanüstü desteklenmesi dolayısıyla. Zira, bizlere karşılaştırmalı üstünlükler kuramını telkin ederken, kendileri Adam Smith'in mutlak üstünlükler kuramını uyguluyorlar. Karşılaştırmalı üstünlükler Ricardo'nundur. Uluslararası ticarete ise, Adam Smith haklıdır, ucuz pazarlayan satar. Ucuzun oluşmasına hangi etkenler katkı yapmışsa yapsın; onlar gözden kaybolur. Dolayısıyla mesela Haiti'de pirinç üretimi yok oldu, adamlar aç kaldı, şimdi açlıktan ve koleradan yıkılıyorlar.

Türkiye'deki gelişmelere bakarsak; tarımsal üretime çokuluslu şirketlerin sözleşmeli tarım yoluyla girdiklerini biliyoruz. Türkiye'deki yansımaların adım adım nasıl geliştiğini biliyorsunuz. Yalnız şok yaratan ilk atılımın 1999'dan sonra imzalanan o hızlı yapısal uyum reformlarıyla işlediğini, 2007 sonuna kadar AKP'nin de bunlara angaje olduğunu görüyoruz. 2007'de Doğrudan Gelir Desteği kalktıktan sonra, IMF "bütün tarımsal destekleri bütçede göstereceksin, dolambaçlı yol yok. Açık seçik hesap istiyorum" diyor. Şu anda uygulanan model desteklemeye ayrılan fonun milli gelirin yüzde 0.6'sı civarında sınırlanmasıdır. Bu kaynağı nasıl kullanırsan kullan. Türkiye tarihinde tarımı ayakta tutan kaynak artırımlarına ulaşılmaması artık gündemde değil.

Buradan çıkış nedir? Eski güvencelere dönme mücadelesini verme zamanı gelmiştir. **Via Campesina** diyor ki, "uluslararası gıdaya taban olan tarımsal ürün fiyatlarındaki tahripkar dalgalanmayı önleyin. Bunun önlenmesi için de ulusal devletlere ithalat ve ihracatta kontrol için tam yetki verin ki, ulusal piyasalar istikrar kazansın. Köylülüğe dayanan üretimin desteklenmesine dönün ve büyük şirketlerin arazilerimize el koyma girişimleri frenlensin"

Kuzey Afrika'daki ayaklanmaların arka planında özgürlük ve demokrasi arayışı vardır. Ezilmeye karşı bir halk isyanı olduğu şüphesizdir. Ama gıda krizine yol açan neoliberal politikalar da belirleyici olmuştur. İlk kıvılcımı kendisini yakarak ateşleyen Tunuslu Mohamed Bouazizi tarım ürünü pazarcılığı yapmaya çalışan diplomalı bir işsiz. Bu ayaklanmalar tarım fiyatlarındaki hızlı tırmanmayla da doğrudan ilgilidir. Sübvansiyonla idare etmeye çalıştığı halde IMF gözetimi nedeniyle tıpkı bizim gibi bütçesi kısıtlanan Mısır'da, fiyatlar 1 yıl içinde yüzde 17 arttığı için büyük huzursuzluk çıktığını da anımsatalım.

Kısacası, alternatif çözüm arayışlarının hareket noktası, neoliberal modelleri toptan reddetmek; köylü üretimine dayalı tarımın aktif desteklenmesine dönmek olmalıdır.

GIDA KRİZİ DÜNYAYI VURUYOR...

Abdullah AYSU*

İlk kez 1973 yılında başlayıp ve 1979 yılında sona eren Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Anlaşması'nın (GATT) 7. turunda tarımın serbest piyasa içine alınması ciddi olarak tartışıldı. Tarımın serbest piyasa içine alınması, Türkiye'nin de katılımcısı olduğu bu toplantıya katılan tüm ülkelerin oy birliğiyle reddedildi. GATT'ın her turunda tarımın serbest piyasa içine alınması tartışılıyordu fakat insanların temel gıda maddelerine erişiminin sağlanması şirketlere terk edilemeyecek önemde görüldüğünden bu uygulama gerçekleştirilmiyordu. GATT'ın sekizinci ve son toplantısı olan Uruguay Turu'na gelindiğinde ise (1986-1992) tarım serbest piyasa içine alındı.

Tarımın serbest piyasa içine alınmasıyla bugünlerde *tahtlar bir yana şahlar bir yana* savrulmaya başladı. Ayaklanan ayaklanana! Ee, ne yaparsın, yeni çağımızın isyanları daha bulaşıcı. Açlığa mahkûm edilenler, yönetenlerin kabusu olacağı bir süreci alenen başlattılar.

Ayaklanmaların önemli nedeni gıda fiyatları

Gıda fiyatının artışında küresel iklim krizinin etkisi var. Gıdanın üretilme tarzı da küresel iklim değişikliğini %47-54 oranında

etkiliyor. Küresel iklim krizi ile gıda üretim tarzının birbirini olumsuz etkilemesiyle gıda ve iklim krizi daha da büyüyor. Ancak en önemli neden küresel tarım ve gıda şirketleri.

Gıdanın fiyatını belirleyenler küresel şirketler

Temel üretim girdisi olan tohum, gübre ve mazot sağlayan şirketlerin girdilere yaptığı yüksek zamlar, çiftçileri (maliyeti karşılayamadığı için) üretimden vazgeçmeye zorluyor. Çiftçilerin zor zahmet ürettiği ürünlerin fiyatları dünya borsalarında büyük tarım ve gıda şirketleri tarafından belirleniyor. Yani gıdanın egemenliği büyük tarım ve gıda şirketlerinde. Şu an dünya üzerinde üretilecek olan gıda -üç yıl sonrası dahil- büyük tarım ve gıda şirketleri tarafından satın alınmış durumda. Tarımsal girdinin de, tarımsal üretimde elde edilen gıdanın alım fiyatını da belirleyenler aynı küresel şirketler.

Ülke yönetimleri üzerinde etkili olan bu küresel şirketler nedeniyle gıda üretim tarzı değiştirilemiyor. Sağlıklı ve ucuz gıdaya erişilemiyor, küremizin ısınması engellenemiyor. Çağımızın çelişkisi; küresel şirketler ile emekçi yoksul halk ve doğa arasındaki çelişki. Çelişki her geçen gün derinleşiyor.

Protestolar şirketler için kaygı yaratıyor ama gıda spekülörlüğü yapmaktan caydırmaya yetmiyor çünkü arkalarında G-8 ile G-20 koruyucuları var. Bazen dünyanın büyük babaları G-8'ler ve babaları G-20'ler toplanıyor ancak yapılan bu toplantılar, temel gıda maddelerinin serbest piyasalarda ticarete konu edilmemesini sağlayamıyor. Çünkü, büyük babalar ve babalar çocukları arasında ayırım yapıyor. Paralı çocuklarını kayırıyorlar. Çözüm için toplanan gelişmiş ülkeler bu nedenle çözümsüzlük üreterek dağılıyorlar.

G-8 ve G-20'lerin desteklediği şirketlerin marifetiyle temel gıda maddeleri olan pirinç, buğday ve bitkisel yağın fiyatı 2006'da %30 arttı. Aynı ürünlerin 2007-2008 artışı % 37. Az gelişmiş ülkelerin yıllık gıda ithalat harcamaları 2000 yılına göre üç misli arttı. Sebep gıda ithalatının artması değil, gıda fiyatlarının küresel şirketlerce yükseltilmesi. Bu durum, 75 milyon insanı daha açlar ordusuna kattı. 125 milyon insanı yoksulluğa mahkûm etti. Artan fiyatlar dünya insanların yoksulların protestolarıyla yüzleşti.

2010'dan günümüze, Avustralya'da ve Güney Amerika'da seller, Rusya'da kuraklık ve yangın, Avrupa'da ve Çinde kuraklık, kuzey yarım kürede kar fırtınaları ve Hindistan'da şiddetli muson yağmurları yaşandı. Küresel

*ÇİFTÇİ-SEN (Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu) Genel Başkanı

buğday fiyatları ikiye katlandı. Mısır fiyatları %73 arttı. Son üç ayda şeker ve zeytinyağı fiyatı %20-22 oranında arttı. Bu yeni artışlar 44 milyon insanın daha da fazla yoksullaşmasına neden oldu.

Küresel ısınmanın nedeni endüstriyel tarım, IMF ve DB

Gıdanın üretim modelinde doğayla uyumlu olmayan tarz ısrarı sürüyor. Engellen(e)miyor. Küresel iklim değişikliği bir yandan, küresel şirketler diğer yandan yoksulları vuruyor.

Tarımın serbest piyasa içine alınmasının baş aktörleri IMF ve Dünya Bankası'nın isyanlar karşısında etekleri tutuşmuş durumda. IMF Başkanı Yardımcısı John Lipsky, "Gıda fiyatlarındaki dalgalanma nedeniyle, büyük bir endişe hakim." Dünya Bankası Başkanı Zoellick, "Fiyatlar tehlikeli seviyelerde. Mısır ve Tunus'taki protestolarda kıskırtıcı bir unsur oldu" diyor. Geçmiş sicillerine göre IMF ve Dünya Bankası'nın dediklerine uyulur mu? TOBB Başkanı Rifat Hisarcıkhoğlu, "yıllardır Türkiye'ye 'tarımdan çıkın' diyen IMF'nin şimdi 'avantaj tarımda' dediğini, bunun da kendisini güldürdüğünü" söylemişti.

G-20 dönem Başkanı Nicolas Sarkozy, gıda fiyatlarındaki ani yükselişleri ve dalgalanmayı durdurmak için emtia piyasasındaki spekülasyonların engellenmesi gerektiğini söylüyor ve asıl soruna parmak basıyor.

İthalat vergileriyle oynamak çözüm değil

Gıda sıkıntısı çeken ülkelerin hükümetleri bir yandan G-20'den gelecek kararlara kulak kabartmış bekliyor diğer yandan peş peşe önlemler alıyor. AB, şekerde ve hayvan yeminde ithalat vergisini azaltma ve bazı tahıllarda dondurma kararları alıyor. Brezilya, pamukta ithalat vergisini %10 düşürdü. Hindistan, bazı gıda maddelerinde ithalat vergilerini azaltılıyor ve soğan (Hint mutfağının temel maddesi) ithalatındaki %5'lik ithalat vergisini kaldırıyor. Güney Kore, 67 üründe ithalat vergilerini düşürüyor. Cezayir, şekerdeki KDV ve ithalat tarifelerini donduruyor, gıda fiyatlarını %40 düşürmek için çalışırken bazı ürünlere fiyat kontrolü getiriyor. Fas, şeker ve buğdayda uygulanan ithalat vergilerini aşağıya çekiyor. Bangladeş, yemeklik yağlarda ithalat vergisini düşürüyor. Endonezya, pirinç, buğday, soya fasulyesi ve hayvan yemi için ithalat vergilerini kaldırıyor. Rusya, buğday ve şeker kamışı ithalatında uygulanan tarifeleri indiriyor. Filipinler, buğdayda uygulanan %3'lük vergiyi altı aylığına kaldırıyor. Türkiye'nin elinde, hasat dönemine kadar kullanabileceği 5.5 milyon ton buğday olmasına karşın, ithalatta gümrük vergilerinin sıfırlanması için kararname hazırlanıyor. Bu tür girişimler, isyanları ancak ötelemeye yarar, çözmez. Ülkeler kendine yeterlilik için üretimi arttırmadıkça, küresel iklim değişikliğine neden olan üretim modelini değiştiremedikçe, gıda fiyatlarını dünya borsalarında küresel şirketler belirledikçe, ithalat vergileriyle oynamak sadece küresel şirketlerin kârına kâr katar.

Ülkelerin bu önlemlerine küresel şirketler ellerini ovuşturarak, büyük altından gülüyor...

PAMUK FİYATLARI ZİRVEDE!

Avustralya ve Pakistan'daki sel felaketleri ve Çin'deki dondurucu soğukların ürünlere zarar vermesinin ardından geçtiğimiz Mart ayında pamuk fiyatları New York'ta 140 yılın zirvesine tırmandı. ABD'de iç savaştan bu yana en yüksek seviyeyi gören pamuk fiyatlarının, çiftçinin bu yıl rekor düzeyde ürün ekmesi nedeniyle önümüzdeki günlerde düşmesi bekleniyor.

Pamuk, tarım ürünleri arasında ileri ve geri bağlantılara sahip, yüksek katma değer ve istihdam yaratan, tarım – sanayii bütünleşmesinde öncü rol oynayan, dünya tarım ticaretinin başta gelen tartışma konusu olmuş önemli bir üründür.

Yetiştirilmesi için gereksinim duyduğu ekolojik koşulların getirdiği sınırlamalar nedeniyle dünya pamuk üretiminin % 80'i, içlerinde Türkiye'nin de bulunduğu az sayıda ülke tarafından gerçekleştirilmektedir.

Dünyada pamuk üretim alanların en geniş olduğu ülke Hindistan'dır. Ardından sırasıyla Çin, ABD, Pakistan, Özbekistan ve Brezilya gelmektedir.

Tablo 1 - Dünya Pamuk Ekim Alanları (Bin Ha)

Ülkeler	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09*	2009/10**	2010/11**
Hindistan	7.830	8.786	8.677	9.144	9.439	9.373	10.120	10.575
Çin	5.423	6.261	5.698	6.199	6.317	6.317	5.419	5.527
ABD	4.858	5.284	5.586	5.152	4.245	3.063	3.112	3.863
Pakistan	2.989	3.229	3.100	3.075	3.055	2.850	3.110	3.265
Özbekistan	1.394	1.419	1.432	1.432	1.450	1.391	1.317	1.330
Brezilya	1.100	1.179	856	1.097	1.077	840	836	961
Türkmenistan	550	550	600	600	642	674	607	667
Burkina Faso	459	566	646	716	407	466	420	462
Arjantin	255	375	305	400	304	285	430	452
Zimbabve	330	320	320	400	308	375	340	391
Tanzanya	459	471	245	409	450	400	348	366
Türkiye	725	698	600	630	500	365	280	364
Myanmar	270	290	284	310	310	310	310	310
Diğer	5.772	6.370	5.988	5.126	4.332	3.947	3.644	4.147
DÜNYA	32.414	35.798	34.337	34.690	32.836	30.656	30.293	32.680

Kaynak: ICAC - (*) Tahmin, (**) Projeksiyon

Dünyada en çok pamuk üreten ilk 7 ülke sırasıyla Çin, Hindistan, ABD, Pakistan, Brezilya, Özbekistan ve Türkiye'dir.

Tablo 2 - Dünya Pamuk Üretimi (1000 Ton-Lif)

ÜLKELER	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11(*)
ÇİN	7,729	8,056	7,991	7,076	7,185
HİNDİSTAN	4,746	5,225	4,921	5,117	5,443
ABD	4,700	4,182	2,790	2,654	3,636
PAKİSTAN	2,155	1,938	1,960	2,155	2,286
BREZİLYA	1,524	1,602	1,193	1,252	1,481
ÖZBEKİSTAN	1,165	1,165	1,002	871	1,002
TÜRKİYE	849	675	457	380	488
AVUSTRALYA	294	139	327	348	479
DİĞER	4,258	3,830	3,218	2,930	3,379
TOPLAM	26,573	26,138	23,400	22,403	24,891

Kaynak: USDA - (*) Tahmin

Avustralya ve İsrail'den sonra en yüksek verim değerlerine sahip üçüncü ülke olan Türkiye, ekim alanı açısından sekizinci, tüketimde dördüncü ve dışarıda ikinci sıradadır. Ayrıca GDO'suz pamuk üretimi yapan ülkeler değerlendirildiğinde Türkiye, bu alanda en verimli pamuk üretimi gerçekleştiren ülkedir. Ancak 2009/10 sezonunda ülkemizde pamuk ekim alanları azalmış ve Türkiye 13. sıraya gerilemiştir.

Tablo 3 - Dünya Kütlü Pamuk Verimleri (Ton/Ha)

ÜLKELER	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10*	2010/11*
AVUSTRALYA	4,3	4,9	4,5	4,4	4,8	4,4	4,8
İSRAİL	4,5	3,7	4,3	4,3	4,3	4,4	4,4
TÜRKİYE	3,8	4,1	4,3	4,3	3,7	4,1	4,1
BREZİLYA	3,3	2,9	3,2	3,7	3,8	3,7	3,8
SURİYE	4,3	4,3	3,2	3,7	3,7	3,3	3,3
ÇİN	3,3	3,4	3,5	3,9	3,9	3,3	3,3
MEKSİKA	3,5	3,1	3,9	3,5	3,7	3,3	3,1
VENEZUELLA	1,3	1,3	1	1,3	1,2	3	3
TUNUS	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	2,7	2,7
BULGARİSTAN	1,1	1,1	1	0,9	0,9	2,7	2,7
GÜNEY AFRİKA	2,1	2,5	2,2	2,7	1,9	2	2,4
YUNANİSTAN	3,1	3,4	2,8	3,3	2,8	2	2,4
ABD	2,4	2,3	2,3	2,4	2,2	2,1	2,3
KOLOMBİYA	1,8	1,7	1,7	2,3	1,7	2	2
MISIR	2,6	2	2,4	2,3	2,3	2	2
PERU	2,1	2,2	2,3	2,4	2,4	2,4	2,5
DÜNYA	2	2	2	2,2	2,1	1,8	1,9

Kaynak: FAO- Tarım ve Köyişleri Bakanlığı- (*) Tahmin

Türkiye'de pamuk tarımı genelde Ege Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Çukurova ve Antalya yörelerinde yapılmaktadır. Lif pamuk üretiminin yaklaşık %50'si Güneydoğu Anadolu Bölgesinde, %28'i Ege Bölgesinde, %21'i Çukurova'da ve %1'i Antalya yöresinde gerçekleştirilmektedir.

Tablo 4 - Türkiye Pamuk Ekim Alanı, Kütlü Pamuk Üretim Miktarı ve Verimi

YILLAR	EKİM ALANI(ha)	ÜRETİM (ton)			VERİM (kg/ha)		
		Kütlü	Lif	Çiğit	Kütlü	Lif	Çiğit
2002	721.077	2.541.832	988.120	1.457.122	3.530	1370	2020
2003	637.329	2.345.734	919.531	1.337.065	3.680	1440	2100
2004	640.045	2.455.071	935.928	1.425.850	3.840	1460	2230
2005	546.880	2.240.000	863.700	1.291.180	4.100	1580	2360
2006	590.700	2.550.000	976.540	1.476.556	4.320	1666	2500
2007	530.253	2.275.000	867.716	1.320.831	4.290	1640	2490
2008	495.000	1.820.000	673.400	1.077.440	3.680	1360	2180
2009	420.000	1.725.000	638.250	1.021.200	4.110	1520	2430

Kaynak: TUIK

Ancak tablodan da görülebileceği üzere Türkiye pamuk üretimi son yıllarda çok büyük bir kan kaybına uğramıştır. Örneğin dünyanın en kaliteli pamuklarının yetiştirildiği Ege Bölgesi'nde 2000'li yılların başlarında 300 bin ton seviyelerinde olan üretim, 2009/10 sezonunda 75 bin ton seviyelerine inmiştir. Üretim maliyetlerinin yüksek, destekleme primi ve fiyatların düşük olması, ABD gibi ülkelerin uyguladığı politikalar sonucu dünya fiyatlarıyla rekabet edilememesi nedeniyle pamuk ekim alanları başka ürünlere ayrılmış ve sonuçta pamuk üretimi kritik bir seviyeye gelmiştir. Türkiye bugün ihtiyacı olan pamuğun yalnızca yüzde 40'ını üretebilmekte, gerisini ise dışarıdan satın almak zorunda kalmaktadır.

Tablo 5 - Türkiye Üretim ve Tüketimi (1000 Ton/lif)

YIL	ÜRETİM	TÜKETİM	FARK	ÜRETİMİN TÜKETİMİ KARŞILAMA ORANI (%)
<u>2006/07</u>	849	1,589	-740	53
<u>2007/08</u>	675	1,350	-675	50
<u>2008/09</u>	457	1,110	-653	41
<u>2009/10</u>	380	1,219	-839	31
Ort.(*)	590	1,317	-727	44
<u>2010/11(**)</u>	488	1,197 (1.300***)	-709	40

Kaynak: FAS USDA-(*) Dört dönemin ortalama değerleri (**) Tahmin - (***) ITB Tahmin

Dünya pamuk ticaretinde net dışalımçı ve net dışsattımcı ülkelerin ayrışması da ilgi çekicidir. Buna göre; Çin, Türkiye, Bangladeş, Endonezya ve Pakistan net dışalımçı ülkeler iken; ABD, Hindistan, Özbekistan, Brezilya ve Avustralya net dışsattımcı ülkeler olarak öne çıkmaktadır.

Bu tablo, dünya genelindeki sınai kaydırmacılık sürecinde post – fordist üretim ilişkilerine yönelik sonuçlar ortaya koymaktadır. İşbölümü yeniden yapılandırılırken, eski mal ve hizmet üreticisi merkez ülkeler üretim işini çevre ülkelere transfer etmekte, kendileri küresel üretimin planlanması, yönlendirilmesi ve uluslararası eksende marka yaratma etkinliklerine yönelmektedirler.

DTÖ – Pamuk görüşmeleri

Pamuk, bu bağlamda Dünya Ticaret Örgütü'nün önemli tartışma başlıklarından birisidir. Özellikle DTÖ Cancun ve Hong Kong görüşmelerine pamuk damgasını vurmuştur.

Cancun'da, 4 Batı Afrika ülkesi temsilcisi, özetle şu görüşleri ileri sürmüştür; “Sizlerin dış ticaret doktrinimize göre Batı Afrika, pamuk ticaretinde karşılaştırmalı üstünlüğe sahiptir. Ne var ki, ABD'deki 25 bin pamuk çiftçisine 4 milyar dolara yakın sübvansiyon veriyorsunuz. Bu sübvansiyonlar sayesinde aslında pamuk ihraç etmemesi gereken bu çiftçiler, dünya piyasalarına pamuğu bizim maliyetlerimizin altında satıyorlar. Batı Afrika'da pamuktan geçimini sağlayan 10 milyon insan, bu yüzden yoksulluğa mahkûm oluyor. 2006'ya kadar pamuğa dönük tüm sübvansiyonlarınızı kaldırın ve bu arada pamuk fiyatlarındaki düşmeden dolayı bizim uğradığımız zararları tazmin edin. Bunları kabul etmezseniz, Konferansın diğer ve yeni konularda alacağı her karara karşı çıkacağız.”

Bu yaklaşım, görece demokratik bir karar alma mekanizmasına sahip DTÖ görüşmelerini tıkamış, Cancun Turu hiçbir karar alınmadan dağılmıştır.

Bu süreç, DTÖ kapsamında özellikle ABD ve AB'nin gümrük vergilerinde kapsamlı bir indirim talep eden yaklaşımı üzerine önemli bir tehdit oluşturmuş, hatta tarım ticaretinde yeniden ikili anlaşmalar yaklaşımına dönülebileceği teorileri ortaya atılmıştır.

Ne var ki “yeşil odalarda” geri kalmış – az gelişmiş ülke temsilcileri ile yürütülen ve tehdit ve teşvikin birlikte gündeme getirildiği diplomasi çalışmaları, sözü edilen blokta önemli kırılmalar yaratmıştır.

2005 yılı DTÖ görüşmeleri, 13 – 18 Aralık 2005 tarihlerinde Hong Kong’da yapılmıştır. Tarımın geneli ile ilgili bir niyet bildiriminden öteye gitmeyen ve Cenevre görüşmelerine konuyu erteleyen Hong Kong Turu’nda şu kararlar alınmıştır:

“Gelişmiş ülkeler tarafından sağlanan ihracat sübvansiyonları 2006 yılı sonu itibariyle kaldırılacaktır. Gelişmiş ülkeler, en az gelişmiş ülkelerin pamuk dışsatımına, uygulama döneminin başlamasından itibaren tarifesiz ve kotasız pazara giriş olanağı tanıyacaklardır. Pamuk için verilen iç destekler ise, tarım müzakerelerinde belirlenecek genel indirimde göre daha yüksek oranlı ve daha kısa süreli bir indirime tabi tutulacaktır.”

Bu kapsamda AB önerinin sübvansiyonların kaldırılmasıyla ilgili ticari hükümlerine destek vermiştir. ABD ise, pamuk üretiminde ortaya çıkan olumsuz durumun sadece sübvansiyonların sonucu olmadığını savunarak, soruna gerçek bir çözüm bulunmak isteniyorsa, pamuk, sentetik iplikler ve son ürünleri bir bütün olarak ele alıp, sübvansiyonlar da dahil olmak üzere, tarifeler ve tarife dışı engellerin birlikte kaldırılması gerektiğini ifade etmiştir.

Sonuç olarak, ülkelerin kendi üreticilerine vermiş oldukları destekler arasındaki ciddi farklılıklar ortadan kalkmamıştır. Süreç, gelişmiş ülkeler lehine ve gelişmekte olan ülkelerin aleyhine işlemiştir.

Özellikle, ABD, Yunanistan ve İspanya gibi gelişmiş ülkeler kendi pamuk üreticilerine çok ciddi destek sağlamaktadırlar. Bu ülkelerden ABD, 50-60 Cent/Lb (Menphis) seviyelerinde olan pamuk fiyatlarının %45’i, Yunanistan %110’u, İspanya %140’ı kadar üreticisine destek vermektedir.

Öte yandan, DTÖ Anlaşmazlıkların Halli kapsamında ABD ile Brezilya arasında devam eden ve ABD tarafından pamuk üreticilerine sağlanan iç destekler ve ihracat sübvansiyonlarını konu edinen dava ABD aleyhine sonuçlanmış ve DTÖ ABD’nin Brezilya pamuk üreticilerinin zararını karşılamasına karar vermiştir. Dava sonucu olarak iç destek ve sübvansiyonların azaltılmasının dünya pamuk fiyatlarını daha da yükseltebileceği tahmin edilmektedir.

Pamuk fiyatları rekor seviyede

Son yıllarda dünya pamuk üretiminin ve stoklarının gerilemesi fiyatlar üzerinde yukarı yönlü bir hareket başlatmıştır. Pakistan ve Hindistan’daki zorlu hava koşulları ve Çin’in pamuk hasadından daha az ürün elde etmesinin ardından ise 2011 yılında dünya pamuk fiyatları, son 140 yılın en yüksek seviyesine çıkmıştır. Pamukta, 1870’li yıllardaki Amerikan İç Savaşı’ndan beri en yüksek fiyat görülmüştür (Amerikan İç Savaşı sırasında ablukalar nedeniyle, güney eyaletlerinden pamuk satışının yapılamaması fiyatları yükseltmişti). Pamuk kıtlığı olacağı kaygısıyla, fabrikalar fiyatı ne olursa olsun pamuk almaya başlamış ve bu da dünyada ihracatın patlama yapmasına neden olmuştur.

Türkiye’de geçmişte “beyaz altın” olarak nitelenen pamuk, fiyatların yükselmesiyle uzun yıllardan sonra ilk kez Türk çiftçisini memnun etmiştir. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de üretici tekrar pamuğa yönelmiştir. 2010/11 döneminde Türkiye pamuk üretiminin yüzde 30 oranında artabileceği dile getirilmektedir. Üretimin artmasıyla birlikte pamuk ithalatı da azalacaktır.

2010/11 döneminde dünyada da pamuk üretiminin artarak 25 milyon tona ulaşması beklenmektedir. Üretimin artması ve ihtiyaç duyulan pamuk miktarının karşılanmasıyla, fiyatlardaki artış da sona erecektir.

NBŞ SAĞLIĞIMIZI TEHDİT EDİYOR

UZMANLAR KOTANIN DÜŞÜRÜLMESİ VE NBŞ KULLANIMININ ETİKETLERDE BELİRTİLMESİ GEREKTİĞİNİ VURGULUYORLAR...

Son yıllarda bisküviden her türlü çikolataya, meşrubattan soslara ve hatta baklava şerbetine kadar birçok üründe kullanılan Nişasta Bazlı Şeker (NBŞ) sağlığımızı ciddi biçimde tehdit ederken uzmanlar, Türkiye'nin uyguladığı yüksek NBŞ kotasının düşürülmesi ve NBŞ'li gıdalara etiket zorunluluğu getirilmesi gerektiğini bildiriyorlar. **İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Kenan DEMİRKOL**, Amerika'da NBŞ'lerin kullanılmaya başlandığı son 30 yılda alkol dışında karaciğer yağlanmasıyla ilgili karaciğer kanserinin 3 kat arttığına dikkat çekerek, "Ülkemizde her bir bireyin tüketmek zorunda kaldığı NBŞ, Avrupa'da her bir bireyin tükettiğinden 7 kat fazladır. Giderek daha sağlıksız bir toplum haline geliyoruz. Uluslararası şirketler para kazanacak diye Türkiye Cumhuriyeti her yıl, fazla ya da yanlış şeker kullanımı yani NBŞ'ye bağlı olarak oluşan hastalıkların tedavisi için 10 milyar dolar para harcıyor" diye konuşuyor.

İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Kenan DEMİRKOL, Tarım ve Mühendislik Dergimizin NBŞ konusundaki sorularını şöyle yanıtladı:

- Nişasta bazlı şekeri (NBŞ) tanımlar mısınız...

- NBŞ, nişastadan zengin her türlü bitkiden elde edilen bir şekerdir. Yani bu patates olabilir, mısır olabilir, buğday dahi olabilir. Mısır fotosentezi en düzgün kullanan bitkilerden biridir. Yani aldığı güneş enerjisini en çok biyolojik maddeye dönüştürebilen bitkilerden biridir ki, buğday böyle değildir. Dolayısıyla 1 hektar mısırdan aldığımız nişasta, 1 hektar buğdaydan aldığımızdan çok daha fazladır. O nedenle dünya ağırlıklı olarak NBŞ'yi mısır nişastasından üretir. Nişasta binlerce glikoz molekülünün bir araya gelmesinden oluşan bir maddedir. Siz kimyasal olarak nişastayı parçalarsanız glikoz elde edersiniz. Mısır şurubu olarak adlandırılan da aslında glikoz şurubudur. Fakat glikozun tatlılık derecesi düşük olduğu için enzimatik yöntemle glikozun bir bölümünü früktoza dönüştürürseniz, normal pancar şekerinden elde ettiğimiz tatlılığa yakın bir şeker elde edersiniz. Bu enzimatik dönüşüm 1967'lerde bir Japon tarafından bulundu ve Amerika bu keşiften çok mutlu oldu. Çünkü dünya mısır üretiminin yüzde 40'ı Amerika'da olduğu için sürekli mısırımı değerlendirebilecek alanlar arıyordu. Mesela mısır özü yağı bu gayretle dünya piyasalarına çıkmıştır. Sonuçta 1970'li yılların ortasından itibaren Amerika'da giderek daha fazla oranda mısırdan elde edilen bu früktoz glikoz karışımı kullanılmaya başlandı.

- NBŞ'ler neden zararlı?

- Normal şekerde pancar veya kamışta da hem früktoz hem glikoz vardır ama bunlar birbirine kimyasal olarak bağlıdır, birbirine kenetlenmiştir. Halbuki früktozdan zengin mısır şurubunda glikoz ayrı bir molekül, früktoz ayrı bir molekül olarak bulunur. İşte bütün sorun buradan kaynaklanıyor. NBŞ üreticileri, "Normal toz şekerde de aynı miktarda früktoz var. Bende de aynı miktarda var, ne farkı var ki" diyor. Ama öyle değil. Biz şeker yediğimiz zaman ince bağırsağımızda, früktoz glikozdan ayrışır ve ayrı ayrı mekanizmalarla emilir. Halbuki o çözülmüş durumda olduğundan çok daha hızlı emilir ve çok daha hızlı bir yağlanma oluşur vücutta. Ve bu hayvan deneyleriyle de kanıtlanmıştır. Hayvan deneyinde ve insanlar üzerinde yapılan araştırmalarda eş kaloriye, früktozdan zengin mısır şurubunun sakarozaya göre yaklaşık yüzde 50 oranında daha fazla karın tipi şişmanlık yarattığı saptanmıştır. Karın tipi şişmanlık çok önemlidir. Bir kere bağırsakların çevresinde karın içinde mevcut olan yağlar aynı zamanda bazı hormonlar da üretir ve bu hormonlar örneğin kadınlarda meme kanserinin daha kolay gelişmesine neden olur. Diğer taraftan bu hormonlar insanların şeker hastası olmasını da kolaylaştırır. Ayrıca 3 saatlik bir açlıktan sonra kadında veya 4 saatlik bir açlıktan sonra erkekte, karın yağ hücrelerinde depolanmış olan trigliserit dolaşıma katılır, enerji versin diye. Ama bu ilk önce karaciğere uğrar. Karaciğer vücudumuzun kimya fabrikası olduğu için ve hammaddeyi sağlayan da besin, dolayısıyla sindirim sistemi olduğu için bu çok mantıklı bir şey. Oradan gelen bütün kan ilk önce karaciğere uğrar ve ne yazık ki sindirim sistemi bölgesinden gelen yağlar da karaciğere uğrar ve karaciğer yağlanması neden olur. Bugün Amerika'da bu şekerlerin kullanılmaya başlandığı 75'li yıllardan 2005'e kadar geçen 30 yıl içinde alkol dışında karaciğer yağlanmasıyla ilgili gelişen karaciğer kanserinde 3 kat artış var.

- Bu artış sadece NBŞ'den kaynaklanmıştır diyebilir miyiz?

- Bunu kesinlikle diyemeyiz. Diğer besinleri hafife almış oluruz ama çok önemli bir katkısı olduğu kesin. Biz diğer besinlerle yaptığımız hatanın yarısı kadar hatayı şekerde yapmış oluyoruz. Çok fazla şeker yemek de bunlara yol açabilir. Ama şu önemli. Belli bir tatlılıkta bisküvi yiyorsunuz, bu bisküviyi daha tatlı olursa sevmesiniz, daha az şekerli olursa da sevmesiniz. Şimdi bu bisküvi normal şekerle tatlandırıldığında 1 birim şişmanlık yaratıyorsa, aynı tatlılığı elde etmek için kullandığımız NBŞ 1.5 birim şişmanlık yaratıyor. Dolayısıyla da yüzde 50 daha fazla bir riske maruz kalıyorsunuz.

- Peki NBŞ'nin zararlarını ortaya koyan araştırmalar nasıl bir etki yarattı?

- Amerika'da yapılmış bir hayvan deneyinin sonuçlarının 2009 yılında yayınlanmasının ardından Amerika'da mısır şurubu kullanımında ciddi azalmalar başladı. Hala çok yüksek oranda kullanıyorlar ama yüzde 10-15 düzeyinde azalma oldu ve trend aşağıya doğru iniyor. Bunun üzerine üretici firmalar çok daha agresif bir dış yatırım projesi gütmeye başladılar. Kendi ülkeleri içindeki yatırımlar azalınca dış piyasalara daha fazla açılma ve daha fazla üretme talepleri doğdu. O yüzden de işte Türkiye'de 2001 yılında yüzde 10 gibi bir kota konuldu. Halbuki AB ortalamalarına bakarsanız kota yüzde 2 dolayındadır. Bazı ülkelerde sıfırdır kota, pancarı hiç olmayan bazı Avrupa ülkeleri var, oralarda daha yüksek ama AB 27 ülke ortalaması aşağı yukarı yüzde 2 dolayındadır.

- Zararlarını bildikleri için mi kotayı düşük tutuyorlar?

- Zararını bildiklerinden ziyade çiftçisini koruma amaçlı. Ama yıllar içinde zararı daha iyi anlaşıldıkça o da bir faktör olacaktır. Bildiğiniz gibi AB 2006 yılında bir şeker reformu yaptı. Türkiye'nin öntümüzdeki dönemde şeker konusunda yaşayacağı sorunları daha iyi anlayabilmek için bu reformun nedenlerine bir göz atmalıyız. AB, dünya şeker fiyatının yaklaşık 2 katına şekeri mal ediyordu. Çok yüksek düzeyde pancar fiyatı ödeyerek bunu sağlıyordu ama şeker fazlalığı ortaya çıkmıştı ve Dünya Ticaret Örgütü devlet tarafından desteklenen üretimlerin, üretilmiş bir malın ihracatını yasakladığı için Avustralya, Tayland ve Brezilya'nın şikayeti sonucu AB'yi sübvansiyone şekeri ihraç etmekten dolayı mahkum etti. Bunun üzerine aşağı yukarı 3 milyon ton fazlalık veren AB şeker üretimini kısıtlamak ve üretim maliyetini de düşürmek zorunda kaldı. Bu da şuradan kaynaklandı. AB yine DTÖ'nün kısmen baskılarıyla 2001 yılında en az gelişmiş 48 ülke ve Hindistan'a ödün vermek zorunda kaldı ve bu ülkelerden AB'ye her türlü ihracatın 0 gümrük bedeliyle yapılması kararı alındı. Bu karar da 2009'da yürürlüğe girecekti. Şimdi bu 48 ülke ve Hindistan'da şeker üretimi var. Bu şeker hem kamış şekeri ucuz, hem de hiçbir koruyucu vergi olmadan AB'ye gireceği için, AB'deki o yüksek şeker maliyetinin çok altında bir ücretle geleceği için bütün şeker üretimi iflas edecekti. O yüzden bir reform yapma ihtiyacı duydular. Sübvansiyone fazla şekeri üretmemek ve fiyatı düşürüp, 0 gümrük ile yapılacak ithalatın önüne geçebilmek için. Bu çerçevede yaklaşık 6.5 milyar avro tazminat ödeyerek pancar üretim maliyeti yüksek bölgelerde teşviklerle üretimin durdurulmasını ve kotanın iade edilmesini sağladılar. Aynı şeyi maliyeti yüksek eskimiş teknolojiye sahip şeker fabrikaları için de yaptılar.

- Oysa Türkiye'de böyle bir tazminat ödemesi yapılmadı...

- Evet Türkiye'de 2001'de çıkan Şeker Yasası'ndan sonra aşağı yukarı 100 bin çiftçi ailesi pancar üretiminden yoksun kaldı ama hiç kimse bunlara tazminat ödemedi. Bu bir kere çok büyük bir haksızlıktı. Sonuçta Avrupa Birliği 650 avroya yakın olan 1 ton şeker fiyatını, 404 avroya çekebildi. Dolayısıyla şu anda dünya şeker fiyatları bunun üzerinde olduğu için hiç kimse Avrupa'ya şeker ihraç edemiyor.

Şimdi gelelim Türkiye'ye. Türkiye şeker fabrikalarını yenilemezse, teknolojisini yenilemezse, çiftçiye ciddi şekilde destek vermezse, mevcut üretim modeliyle AB'ye üye olduğu gün yüksek maliyet nedeniyle tek bir kök pancar bile üretmeyecek hale gelir. Çünkü Türkiye de 48 ülke ve Hindistan'a yönelik 0 gümrük uygulamasına dahil olacak ve oradan gelecek ucuz şeker Türkiye şekerini öldürecektir.

Şu anda şeker üzerinde % 135 bir koruma vergisi var. Bırakın AB'ye üye olmayı, yarın bir gün DTÖ çok kolay bir şekilde koruma vergilerinin kaldırılmasını da talep edebilir. Biz Türkiye'de bütün pancar ekiminin sulu tarıma geçmesi ve verimliliğin yükseltilmesi için pancar üreticisine destek vermezsek, yarın öbür gün dünya ile rekabet etme şansını kaybederiz.

- Şeker sektörüyle çok yakından ilgiliniyorsunuz öyle değil mi?

- Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan beri şeker var. 1925'te iki fabrikanın ilk temeli atıldı. İlk cumhuriyet kurulduğunda liberal ekonomi hakimdi. Sonra tam bir devletçilik hakim oldu. Menderes'in ilk 4 yılı yine liberal ekonomi geldi, sonra karma ekonomik model uygulandı. 1960'tan itibaren yine devletçiliğin daha ağır bastığı bir karma ekonomik model oldu. 1880'de Özal ile neoliberalizm geldi ve bütün bu dönemlerde şeker fabrikaları Türkiye'nin sosyal ve ekonomik kalkınması için bir motor olarak görüldü. Ancak 1999 stand by anlaşması ve 2001 Şeker Yasası ile bu süreç dış baskıyla kırıldı.

Peki bu neden yapıldı? Türkiye'yi batıran şeker miydi de, ülkeyi kurtarmak için şekerden vazgeçelim, NBŞ'ye geçelim. Türkiye AB

Komisyonu verilerine göre 2000 yılında 600 bin ton şeker ihracatı ile dünyanın 8. büyük şeker ihracatçısı idi. O dönemde en büyük ithalatçı, 5.5 milyon ton ithalatla Rusya'ydı. Dünya şeker tröstleri Türkiye Rus pazarını keşfeder de oraya yönelik ihracatını artırırsa biz zarar görürüz mantığıyla bu Şeker Yasası'nı çıkarttı.

- Şeker fabrikalarının zarar ettiği öne sürüldü...

- Reel bir görev zararı yoktur. 600 bin ton şeker dünya şeker fiyatı üzerinden ihraç edilmiştir. O dönemde Türkiye içindeki maliyeti ton başına 600 dolarken, ihracat fiyatımız 300 dolardı. Dolayısıyla biz her ton ihraç ettiğimizde 300 dolar zarar ettik. Bu düz matematik fakat mesela 1 ton şekeri üretmek için 7 ton pancara ihtiyaç var. Ama bu pancarın melasından yaş maya üretildiğinde o melastan üretilen yaş mayanın ihracat bedeli ilave edildiğinde o ton başına 300 dolardan 100 doları mayadan düşürüyorsunuz. Kalıyor 200. Hayvan yemi olarak kullandığımız posa, vs. yi de düşüttüğümüz zaman, pancar ektiğinizde ertesi sene tahılın yüzde 20 daha fazla verim verdiğini de hesaba katarsanız, hesap başa baş geliyor. Dolayısıyla şeker fabrikaları hiçbir zaman reel bir görev zararı yaratmamıştır. Ayrıca sosyal devlet insanlara istihdam alanı yaratmakla yükümlüdür. Fransa aptal mı, ülke içinde kullandığı şeker miktarı 2 milyon ton, ürettiği şeker miktarı 4 milyon ton. AB şeker reformu öncesinde yıllarca böyleydi bu. Fazlasını yurtdışına yarı fiyatına satıyordu ama sosyal devleti koruyordu bu sayede. Ülke içinde sattığı şekere 5 cent ilave fiyat koyuyordu. Onunla onu zaten örtüyordu.

1930'lu yıllarda kurulan şeker fabrikalarının tenis kortu olduğunu biliyor muydunuz. Her bir şeker fabrikasının yanında bir okul olduğunu biliyor musunuz. En son 2010-2011 Türkiye Kupası Play-Off'a kalan 18 takımın 2 tanesi şeker fabrikalarına bağlı futbol takımlarıydı, hala bu çağda bile. Ve biz kalkıyoruz şimdi şeker fabrikalarını kapatmak istiyoruz.

80 yıllık tarihimiz boyunca hep şeker ile kalkınmışken, yöredeki tarım çiftçiye şeker üzerinden öğretilmişken, biz omurgamızı kırmaya çalışıyoruz.

- Türkiye'de NBS kullanımı neden bu kadar yüksek?

- Ülkemizde her bir bireyin tüketmek zorunda kaldığı NBS, Avrupa'da her bir bireyin tükettiğinden 7 kat fazla. Şimdi AB insanı aptal mı? Başka ülkeleri kendi devletlerinin de yardımıyla sömüren emperyalist şirketlerin oyunu bu.

- NBS'ler hangi ürünlerde bulunuyor?

- Her üründe var. Yani siz bugün bir hamburger ekmeği yediğiniz zaman bile onun içinde NBS olma olasılığı var. Bütün soslarda, ketçaplarda, çikolata, gofret, bisküvi, dondurma, hatta baklava şerbetinde bile NBS bulunuyor. Sadece daha ucuz olduğu için değil daha taze kalmasını sağladığı ve şekeri eritmek için enerji gerekeceği için de NBS kullanıyorlar.

-Tükettiğimiz ürünlerde NBS olup olmadığını nasıl anlayacağız?

- Hiçbir şekilde anlayamazsınız. Çünkü Türkiye'deki gıda yasasına göre bunların tümü şeker sınıfına girdiği için üretici etiketine şeker yazsa yeterli oluyor. Hangi şeker olduğunu belirtme zorunluluğu yok. Tüketici hakları açısından, tüketicilerin özgür karar alabilme haklarını ellerinden almamak için hangi şeker kullanıldığının yazılması şartını yasada getirmek zorundayız.

- O halde ne yapabiliriz?

-Burada annelerimize büyük görevler düşüyor. Çocukların gönlü zaman zaman tatlı bir şey istiyorsa, al evladım şu parayı bakkaldan bir şey al demeyip, evde onlara kek, bisküvi yapma alışkanlığına geri dönmek zorundayız. Bütün toz ve kesme şekerler, normal pancar şekeridir. Oralarda NBS olma riski yok. Onları kullanacağız. Aksi belirtilmediği sürece bütün meşrubatlarda, bütün dondurmalarda ve tatlı yiyeceklerde NBS olma olasılığı çok yüksek.

- NBS'ler gelecekte ne tür sağlık sorunlarına yol açabilir?

- Sağlık Bakanlığı'nın yaptığı araştırmalara göre çok hızlı şişmanlayan ve şişmanlık hastalığının giderek arttığı bir ülkemiz. Şişmanlık eşittir şeker hastalığı, eşittir kalp hastalığı, damar hastalığı, dolayısıyla eşittir inme. Giderek daha sağlıksız bir toplum haline geliyoruz. Bir de bunun ekonomik boyutu var. Buradan dolayı ortaya çıkan kronik hastalıkların tedavisi için de her yıl milyarlarca dolar para harcıyoruz. Bir hesap yaptım Türkiye'de kronik hastalıkların yıllık maliyeti 15 milyar dolar. Bu son 3 yıl içinde 20 milyar doları buldu. Bu 20 milyar doların yarısı şekeri fazla kullanmaya ve yanlış kullanmaya yani NBS'ye bağlı olarak oluşan kronik hastalıklardır. Yani uluslararası şirketler para kazanacak diye Türkiye cumhuriyeti devleti oradan oluşan hastalıkların tedavisi için 10 milyar dolar para harcıyor.

- Bu konuda nasıl bir devlet politikası izlenmeli?

- NBS'lere yönelik yüzde 10 olan ve Bakanlar Kurulu kararıyla yüzde 15'e çıkarılan kotanın AB düzeyine geri çekilmesi gerekir. Biz AB düzeyinde bir siyaset güdüyorsak, insanlarımızın sağlığını da o oranda korumak yükümlüğünde olduğumuzun bilincine varmalıyız. NBS kotası yüzde 2'lerde olmalı. Büyük bir pancar üreticisi olan Fransa'da kota 0. İngiltere'de 0. Almanya'da %1.5. İngiltere ciddi bir pancar üreticisi olmadığı halde 0. Ama Fransa eskiden NBS'ye kota vermişti. Bu yeniden yapılanma döneminde vazgeçtim dedi. NBS için daha önce sahip olduğu kotayı pancara devretti.

- NBS ve GDO'lar arasındaki ilişkiden bahsedebilir misiniz?

- GDO NBS'lerin içinde de var. Ülke mısırı eksik geldiğinde ithal mısırla NBS üretiliyor ve ithal mısır GDO'lu oluyor. Biraz önce bahsetmiş olduğumuz enzimatik dönüşüm, yani glikozun früktoza dönüşümünde kullanılan enzimler, genetiği değiştirilmiş bakterilerden elde ediliyor. Yani GDO'lu enzim

onlar. Şimdi GDO, gerçekten insan sağlığı açısından çok çetrefilli bir konu. Bir kere çok şeyi henüz bilmiyoruz. Çünkü bütün bu ürünler patentli ürünler ve dünyanın şu anda en önemli kanunu, ticari şirketlere zarar vermeme kanunu. Basit bir örnek vereyim. Ben zehirli olduğunu bildiğim, araştırma sonucu ortaya koyduğum bir bebek mamasını deşifre ettiğimde şirket para cezası öder ama ben şirketin ismine zarar verdiğim için hapis yatarım. Yani bugün çocukları öldürmek şirkete zarar vermektense daha masum hale geldi. O nedenle biz patentli GDO ürünlerini araştırma imkanına sahip değiliz. Ancak şirket desteğiyle ve şirketin izniyle yapılabilmekte ve şirket aleyhine çıkan her türlü sonucu hemen örtbas edip yapılan araştırmanın da yayımlanmasını yasaklamakta. Dolayısıyla bizim yakın zamanda GDO'ların insan sağlığına zararlarını öğrenme şansımız yok.

Ancak son 30 yılda NBS'ler kullanıldığından beri alkol dışında karaciğer yağlanmasına bağlı karaciğer kanseri 3 kat artmıştır, bu bir epidemiyolojik çalışma sonucu elde edilen istatistik veridir. Aynı şekilde GDO'ların kullanılmaya başlandığından beri yani 1996'dan günümüze epidemiyolojik inceleme yaptığımızda ve Amerikan verilerini kullandığımızda hem erişkin, hem çocukluk çağı alerjilerinde 4 kat artış olduğu, bu alerjilere bağlı acil müdahale ve ölüm oranlarının çok yükseldiğini biliyoruz.

- Bu alanda hayvan deneyleri de yapıldı değil mi?

- Avusturya hükümeti, GDO'lu ürünlerin satılmasına izin vermeden önce ben bunların sağlık sakıncalarını araştırmak zorundayım dedi, şirket de o yüzden izin vermek zorunda kaldı ve yapılan 4 nesil hayvan deneyleri çalışmasında karaciğer yetersizliği, böbrek yetersizliği, ölü doğum oranında yükselme gibi çok vahim sonuçlar ortaya çıktı. AB GDO'ların ithalatını bir dönem tamamen yasakladı. AB'de GDO'lu tarım ise çok sınırlı olarak var. Şimdi

tamamen yasaklanma cihetine gidiliyor. Avrupa'daki toplam GDO ekim alanı 125 bin hektar ve bunun yaklaşık 100 bini İspanya'da, yani tek bir ülkede. Çoğu ülkede tamamen yasak, bunlardan biri de kontrollü şekilde Almanya. Avrupa Birliği'nde GDO tarımı ve bütün GDO ticareti ile ilgili merkezi karar Avrupa Komisyonundan çıkarken, Avrupa komisyonu bu kararı artık ülkelerin kendisinin vermesine izin vermek zorunda kaldı. Artık Avrupa Birliği ortak kararı değil, ülkelerin kararı geçerli olacak ve iyice yok olacak GDO Avrupa'dan.

Avusturya'da ise şöyle bir gelişme oldu. DTÖ ticareti yasaklamamızı yasaklıyor. Eroin ve silah dışında ticaretin yasaklanması mümkün değil. Dolayısıyla NBS ve GDO'ları biz ülkemize sokmayacağız deme şansınız yok bu sefer de siz ürününüzü ihraç edemiyorsunuz, yaptırım uygulanıyor size. Ama Avusturya'daki bütün büyük market zincirleri aralarında bir centilmenlik anlaşması yaptılar ve biz sokmayacağız raflarımıza dediler. Siz bakkalı zorlayamazsınız. Yasak getirilmesini engelleyebiliyorsunuz DTÖ olarak ama herhangi bir marketin, herhangi bir ürünü satmamasına bir şey yapamıyorsunuz. Dolayısıyla böyle bir centilmenlik anlaşmasının Türkiye'de de olması gerekir.

- Doğru beslenmek için ne yapmalıyız?

- Öncelikle şeker insan sağlığı için zorunlu bir madde değildir. Gıda maddesini insanın günlük, bedensel ve ruhsal yaşamı için gerekli bir madde olarak tanımlayabiliriz ama şekerin böyle bir biyolojik etkisi yok. Her ne kadar vücudun bazı organları enerji kaynağı olarak glikozu kullansa bile bunu insan bedeni yağdan, proteinlerden üretebiliyor. Dolayısıyla bizim dışarıdan şeker almamız gerekmiyor. Biz torunlarımızı sevindirmek için çikolata götürmemeliyiz. Veya çocuk ağlıyorsa emziğini şekerli suya batırmamalıyız. Çocuklarımızı doğduğu andan itibaren şeker tadına bu kadar alıştırmamalıyız. Bu her türlü şeker için geçerli. Ama ondan sonra bir de alıştığımız damak tadını elde etmek için NBS kullanırsak 1.5 kat daha fazla şişmanlayacağımızı ve bunun sonucunda kanser dahil birçok olumsuzlukların ortaya çıkabileceğini hesaba katmamız lazım.

NBS'yi tamamen dışladığımızı varsayalım. İnsan günde 30 gramdan fazla şeker yememeli hiçbir şekilde. Bu 8 kesme şeker eder. Buna meyvedeki şeker dahil. O yüzden diyelim ki kahvaltıda bir tatlı kaşığı bal yedik o halde 7 kesme şekeri hakkımız kaldı. 30 gram şeker, üzüm, incir, muz gibi çok tatlı meyvelerden 200 gram eder. Şeftali, portakal, elma, armut cinsinden bakarsak 300 gram eder, az şekerli vişne, çilek, erik gibiyse 400 gram eder. Bir kere çaya kahveye konulan şekerden ve rafine şekerden olabildiğince kaçınıp, hakkımızı meyve olarak kullanmayı tercih edeceğiz. Ama canımız çikolata istedi. O gün meyve yemeyip, çikolata yiyeceğiz. Ama toplamda günde 30 gramdan fazla şeker yememeye özen göstereceğiz.

Sebzeyi sınırsız yiyebiliriz. Et mutlaka yenilmeli, vejetaryenlik insan vücudu için sağlıklı bir beslenme değil. Ama ette yağ sorunu ortaya çıkıyor. 4 bacaklı hayvanların etlerini yediğimiz zaman ne yazık ki fazla miktarda damar sertliği yapıcı doymuş yağ asidi de alıyoruz. İşte buradaki sorun da orada yatıyor. Bu hayvan eğer yüzbinlerce yıldır alıştığı gibi yüzde 100 merada otlansa damar sertliği yapıcı doymuş yağ asitleri de çok az oluyor ve insana zarar vermiyor. O yüzden büyük büyük dedemiz tere yağ yediği halde 100 yaşına geldi. Ama biz 40'ında ölüyoruz tere yağ yersek. Aradaki fark hayvanın ne yediği ile ilgili. Eğer biz hayvana mısır silajı verirsek, endüstriyel yem verirsek veya başka nişasta ağırlıklı besinler verirsek bütün hayvanlarımız şeker hastası oluyor ve yağ asit bileşimi bozuluyor. Ben haftabaşında Diyarbakırdaydım. Geçmişten beri et ağırlıklı beslenen bir yöre. Geçmişinde hiç kalp hastalığı bilinmeyen o yörede şu anda 5 tane kalp cerrahisi yapılabilen hastane var ve hepse tıklım tıklım dolu...

Tüm kanserlerin yarısı hatalı beslenmeye bağlıdır. Sağlık Bakanlığı'nın sigaranın üstüne gittiği kadarının en az 3 katı kadar hatalı besin üzerine de gitmesi gerekiyor. Bütün dünyada sigara zaten kötüleniyor ve tütün üreticileri ya da sigara pazarlama şirketleri de gıdaya geçiyor. Ben her hafta ortalama 5 kanser ameliyatı yapıyorum. Benim gibi yapan binlerce doktor daha var. Ben cerrahım, insanlar kanser olmasın diye beslenmeyle uğraşıyorum. Bunun için ziraat mühendislerinin, çiftçilerin peşinde koşuyorum, onlarla işbirliği yapmaya çalışıyorum. Ben şuna inanıyorum, aslında Tarım Bakanlığı'nın adının Sağlık Bakanlığı olması gerekir çünkü bizim sağlığımızı kontrol eden yediklerimizdir.

SÜT FİYATLARI DÜŞÜYOR, YEM FİYATLARI HIZLA YÜKSELİYOR, ACİL TEDBİR ALINMALI*

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre; ülkemizde üretilen sütün yaklaşık %49'u sanayiye aktarılmakta ve mandıra denilen işletmelerde süt ve süt ürünlerine işlenmektedir. Geriye kalan kısmın %11'i mandıralar haricinde doğrudan işlenmeden satılmakta, bunun da büyük bir kısmı sokak sütü tabir edilen şekilde tüketime sunulmaktadır. Sütün %23'ü hanede süt ürünlerine işlenerek tüketilmekte, %6'sı hayvan beslemek amacıyla kullanılmakta, %9'u hanede içmek için tüketilmekte, %2'si ise ücretsiz olarak verilmektedir.

Görüldüğü üzere sütün sadece yarısına yakını sanayiden geçerek tüketicilere ulaşmaktadır.

Bilindiği üzere Ocak-Şubat-Mart 2010 tarihlerinde geçerli olan ve birkaç yerde belirlenen 0,85 TL çiğ süt litre taban fiyatları; "arz fazlalığı var, talep düşük, fiyatlar olması gerekenden fazla" gibi gerekçelerle, Mart ayından itibaren yani, sözleşme süresi dolmadan düşürülmüş, bu konuda üreticiye dayatma yapılması da doğal olarak üreticilerin tepkisini çekmiştir. Kamuoyunun da yakından takip ettiği üzere üreticiler, sanayiciye süt vermemeye kadar giden demokratik bir tepki ile bu olayı protesto etmiş ve fiyatların çok daha aşağılara düşmesini engellemişlerdir. Neticede fiyatlar 73-74 Krş bandında uzun süre kalmıştır.

Fakat bu yıl bu mazeretler biraz erken başlamış, ülkemizde birçok yerde sanayiciler aşağıda sıraladığımız ve geçmişte de yabancı olmadığımız gerekçelerle sütü bırakma faaliyetine girmişlerdir. Görüşme yaptığımız üretici örgütlerimiz günlük yaklaşık 250 tona yakın bir sütün bırakıldığını, sanayiciler tarafından alınmadığını belirtmekte, süt fiyatlarını daha da düşüreceklerini söylediklerini ifade etmektedirler.

Ülkemizde geçmişe dönüp bakıldığında sanayiciler tarafından;

- ▶ Elimizde stoklar birikti, depolarımızda yer yok,
- ▶ Marketler ödemelerde vade süresini 3-4 aya çıkarttı,
- ▶ Arz-talep dengesi değişti, tüketimde ciddi bir azalma yaşıyor,
- ▶ Ürün satışlarımız azaldı,
- ▶ Küresel mali kriz reel sektörü etkiler hale geldi

gibi gerekçelerle çiğ süt fiyatlarının düşürüldüğünü görebiliriz.

Görüldüğü gibi geçmişte de günümüzde de fiyat düşüşlerine karşı gösterilen gerekçelerin hiçbirisi üreticiden kaynaklanmamaktadır, fakat buna karşılık en büyük sıkıntıyı genelde üretici çekmektedir.

Türkiye'de yıllardır söz konusu gerekçelerle fiyatlar düşürülmekte, bu durum genelde sektörde geri dönüşümü zaman alan ciddi kayıplara neden olmaktadır. Buna mutlaka kalıcı bir çözüm bulunmalıdır. Ülke hayvancılığının kaybının, ülkenin kaybı olduğu unutulmamalıdır.

Ekonomik bir hayvancılık için 1 litre süt sattığımızda 1,5 litre yem alabilmeniz, gerekirken, birçok yerde üreticilerimiz bir kilo bile yem alamamaktadır. Çiftçilerimizin alım gücü her geçen gün düşmektedir

Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere süt fiyatları iller bazında değişkenlik göstermektedir. Üreticilerin örgütlü olduğu ve ihalelerin yapıldığı bölgelerde süt fiyatları yüksekken, örgütlülüğün az olduğu ve ihalelerin yapılmadığı bölgelerde fiyatlar nispeten düşük kalmaktadır.

Genel itibariyle yem fiyatlarının yükselmesine bağlı olarak süt/yem paritesinin yani alım gücünün birçok ilde 1'in altında olduğu görülmektedir. Bunda yem fiyatlarının ciddi oranda yükselmesinin etkisi olduğu da bir gerçektir. Şöyle bir baktığımızda 1 litre süt satan çiftçimizin; Adana, Osmaniye, Amasya, Aydın, Çankırı, Hatay, Isparta, Ödemiş, Kırıkkale ve Balıkesir gibi illerimizde 1 kilo bile yem alamadığı yani paritenin 1'in altında olduğu görülmektedir. Diğer illerimizde ise 1'e denk ya da 1'in çok az üzerindedir.

Bütün bunlarla birlikte süt fiyatlarında da düşüşler başlamıştır. Örneğin Adana, Osmaniye, Hatay ve Ödemiş gibi yerlerde düşen süt fiyatlarının diğer illeri de etkilemesinden, fiyat düşüşüne bağlı olarak paritenin daha da aşağılara düşmesi yani üreticilerimizin alım gücünün önemli oranda azalmasından endişe etmekteyiz. Nitekim sanayicilerin bazı bölgelerde süt bırakmasıyla bu yönde sinyaller alınmaya başlamıştır.

Ülkemizde en son bu durumla 2008 yılında karşılaşılıştır ve o dönemde gerekli tedbirler zamanında alınmadığı için 250 binden fazla süt hayvanı kesime gitmiş, neticesinde ülke şu an yaşanan et krizine girmiştir.

* TZOB Basın Açıklaması – 13.02.2011

Yani sütte krizin ilk sinyalleri alınmıştır, eğer gerekli tedbir alınmayacak olursa maalesef, yeni bir süt hayvanı katliamı kaçınılmaz olacaktır.

ZİRAAT ODALARINDAN ALINAN SÜT VE YEM FİYATLARI

Ziraat Odası	Şubat 2011 Süt Fiyatı	Yem Fiyatı	Süt/Yem Paritesi
Aksaray	76 Krş/litre	68 Krş/kg	1,11
Amasya	61 Krş/litre	64 Krş/ kg	0,95
Aydın	62,5 Krş/litre	70 Krş/ kg	0,89
Burdur	74,5 Krş/litre	74 Krş/ kg	1,00
Çankırı	62,5 Krş/litre	66 Krş/ kg	0,94
Denizli	74,5 Krş/litre	74 Krş/ kg	1,00
Gümüşhane	162,5 Krş/litre	60 Krş/ kg	1,04
Hatay	60 Krş/litre	76 Krş/ kg	0,78
Isparta	70 Krş/litre	75 Krş/ kg	0,93
Ödemiş	65 Krş/litre	66 Krş/ kg	0,98
Kırıkkale	64 Krş/litre	79 Krş/ kg	0,81
Edirne	73,5 Krş/litre	61 Krş/kg	1,20
Malkara	73,5 Krş/litre	65 Krş/kg	1,13
Çanakkale	73,5 Krş/litre	71 Krş/kg	1,03
Kırklareli	74,0 Krş/litre	63 Krş/kg	1,17
Balıkesir	72,5 Krş/litre	80 Krş/kg	0,90
Adana	50 Krş/litre	70 Krş/kg	0,71
Osmaniye	50 Krş/litre	70 Krş/kg	0,71

Türkiye, süt fiyat düşüşleri nedeniyle yakın zamanda yaşanan acı tecrübeden ders çıkarmak durumundadır.

2008 yılının son aylarında başlayan ve 2009 ortalarına kadar devam eden süt fiyatlarındaki düşüşler, bilindiği üzere ülkemize çok büyük bir bedele mal olmuştur. Bu dönemde süt fiyatları üretimin en düşük olduğu dönemlerde düşürülmüş, yem fiyatlarının aşırı yükselmesi neticesinde maliyet baskısına dayanamayan üreticiler binlerce damızlık hayvanı kasaba göndermek zorunda kalmış, birçok yatırım atıl duruma düşmüş, birçok üretici de üretimi terk etmiştir. Sonuçta bütün bu yaşananlar et üretimini de etkilemiş, yükselen et fiyatları nedeniyle kamuoyu uzun süre kırmızı et sektörünü tartışmıştır.

Bir sığır doğduktan sonra, en az 2 yılda süt verebilir hale gelebildiğinden, kesime sevk edilen her damızlık hayvanın en az iki yıllık bir emeğin yok olması anlamına geldiği unutulmamalıdır.

Bir sığır doğduktan sonra süt verebilir hale en az 2 yılda gelebilmektedir. Yani bugün kesilen her damızlık hayvanın yerine yenisini ikame etmek için ya 2 yıl bekleyeceksiniz ya da ciddi paralar ödeyerek yenisini ithalata dışarıdan getireceksiniz (kaldı ki, bir çiftçi elindeki kaliteli hayvanları satmak istemez, o nedenle ithal edilen hayvanların çok kaliteli olduğunu söylemek çok da inandırıcı değildir).

O yüzden ülke olarak eldeki damızlıkların iyi bir şekilde korunması, ıslah çalışmaları ile verim seviyelerinin yükseltilmesi, bunların yok pahasına elden çıkarılmasını engelleyici tedbirlerin alınması gerekmektedir.

2008-2009 yılları arasında süt piyasasındaki fiyat düşüşü yaklaşık 250 binden fazla hayvanın kesime sevk edilmesine neden olmuştur. O dönemde karkas kesim fiyatlarının düşük olması bu sayının daha da artmasını engellemiştir. Bugün bir hesap yapılacak olursa, bir damızlık hayvanın ortalama fiyatının 4.000 TL/baş olduğu düşünülürse, 250.000 baş hayvanın bedeli yaklaşık 1 milyar TL'ye (670 milyon \$) tekabül etmektedir.

Bugün damızlık bir hayvanın fiyatının ülke içinde en az 7.500-8.000 TL, ülke dışında ise en az 6.000 Dolar ile 3.250 Avro arasında değiştiği düşünüldüğünde olası bir kesimin ülkeye zararının çok

daha büyük meblağlara ulaşacağını söylemek yanlış bir ifade olmayacaktır.

Fiyat düşüşlerine gerekçe gösterilen süt arz fazlalığı gelişmiş birçok ülkede de yaşanmaktadır. Aramızdaki tek fark, onların piyasasına Devlet tarafından müdahale ediliyor olmasıdır.

Türkiye'de 2010 yılı itibarıyla yaklaşık **6 milyon** ton süt sanayiye aktarılmıştır.

► Türkiye'de 2010 yılı itibarıyla aylık arz edilen süt miktarı ortalama olarak **500 bin** tondur.

► Süt arzının; Mart, Nisan, Mayıs, Haziran ve Temmuz aylarında ortalama aylık arz edilen miktardan fazla, diğer aylarda ise düşük olduğu görülmektedir. **Yani yılın 5 ayı aylık ortalama arzdan yüksek, 7 ayı ise düşük bir üretim söz konusudur.**

► Sanayiye süt arzındaki fazlalık Mart ayında başlamakta, Temmuz sonu itibarıyla sona ermektedir. Arzın, ortalamaya göre en fazla olduğu ay %19 ile **Mayıs** ayıdır.

Gelişmiş birçok ülkede de ülkemizdekine benzer bir durum vardır. Bu ülkeleri inceleyecek olursak;

Almanya

► Sanayiye aktarılan yıllık süt miktarı 28 milyon tondur.

► Aylık ortalama olarak 2,4 milyon ton süt sanayiye aktarılmaktadır.

► Yılın **7 ayında** aylık ortalama arz edilen sütte daha fazla (Ocak-Mart-Nisan-Mayıs-Haziran-Temmuz-Ağustos), **5 ayında** ise (Şubat, Eylül, Ekim, Kasım, Aralık) daha az bir üretim söz konusudur.

Arz fazlalığının en yüksek olduğu ay %7,8 ile **Mayıs**, en düşük olduğu ay ise %0,04 ile **Ağustos** ayıdır.

ABD

► Sanayiye aktarılan yıllık süt miktarı 86 milyon tondur.

► Aylık olarak 7 milyon ton süt sanayiye aktarılmaktadır.

► Yılın **6 ayında** aylık ortalama arz edilen sütte daha fazla (Ocak-Mart-Nisan-Mayıs-Haziran-Temmuz), **6 ayında** ise (Şubat, Ağustos, Eylül, Ekim, Kasım, Aralık) daha az bir üretim söz konusudur.

► Arz fazlalığının en yüksek olduğu ay %6,5 ile **Mayıs**, en düşük olduğu ay ise %1 ile **Haziran** ayıdır.

Fransa

► Sanayiye aktarılan yıllık süt miktarı 23 milyon tondur.

► Aylık olarak yaklaşık 2 milyon ton süt sanayiye aktarılmaktadır.

► Yılın **5 ayında** aylık ortalama arz edilen sütte daha fazla (Ocak-Mart-Nisan-Mayıs- Aralık), **7 ayında** ise (Şubat, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim, Kasım) daha az bir üretim söz konusudur.

Arz fazlalığının en yüksek olduğu ay %12,6 ile **Nisan**, en düşük olduğu ay ise %2,5 ile **Aralık** ayıdır.

İtalya

► Sanayiye aktarılan yıllık süt miktarı 10 milyon tondur.

► Aylık olarak yaklaşık 875 bin ton süt sanayiye aktarılmaktadır.

► Yılın **6 ayında** aylık ortalama arz edilen sütte daha fazla (Ocak-Mart-Nisan-Mayıs-Haziran, Aralık), **6 ayında** ise (Şubat, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim, Kasım) daha az bir üretim söz konusudur.

► Arz fazlalığının en yüksek olduğu ay %11,4 ile **Mart**, en düşük olduğu ay ise %0,7 ile **Haziran ve Aralık** ayıdır.

Görüldüğü gibi yılın belli aylarında gelişmiş ülkelerde de bir fazlalık

vardır. Ama bu ülkelerde devlet belli dönemlerde piyasaya müdahale ederek, piyasadan fazlalık sütü çekip süttozu, tereyağı gibi ürünlere işleyerek stoklamakta, arzın az olduğu dönemlerde ise bu ürünleri piyasaya sürmekte, dolayısıyla fiyatlarda hem üreticiyi hem de tüketiciyi sıkıntıya sokacak dalgalanmaların oluşmasına izin vermemektedir.

Yakın zamanda ülkemizde de gelişmiş ülkelerde uygulanan sistemden farklı olarak bir piyasa düzenlemesi hayata geçirilmiştir. Bu sisteme göre fazla süt piyasadan çekilmekte, süttozuna işlenmekte, bu süttozunun Dahilde İşleme Rejimi kapsamında süt ürünleri ihracatı yapan ihracatçılara dünya fiyatlarından verilmesi sağlanmakta, üretim maliyeti ile dünya fiyatları arasındaki fiyat farkı ise devlet tarafından karşılanmaktadır. Yani, süttozunun dışarıdan alınmak yerine iç pazardan, yerli üreticilerden alınması teşvik edilmekte, böylece hem ihracatçılarımıza avantaj sağlanmakta, hem de iç pazar rahatlatılmaktadır. Geçen yıl çok az bir miktarla başlatılan uygulama bu yıl tüm süttozu miktarını kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Yıllık, Dahilde İşleme Rejimi kapsamında ithal edilen 20 bin ton süttozuna eşdeğer çiğ süt yani 200 bin ton süt piyasadan çekilecektir. Bu amaçla da bütçeden yaklaşık 50 milyon TL'ye yakın bir kaynak ayrıldığı yetkililerce ifade edilmektedir.

Bunun yanı sıra sanayicilere süt ve süt ürünlerine yönelik ihracat iadesi desteği için bir çalışma başlatılmış olup, 200 bin ton çiğ süte eşdeğer bir miktar için uygulanacak bu desteğin yakın zamanda hayata geçirileceği ifade edilmektedir.

Yani Devlet bu uygulamalar ile 400 bin ton çiğ süte eşdeğer bir süt için sanayicilere destek vermeyi kararlaştırmıştır.

Bütün bu arz talep dengesini sağlamaya yönelik desteklere rağmen yine de süt fiyatları düşürülecek olursa bu durumda sorumlunun başka yerlerde değil, süt fiyatlarını düşürenlerde aranması gerektiği kanaatindeyiz.

Neler Yapılmalı?

- ▶ En kısa zamanda gelişmiş ülkelerde olduğu gibi bir müdahale kurumu kurulmalı, süt piyasasındaki fiyat dalgalanmalarının önüne geçilmelidir,
- ▶ Hayvancılık mutlaka tatminkar ölçülerde desteklenmeli,
- ▶ İslah çalışmalarına devam edilmeli,
- ▶ Süt piyasasında istikrarı sağlayıcı ve üreticiyi koruyucu tedbirler alınmalı,
- ▶ Sektör kayıt altına alınmalı,
- ▶ Özellikle süt işletmelerinde işletme düzeyinde bölgesel üretim planlamaları yapılmalı, büyükleri kuralım derken küçüklerin yok olmasını engelleyici tedbirler alınmalı,
- ▶ Süt tozu ithalatı önlenmelidir.

ÇİĞ SÜTTE KRİZ BAŞLADI

Ali Ekber Yıldırım*

Aylardır çığ süt üreticilerinin korkulu rüyası olan süt krizi başladı. Süt sanayicileri, Mart ayı sonunda yapılacak ihaleyi beklemeden çığ süt fiyatını 73.5 kuruştan 65 kuruşa düşürdü. Sanayiciler, geriye dönük olarak 1 Şubat 2011'den geçerli olmak üzere üreticilere çığ sütün litre fiyatını 65 kuruşa, Mart ayı için ise 60 kuruşa düşürdüklerini resmen bildirdi. 2010'un sonunda yapılan 3 aylık ihale bozulmasaydı, Mart ayı sonuna kadar çığ sütün litresi 73.5 kuruştan satılacaktı.

Sanayicilerin tek taraflı olarak süt ihalesini bozması ile satışı gerçekleşmiş ancak parası ödenmemiş sütünde fiyatı düşürüldü.

Süt sanayicileri geçen hafta çığ süt üreticilerine 'fiyatınızı düşürdük' diye yazı gönderirken, Tarım ve Köyişleri Bakanı Mehdi Eker, geçen Pazar günü Adana'da çığ süt fiyatının düşürülmemesi gerektiği yönünde açıklama yaptı. Anlaşılan, Tarım Bakanı'nın çığ süt fiyatının düştüğünden haberi olmadan bu açıklamayı yaptı. Bürokratları kendisini yanlış bilgilendiriyor. Sayın Bakan, sayın bürokratlar çığ süt fiyatı düştü.

Çığ süt fiyatının düşürülmesi ile ilgili pek çok senaryodan söz ediliyor. AKP içerisinde Mehdi Eker'i koltuktan düşürmeye yönelik bir operasyondan söz edenler de var, sanayicilerin süt tozuna verilen desteği yetersiz bulduğu için fiyatı düşürdüklerini söyleyenler de. Üstelik, Türkiye'nin en büyük gıda şirketlerinden ve aynı zamanda en çok süt tozu kullanan grubunun bu operasyonu desteklediği kulaktan kulağa dillendiriliyor.

Hangi senaryo geçerli olursa olsun sonuçta kaybeden çığ süt üreticileri ve 73 milyon nüfusuyla Türkiye oluyor.

Hatırlarsanız 2008'de de aynı oyun sahneye konuldu. Çığ sütün litre fiyatı 80 kuruştan 35 kuruşa kadar düşürüldü. Süt hayvanları kesime gitti. Ülkenin hayvan varlığı azaldı. Türkiye, kasaplık hayvan, besi hayvanı, kurbanlık koyun ve nihayetinde karkas et ithalatına başladı. Hayvancılık çöktü, tamamen dışa bağımlı bir sektör oldu. Ülkenin milyonlarca doları ithalata gitti ve gitmeye de devam ediyor.

Çığ süt fiyatının tekrar düşürülmesi sektöre belki de öldürücü son darbeyi vuracak. Bugün ucuz çığ süt alan sanayiciler yarın süt ithal etmek zorunda kalabilirler. Henüz kimse bunun hesabını yapmıyor. Fakat, 2008'dekinden daha büyük bir kriz olacağı kesin. Bu kez faturayı ödemek çok kolay olmayacak. Bedeli çok ağır olacak.

Çığ süt fiyatının düşürüldüğünden bile haberi olmayan Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ne yapacak?

Alınacak önlem belli. Birkaç aydan beri baskıyla çığ süt fiyatını 73.5 kuruşa tutmaya çalışan Bakanlık bu fiyatı daha fazla tutamayacağını anlayınca 1 Şubat 2011 tarihi itibarıyla süt tozu üreten sanayicilere piyasadan litresi 73 kuruştan süt alarak süt tozu yapmaları şartıyla süt tozunda ton başına 2 bin 450 lira destek vereceğini ilan etti.

Süt tozu üretecek sanayiciler kim?
Çığ süt fiyatını düşürenler.

Bakanlık, çığ süt fiyatını düşürenlere, süt tozu üretmeleri için destek veriyor. Bu destek ihracatçılara veriliyor gibi kurgulandı. Fakat, süt tozu üretenlerle, süt tozunu kullananlar büyük ölçüde aynı şirketler. Bu şirketler hem iç piyasaya süt ve süt ürünleri satıyor, hem de devlet destekli ucuz süt tozundan yararlanarak gıda ürünleri üretiyor. Ürettikleri gıda ürünlerini de yine iç pazara sundukları gibi ihraçta ediyorlar.

Çığ süt üreten çiftçiye ise geçen yıl litresine 4 kuruş bu yıl 6 kuruş destek verilecek.

Dikkat ediniz, çığ sütü üretene 6 kuruş, süt tozu üreten sanayiciye 24.5 kuruş destek veriliyor.

Süt tozu üretmek üzere süt alan sanayicilerin bu sütü üretici örgütlerinden alması zorunluluğu var. Süt tozu üreten sanayiciler üretici örgütlerine yazı yazarak, 'Bakanlık 73 kuruştan süt alın diyor ama almamız mümkün değil. Biz desteği almak için 73 kuruştan fatura kesiyoruz. Fakat sizin sütünüzü almamız için bize iade faturası kesmeniz gerekiyor.' diyor. Süt tozu üreten sanayici hem çığ sütü daha ucuza alıyor hem de devletten süt tozu desteği alıyor.

Devlet desteği ile üretilen süt tozunun ihraç edilecek ürünlerde kullanılması gerekiyor. Diğer bir anlatımla bu süt tozunun dolaylı olarak ihraç edilmesi gerekiyor. Fakat, süt tozunu üreten, mamulleri ihraç eden ve aynı zamanda iç piyasaya da ürün satan aynı sanayiciler olunca, o süt tozunun tonu 4 bin liradan piyasaya da giriyor. İç piyasaya 4 bin liradan süt tozunun satılması demek çığ sütün fiyatının 50 kuruşa düşmesi demek. Bu kez süt tozu üretmeyen ama piyasadan süt alan sanayiciler ve mandracılar haksız rekabetle karşı karşıya kalıyorlar.

Bütün bu gelişmeler olurken çığ süt üreticileri ne yapıyor? Türkiye Süt Üreticileri Merkez Birliği Başkan Yardımcısı Osman Vasfi Yosun, Bağımsız Süt Platformu'ndan Ulaş Özkul ve Köy Koop Eski Genel Başkanı ve Çanakkale Köy-Koop Başkanı Mehmet Özkurnaz ile görüşüyoruz, endişeli bir bekleyiş içerisinde.

Üretici hem parçalanmış hem de çaresiz. Sanayicinin dayattığı fiyatı kabul etmek ve birkaç kuruş yukarıda tutmaya çalışıyorlar.

Sanayicinin süt fiyatını düşürmesi üzerine Süt Üreticileri Birlikleri geçen Cuma günü Bandırma'da bir toplantı yaptı. Toplantıdan çıkan sonuç şu; çığ süt fiyatının Şubat ayı için 65 kuruş olarak kabul edildi. Mart ayı için 61 kuruş olması için görüşmeler sürüyor.

Yarın ise, süt ihalesinin yapıldığı ve çığ sütün fiyatının belirlendiği Çanakkale Biga'da bir toplantı yapılacak. Kooperatifler bir araya gelecek. Fiyatı değerlendirecek. Köy Koop'un eski Genel Başkanı ve Çanakkale Köy Koop Başkanı Mehmet Özkurnaz, bu toplantıya sanayicileri de davet edebileceklerini ve süt fiyatını yeniden belirleyeceklerini söyledi.

Özetle, ilk olarak 28 Eylül'de "Süt krizi kapıda" diye yazdık ve gerekli uyarıları yaptık. 13 Ocak'ta "Sütte kriz korkusu" başlığı ile krizin yaklaştığını bir kez daha ayrıntılı olarak yazdık. Daha sonra her fırsatta konuyu gündeme getirdik. Fakat duyan olmadı. Beklenen süt krizi patlak verdi. Şimdi kriz derinleşerek büyüyecek. Bizden uyarması.